

Vallverdú i Ernest Ventós, i de la separació d'aquesta dels tres regidors de la U.S. de C., l'Esquerra Republicana havia perdut ja la majoria consistorial.

Exposava com les minories de la Lliga Regionalista i del Partit Radical, des de la Comissió de Finances de l'Ajuntament, varen aconseguir obstruir la tasca de totes les altres comissions i la política municipal en general: "Radicals i regionalistes, reunits a la Comissió d'Hisenda, cinc vots contra dos (sAntamaria, Bausili, Amat, Salvat i Solà Cañizares, contra Vilalta i Oller), acordaren el que cap Comissió de l'Ajuntament no podia fer ús de les consignacions que té aprovades en pressupost, de les consignacions que li són pròpies, sense que prèviament la Comissió de Finances hi posés el seu "Visti-plau", si li donava la gana de posar-li. Aquesta actitud, era, per dir-ho netament, la paralització de la vida municipal.(...). És que en aquesta forma és possible la vida municipal? És que cap Comissió Municipal pot treballar, mediatitzada per la de Finances, que no li deixa ni fer ús de les pròpies consignacions? És que dignament cap Comissió pot admetre aquesta mediatització per part de la Comissió de Finances?" (44).

A partit d'aquest moment, passà a raonar la posició política dels cinc tinents d'alcalde dimissionaris: "Comprendran els lectors que en aquesta situació tots els tinents d'alcalde d'Esquerra no podíem estar ni un moment més en el govern de la ciutat, un govern fictici en absolut, lligats de peus i mans, a les oposicions regionalistes i radical

confabulades. Perquè, jo esmento, pel que conec, el panorama de la Comissió de Cultura, però igualment podrien dir de les seves Comissions de Finances, Foment i Proveïments els meus amics i companys dimittits, els ex-tinents d'alcalde Vilalta, Vàchier i Escofet. Explicats els fets així, tal com són, fa riure que hi hagi diaris que parlin de maniobres, d'actituds inoportunes, de si el grup de "L'Opinió" volia fer una mala jugada a un altre grup imaginari. (...). No hi podia haver maniobres, ni actituds tèrboles, hi havia, només, impossibilitat numérica de realitzar una obra. I un gest de dignitat -i me n'enorgulleixo per la part que em toca- de cinc tinents d'alcalde que dimitien (...). Però d'aquesta actitud nostra no en passarem factura, perquè hem acomplert amb el nostre deure, i era una obligació que hi tenien". (45).

En darrer terme, va raonar la necessitat de convocar eleccions municipals de formar un nou Consistori: "Solució que hi cabia? Pel meu compte diré que en el moment d'arribar als dos anys justos d'aquest Ajuntament -el 14 d'abril darrer-, el Govern de la Generalitat hauria hagut de fer els possibles perquè aquest Ajuntament -que vivia numèricament en la forma descrita-, fos substituït. No convocades les eleccions, negant-se radicals i regionalistes reunits a acceptar el govern municipal, que no deixaven actuar i decidits, passés el que passés, els cinc tinents d'alcalde d'Esquerra -i el senyor Jover, que, conscient del seu deure, s'hi havia sumat-, a no retirar les nostres dimissions, l'única solució era que les nostres vacants es proveïssin automàticament, tal

com mana la llei municipal vigent. (...). Aquesta és la història compendiada de la crisi municipal barcelonina. El que hagi llegit, que ens jutgi. I el Govern de la Generalitat, que convoqui eleccions com més aviat millor. I consti que no ho dic perquè tingui cap pensament de presentar-me a la reelecció" (46).

Malgrat tot, els problemes a l'Ajuntament de Barcelona no s'havien acabat. A tota aquesta problemàtica descrita anteriorment, de setembre de 1933 fins a la convocatòria de les noves eleccions municipals, se n'hi afegeix una de nova: la concessió de vuit noves línies d'autobusos, concessió que fou atorgada a Amadeu Torner.

Va ser el mes de juny de 1933 quan la minoria d'Esquerra Republicana a l'Ajuntament de Barcelona, d'acord amb els organismes superiors del Partit, va prendre l'acord de resoldre la crisi consistorial plantejada per la dimissió dels tinents d'alcalde Antoni Vilalta, Domènec Pla, Joaquim Ventalló, Josep Escofet i Jaume Vachier. Així, es va anar a la constitució d'un govern municipal automàtic que es limitaria a despatxar simplement els afers de tràmit indispensables perquè la vida municipal no quedés en suspens, en espera d'unes ràpides eleccions municipals. De fet, la minoria consistorial d'Esquerra de clarava que calia considerar-se en període pre-electoral. Estant en curs d'estudi, aleshores, un projecte d'establiment de vuit línies d'autobusos, s'acordà per la minoria municipal d'Esquerra que aquest assumpte seria deixat a la resolució del pròxim Ajuntament (47).

Però en la sessió municipal de 22 de setembre i a tres quarts de quatre de la matinada, Jaume Vàchier posà a discussió un dictamen en el qual es resol·lia el concurs convocat per a l'adjudicació i explotació durant un termini de vint anys de les vuit línies d'autobusos de servei públic, que foren adjudicades a Amadeu Torner i Arquer. Jaume Vàchier i Amadeu Aragay varen defensar aquest dictamen, i varen reclamar la urgència d'aprovar-lo -sense que el dictamen vingués amb caràcter urgent-, i contra el parer dels tinents d'alcalde Joan Casanoves i Antoni Vilalta. El cap de la minoria d'Esquerra Republicana, Joan Casanoves, es ratificava en la limitació de funcions de l'Ajuntament automàtic i defensant la vigència dels acords presos per la minoria s'oposava a la urgència del dictamen. Jaume Vàchier i Amadeu Aragay sostenien la urgència d'aprovar aquells mateixa nit aquest dictament concedint les vuit línies noves d'autobusos. Finalment, es procedí a votar la urgència tan insistentment sol·licitada per Amadeu Aragay, Jaume Vàchier i la minoria radical. La urgència va ser aprovada per vint-i-dos vots a favor (de la minoria radical, Amadeu Aragay, Jaume Vàchier, Josep Armengol de Llano, Josep Bertràn de Quintana, Josep Escofet i Miquel Oller), contra setze (vuit vots de la Lliga, i vuit de l'Esquerra Republicana: Joan Casanoves, Joan Casanellas, Pere Comas, Joan Lluhí, Domènec Pla, Joaquim Ventalló i Antoni Vilalta; i també el de Lluís Puig Munné). El cap de la minoria d'Esquerra Republicana, Joan Casanoves, va dimitir el càrrec davant el resultat d'aquesta votació, es va retirar del saló de session

i el seguiren els regidors d'Esquerra que també votaren contra la urgència (48).

Aleshores va prendre la paraula Ferran de Sagarra, de la minoria de la Lliga. Denuncià el fons tèrbol d'aquest afer, exhibint dues fotografies d'unes cartes signadas per Amadeu Torner, en les quals s'oferia cinquanta i setanta mil pessetes si s'aprovava aquest dictament. Una de les lletres deia que per a recompensar certs treballs encaminats a aconseguir la concessió de les noves vuit línies d'autobusos, Amadeu Torner lliuraria al destinatari setanta mil pessetes. En l'altra s'agraïen les gestions fetes, i el signant es comprometia a lliurar al destinatari cinquanta mil pessetes al cap de quinze dies d'haver aprovat la concessió de les susdites línies d'autobusos. Després de diversos enfrontaments en aquests moments de la sessió municipal, i a proposta de Josep Escofet, s'acordà lliurar dites cartes al Jutgat. Així, el 23 de setembre, el Jutgat de Guàrdia, que era el número 3, va rebre una certificació de l'Ajuntament donant compte de les declaracions fetes pel regidor Ferran de Sagarra, i dues fotografies de les lletres signades per Amadeu Torner. Estudiat aquest assumpte, el jutge ordenà la detenció del signant de les lletres per si es tractava d'un cas de suborn (49).

D'aquesta manera, el 23 de setembre, es reuní el Comitè Executiu d'Esquerra Republicana, per tal de tractar de dita sessió municipal, i, en no arribar-se a cap acord concret, s'acordà que aquest òrgan es tornaria a reunir el dia 27 de setembre (50).

Amb aquest estat de crisi municipal, "L'Opinió" del 24 de setembre, aparegué amb un article editorial intitulat "Un fet greu", en el qual s'analitzava el procés de crisi al Consistori barceloní per la concessió de les vuit noves línies d'autobusos a Amadeu Torner. Els polítics del grup de "L'Opinió", ja en el final del seu procés de dissidència i crítica a Esquerra Republicana, jutjaven d'aquesta manera dits fets: "Interessa destacar que es tractava d'un dictamen de creació d'unes línies d'autoòmnibus d'un envolum d'uns quants milions de pessetes -s'han de construir cent cotxes autoòmnibus-, en l'adjudicació del qual ha de tenir preferència la fabricació nacional. Era un assumpte de prou envergadura, si es volia trencar l'acord de limitar-se a despatxar afers de tràmit, perquè hagués d'ésser estudiat a fons i a consciència pels regidors".

(...) "Això, en un afer de tanta envergadura, no té precedent en la història municipal barcelonina, i dóna motius a suposar que per abonar l'actitud dels que a dos quarts de sis del matí tenien tanta pressa a adjudicar unes línies d'autoòmnibus no podrien donar cap raó honorable. L'aparició de les lletres exhibides pel senyor Sagarra i la intervenció del jutjat de guàrdia confirma aquesta sospita, que a hores d'ara ja ha pres en la consciència pública la categoria de convicció moral, (...)"

"I després encara el fet que el cap de la minoria d'Esquerra, invocant el compliment d'unes directrius adoptades, i invocant l'ordre del cap del Comitè Executiu del Partit, fos desobeït i desautoritzat públicament per sis regidors de la minoria, fins obligar-lo a cessar en la presidència d'aquest

minoria, és d'una gravetat extraordinària que seria en va que algú tractés d'amagar".

"Tan greu, com és greu que davant d'aquests fets el Directori del Partit els hagi considerat de tan poca importància que no valgui la pena que se n'ocupi fins dimecres vinents".

"En el manifest que els nostres amics publicaren dijous passat assenyalaven que si no es rectificuen camins "l'Esquerra deixarà d'ésser un instrument útil a Catalunya i a la República i als ideals que defensa i, o bé es disgregarà, o bé es viciarà cap a la immoralitat i la incapacitat".

"Davant l'evidència que realment el camí que se segueix és el de la immoralitat i la incapacitat, nosaltres esperem conèixer l'actitud que adopta el Directori del Partit sobre aquest particular, per adoptar tot seguit ben clarament la nostra" (51).

Estant així les coses, el mateix 24 de setembre es va publicar a "La Humanitat" un article editorial intitulat "Davant els fets. L'Ajuntament de Barcelona", en el qual es feia una crida a la disciplina+ dintre Esquerra Republicana a causa de l'anàlisi feta de l'esmentada sessió municipal. I, a més, en aquest moment, "La Humanitat" es feia també pròpia la campanya portada a terme pels homes del grup de "L'Opinió" sobre la necessitat de convocar noves eleccions municipals, en afirmar: "Ahir es reuní el Comitè Executiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, sota la presidència de Francesc Macià. (...). Sens dubte en la seva pròxima reunió el Comitè Executiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, (...), haurà de prendre una categòrica posició davant la situació

-lamentable, sense paliatius- creada en el Govern municipal de Barcelona. La sessió consistorial de divendres, (...), és la darrera i trista conseqüència d'aquesta situació, absolutament insostenible. I diem això, ja no des del punt de vista d'un partit que, d'ençà de molts mesos, ha deixat de tenir majoria dintre el Consistori barceloní, sinó també des d'una simple i objectiva posició de ciutadans".

"(...), el lamentable espectacle (de la darrera sessió municipal) -que no hem de tractar d'atenuar- d'una indisciplina sense cap mena de justificatius".

(...) E.R.C. serà un factor vital en la política de Catalunya mentre mantingui a ultrança la disciplina en el seus rengles, la coordinació en les seves directrius, la unitat en els seus mots d'ordre i en l'actuació conseqüent dels seus representants als organismes públics. El Comitè Executiu té clara noció d'aquesta realitat i, n'estem segurs, actuarà ara, davant dels fets que comentem -que comenta la ciutat-, amb la màxima severitat. En aquest sentit, entenem que els acords que es prenguin en la reunió que el proper dimecres celebrarà el Comitè Executiu del partit seran categòrics i exemplars'

"I deixant de banda aquest aspecte de partit, hem d'insistir en el que no és la primera vegada que diem: en la necessitat de renovar, de depurar i de prestigiar l'Ajuntament de Barcelona.(...)" (52).

Aquest editorial de "La Humanitat" va ser contestat per un article aparegut al periòdic "L'Opinió" el dia 26 de setembre, intitulat "Entorn de la disciplina", en el qual s'afirmava: "D'un quant temps ençà veiem produir-se un fet, i és que a mesura

que augmenta el pessimisme i la disgregació de nuclis importants d'Esquerra Republicana de Catalunya, entre els seus dirigents sembla que l'única solució que es troba per a evitar la davallada i que no es trenqui la seva unitat, és a dir, perquè aquest Partit tingui la mateixa eficiència d'un any enrera, és la d'invocar solament i sempre la disciplina, sense donar-se compte que així el poble té la sensació que a aquests dirigents no els interessen les causes fondes que produeixen aquell fet".(...) "L'Esquerra ha sofert veritables actes d'indisciplina, alguns dels quals ha convingut moltes vegades atenuar o amagar, (...); però els fets de la darrera sessió de l'Ajuntament són ja tan greus que en aquest cas no dubtem que tothom sabrà complir el seu deure i d'una manera efectiva s'imposaran les sancions que el poble espera. (...)".

"No és lícit invocar la disciplina per aquells quem donada la seva alta representació, constantment en parlen com donant a entendre que solament ha d'ésser respectada pels que dintre el Partit representen un matís i una actuació digna i ponderada, actuació que precisament no pot considerar-se mai com un acte d'indisciplina, sinó al contrari, com una defensa de les normes democràtiques del Partit. És per això que els militants d'E.R. de C. veuen amb sorpresa que de molts dels dirigents no surt mai ni una protesta ni una queixa contra els que dintre i fora del Partit, i darrerament en actes públics, propugnen solucions, defensen ideals, marquen orientacions que moltes vegades no tenen rès a veure amb el Partit del qual formen part. Per aquests que, per

altra part, es vanten de tenir una disciplina personal que no depèn de l'organització democràtica del Partit, hi trobem, com ja hem dit, el silenci d'una part dels dirigents, silenci que en el fons creiem que és complicitat d'actuació".

(...)"Cal que la disciplina dintre del Partit no resulti un mite; cal pensar que aquesta no és solament la que pot resoldre els greus problemes plantejats avui dia; cal, principalment, també, que en nom d'ella no es puguin prendre mai resolucions que estiguin en pugna amb els principis bàsics del Partit i amb l'esperit democràtic d'aquest, i cal, sobretot, davant dels esdeveniments que s'apropen a Catalunya i a la República, que tots els catalanistes i esquerrans facin sentir llur veu vibrant i apassionada, fent-la arribar dintre tots els organismes en els quals estan enquadrats, a fi d'arraconar per sempre més les arts de la vella i decadent política que cada dia, malauradament, es va apoderant més del Partit. Cal bandejar, doncs, tot confusionisme i oposar-hi la decisió més enèrgica perquè Esquerra Republicana de Catalunya faci una política més diàfana, sincera i, per damunt de tot, honorable" (53).

Davant de la reunió del Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de 27 de setembre, "L'Opinió" del dia 26, va aparèixer amb un article editorial intitulat "La reunió de demà", en el qual s'assenyala: "Dèiem diumenge passat que consideràvem greu que el Directori del Partit, després dels fets esdevinguts en la sessió municipal del divendres, tingués tan poca pressa a examinar-los, que després d'una curta reunió tinguda en la tarda del dissabte

considerés que podia ajornar tota nova deliberació fins al cap de quatre dies, és a dir, fins demà, dimecres".

(...) "Aquesta desautorització pública de sis regidors de l'Esquerra al cap de la minoria consistorial a l'Ajuntament de Barcelona és el fet més greu esdevingut al si del Partit d'Esquerra de la seva fundació ençà. Per això té una importància extraordinària saber el judici que al Directori mereixi aquesta actitud de sis regidors, amb les raons que poden haver-la motivat, i les mesures que s'adoptin.

"Els membres del Directori del Partit que es reunixin demà, cal que vagin a la reunió ben percatats de la responsabilitat que contrauen, segons l'actitud que adoptin".(...).

(...) "I després d'establertes aquestes incompatibilitats, els que quedin, pensin que els acords que prenguin, segons quins fossin, podrien ésser definitius i fatals per a l'Esquerra Republicana de Catalunya".

"I pensin sobretot que l'acord que més satisfarà la ciutat de Barcelona i el poble tot de Catalunya -més que el fet mateix de saber si adopten sancions per la indisciplina-, serà saber que es convoquen immediatament unes eleccions que acabin d'una vegada amb aquest espectacle que es dóna a l'Ajuntament de Barcelona, donant naixença a les seves acaballes d'una minoria administrativa de lerrouxistes, esbandidits i indisciplinats, tan activa i diligent, que àdhuc està disposada a treballar de nit "vetllant" pels interessos de la ciutat" (54).

Tal com havia acordat el Comitè Executiu d'Esquerra Republicana, el dia 27 de setembre es reuní novament aquest organisme, sota la presidència de Francesc Macià, per prendre acords sobre el polític dissidents del grup de "L'Opinió", sobre la sessió municipal en la qual es va votar la concessió de les noves línies d'autobusos a Amadeu Torner i per convocar un Congrès Nacional extraordinari del Partit per al dia 7 d'octubre. La nota que explicitava aquests acords deia així: "El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya, en reunió extraordinària presidida pel senyor Macià, i amb assistència de vint-i-quatre dels seus components, examinada l'actuació política que d'un temps a aquesta part porten a cap els militants senyors Casanelles, Comes, Lluhí, Tarradellas i Xirau i el document que per ells li ha estat dirigit i davant la situació de l'Ajuntament de Barcelona, agreujada pels esdeveniments de l'última sessió, ha pres els següents acords:

"a) Considerar que el manifest dels esmentats militants, així com la seva actuació anterior i posterior, constitueixen una falta greu de disciplina i un desprestigi per l'Esquerra Republicana, que els fa mereixedors, d'acord amb l'article 37 dels Estatuts, de l'expulsió del Partit i passar el cas a la Federació corresponent per a la seva tramitació reglamentària d'acord amb l'article 38, que fixa el procediment i recursos a seguir".

"b) Davant la situació lamentable que s'ha creat a l'Ajuntament de Barcelona, dipositar la seva confiança al Govern de la Generalitat perquè resolgui,

amb tota urgència, el procediment més ràpid i eficaç per a evitar que continuïn els mals que d'aquell estat es deriven; i"

"c) Convocar per al dia 7 d'octubre un Congrés nacional extraordinari per a donar compte en ell de les resolucions adoptades i d'altres assumptes que el Consell Executiu cregui oportú sotmetre-li" (55).

En la sessió municipal de 29 de setembre va arribar un Decret de l'Alcaldia, amb data del dia 28, que deia: "Pel present, vinc en disposar que quedi en suspens "el compleixi's" del dictament d'adjudicació del concurs de línies d'autoòmnibus a favor d'Amadeu Torner fins que s'hagi sotmès l'assumpte a una informació pública, per espai de vint dies, després dels quals passarà l'expedient i els escrits presentats al tècnic municipal que ha intervingut en l'assumpte, perquè, ampliant en el necessari els informes emesos, es dictamini el procedent respecte al fons del concurs" (56). Després d'un ampli debat sobre aquesta ordre de l'Alcaldia, Casimir Giralt, de la minoria radical va fer la següent proposició incidental: "A fi que no es pugui donar lloc ni fonament a cap recurs que pugui presentar-se per par de qualsevulla persona afectada per la decisió-decret de l'Alcaldia, amb data del 28 del corrent, sobre l'afer d'autoòmnibus, s'acord que en l'esmentat decret s'hi adapti l'article novè de les bases del Concurs del pla d'autoòmnibus, aprovat en la sessió de 7 d'abril d'enguany" (57). Aquesta base deia que l'adjudicació seria vàlida si els altres concursants no hi tenien res a dir. Aquesta proposició, de fet, va ser rebutjada (58).

D'aquesta manera, s'anunciava la suspensió d'aplicació de l'acord relatiu a la concessió de les vuit noves línies d'autobusos. Durant vint dies quedava obert un període d'investigació després del qual es resoldria en definitiva.

Durant les sessions del segon Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra Republicana -7 i 8 d'octubre de 1933-, es discutí extensament la problemàtica d'aquesta concessió de les noves vuit línies d'autobusos a Amadeu Torner. El fet més important a remarcar respecte a aquest tema fou la denúncia que féu Amadeu Aragay, regidor que va votar a favor de la tramitació urgent del dictamen, respecte a la quantitat en metàl·lic que va oferir el diputat Grau Jassans al conseller Josep Dencàs per tal que el dictamen quedés damunt la taula. Davant d'aquesta inculpció, el Congrés decidí nomenar una comissió per tal d'investigar sobre la certesa d'aquesta acusació per a poder aplicar la sanció adequada, en el cas que fos necessari.

Després de les sessions del segon Congrés Extraordinari, "L'Opinió" de 10 d'octubre, va reproduir una entrevista del conseller Josep Dencàs amb els informadors (59), en la qual aquest explicava com havia anat la visita que el diputat Grau Jassans va fer-li oferint-li tres-centes mil pessetes per a "La Humanitat", perquè aquest diari fes campanya en determinat sentit en la qüestió dels autobusos. Josep Dencàs explicava que el fet era que havia rebut la visita de Grau Jassans, el qual s'havia limitat a comunicar-li l'encàrrec que li havia formulat una tercera persona. Assenyalava que Grau Jassans no li

va oferir res: coneixia prou la seva honorabilitat perquè pogués creure que havia d'acceptar l'esmentat oferiment. La quantitat assenyalada era per a "La Humanitat", però encara que aquest periòdic necessitès amb urgència, per a sostenir-se, uns recursos econòmics, no acceptarien mai els seus homes cap diner si eren de mala procedència. A més, notava que quan va dir en ple Congrés d'Esquerra Republicana que estava disposat a demanar un notari perquè prengués nota dels termes en què li fou oferta la quantitat, es tenia que entendre que no es referia a Grau Jassans, sinó a una tercera persona que era la que, en cas d'haver-se decidit a acceptar-les, havia de formalitzar el tracte al seu despatx. A més, afirmava que no creia que Grau Jassans tingués la participació que hom volia atribuir-li en aquest enutjós afer, i que es tractava d'un suposat delicte de suborn exposat clarament per Amadeu Aragay al Congrés d'Esquerra Republicana (60).

Així les coses, el 19 d'octubre, al Palau de la Generalitat, va reunir-se el Consell Executiu d'Esquerra Republicana, per tal de resoldre l'assumpte Grau Jassans, que li havia tramès la Comarcal de Barcelona (61).

Entre altres afers, el Directori havia de deliberar sobre el dictamen confeccionat per la comissió nomenada en el recent Congrés d'Esquerra Republicana, amb motiu de la qüestió plantejada per dos congressistes en relació amb el diputat Grau Jassan. En aquesta reunió, es va redactar una nota que fixava la posició del Comitè Executiu del Partit respecte a l'afer que denuncià Amadeu Aragay en el

Congrés d'Esquerra Republicana d'una suposada oferta a "La Humanitat". Aquesta nota era la següent: "Reunit el Directori a l'objecte de conèixer la informació portada a cap per la comissió nomenada en l'últim Congrés del Partit, relacionada amb l'afer de la concessió de línies d'autobusos, i resultant d'aquesta informació que la intervenció de l'ex-diputat senyor Grau, en relació a les ofertes fetes al periòdic "La Humanitat" per tal que realitzés una campanya contra la concessió de les dites línies, es limità a donar compte al seu company del Consell d'Administració del mencionat periòdic que tal oferta havia estat feta, no havent proposat la seva acceptació, i essent immediatament rebutjada pel referit company i pel propi senyor Grau, el Directori entén que no procedeix estimar l'existència de cap motiu de sanció" (62). Davant d'aquesta nota del Comitè Executiu del Partit, "La Humanitat" de 20 d'octubre publicà també una altra nota referent a aquest tema en la qual s'acabaven de puntualitzar diversos extrems d'aquest afer. Així, aquesta anotació deia: "Publicada la nota del Directori d'E.R.C. i, per tant, judicada en definitiva la qüestió que la motivà, ens resta només afegir-hi el següent: Primer.- Davant el fet que la referència donada pel senyor Aragay en el Congrés extraordinari d'E.R.C., prengué una derivació política dintre el Partit, que no hem de discutir, i entrà a la jurisdicció d'una comissió competent, van considerar un deure elemental abstenir-nos de donar opinió o comentari de cap mena que pogués desviar a prejudicar l'afer, en espera dels acords de la comissió, i, en defini-

tiva, del Directori del Partit; Segon.- Vistos aquests acords, expressats en la nota de referència, hem de limitar-nos a dir que en tot moment el senyor Grau Jassans ha merescut una plena consideració per part del Consell d'Administració i Direcció del nostre periòdic, i que, avui com ahir, estem del tot identificats amb l'actuació de l'esmentat senyor, identificació que ens plau de reiterar públicament" (63)

El Directori d'Esquerra Republicana acordà, que d'aquella oferta de tres-centes mil pessetes feta per Grau Jassans a Josep Dencàs, amb destí a "La Humanitat", no se n'havia de parlar més. L'acord de la comissió investigadora era deixar totalment conclòs l'assumpte.

D'altra banda, a la sessió municipal de 24 de novembre, després d'un llarg i violent debat sobre la concessió de les noves vuit línies d'autobusos, aquestes quedaran definitivament adjudicades a Amadeu Torner, a reserva de l'aprovació del Parlament (64).

"L'Opinió" del 8 de desembre apuntà que novament en aquest dia es reproduiria a l'Ajuntament de Barcelona l'escàndol dels autobusos Torner, sota la direcció de Jaume Vàmchier i amb l'estreta col.laboració de la minoria radical amb la d'Esquerra Republicana. A més, afegia que a la demanda consisto- rial -sense els vots del P.N.R.E. i amb els de la Lliga Catalana en contra- al Govern de la Generalitat perquè digués si la llei de tutelatge dictada lligant de peus i mans l'Ajuntament de Barcelona afectava a no afectava la concessió provisional de

de les vuit línies d'autobusos a Amadeu Torner -actualment processat per temptativa de suborn- el Govern de la Generalitat havia contestat que no era ningú per interpretar les lleis que havia dictat el Parlament, però que li semblava que la concessió Torner, com que es féu abans de dictar-se aquesta llei, podia donar-se per bona, encara que només era feta provisionalment, i que el que calia fer era donar aquesta provisionalitat per definitiva (65). "L'Opinió" del 8 de desembre denunciava que el més extraordinari d'aquest afer, en el qual es passava per damunt de les lleis i es duia a terme una de les concessions administrativament més vergonyoses que hagués fet l'Ajuntament de Barcelona, era que "La Humanitat" mateixa feia uns dies censurava l'actuació dels regidors de l'Esquerra Republicana per haver endossat aquest afer al Govern de la Generalitat, i no al Parlament, en tot cas. (66). A més, "L'Opinió" del 8 de desembre comentava: "No ens sembla normal el procediment de la proposició. Hi ha, en relació amb les funcions de l'actual Ajuntament, de caràcter automàtic, una Llei del Parlament català que les regula i les precisa. Aleshores, entenem que ha d'ésser el Parlament i no pas la Generalitat de Catalunya, l'únic organisme que podria revocar la dita Llei. Una explicable imprecisió, donada la passió amb què es produí el debat municipal de divendres, explica perfectament el fet que els regidors d'E.R.C. no donessin tota la seva importància a aquesta qüestió hàbilment plantejada -amb vistes a la seva política- pels regidors radicals. Creiem, però, un deure posar en

evidència aquest aspecte i assenyalar la conveniència que sigui el Parlament, i de cap manera la Generalitat, el que es pronunciï o inhibeixi en la proposició de referència. (...). L'Esquerra no podia triar un assumpte més tèrbol per acabar la seva gestió administrativa a l'Ajuntament de Barcelona (...)" (67).

En aquest context, en la sessió del Parlament de Catalunya del 8 de desembre, es plantejà un debat molt viu sobre l'actitud de la Generalitat en la concessió de les vuit noves línies d'autobusos a Amadeu Torner. El diputat Joan Casanellas demanà al Govern de la Generalitat que precisés la seva intervenció i afirmà que no podia inhibir-se davant la transgressió de l'Ajuntament. Participà en el debat i preguntà concretament al Govern si aquest tenia o no tenia facultats per a intervenir en l'escaudalosa concessió feta per l'Ajuntament d'unes línies d'autobusos. Deia que calia contestar aquest extrem d'una manera clara. A més, llegí, davant l'expectació de la Cambra, un ofici tramès pel Govern de la Generalitat a l'Ajuntament, en el qual es deia que el Govern no tenia facultats per a intervenir en la concessió de les vuit línies d'autobusos. Tot seguit, criticà severament la concessió de les esmentades línies que qualificà d'irregular. Cità diversos casos demostratius que no podia fer-s concessió amb caràcter definitiu, i afegí que aques era el criteri unànime dels tècnics municipals. A més, afirmava: "El Govern, té el deure d'intervenir en l'afer per tal que la concessió sigui ajornada fins després de les eleccions. Insisteixo a dema

nar la intervenció de la Generalitat no solament per exigir la rectificació de la circular de l'Ajuntament en el sentit d'afirmar "que la Generalitat té facultats per a intervenir", i sobretot també per a aclarir les contradiccions existents en la conducta del Govern, per tal com mentre diu que "no pot interpretar la llei", manifesta que aquesta té efectes retroactius" (68). S'entaulà una discussió vivíssima entre els diputats Joan Casanellas, Joan Lluhí i la presidència. El diputat Joan Casanoves, ofegà el debat i s'oposà que es parlés més de l'afer dels autobusos, car això -afirmà- significaria convertir un prec en interpel.lació, i donà per suspès aquest debat (69).

D'altra banda, en la sessió municipal de 8 de desembre, foren adjudicades definitivament a Amadeu Torner, les vuit noves línies d'autobusos. Després d'un viu debat durant la sessió municipal, en el qual intervingueren Antoni Vilalta, Jaume Vàmchier, Ferran de Sagarra, Carles Pi i Sunyer, Josep Bertrán de Quintana i Casimir Giralt, es presentà una proposició incidental, signada per Josep Duran i Guàrdia, Jaume Vàmchier i Casimir Giralt, que deia: "Que en vista que el criteri de la Generalitat és favorable que l'Ajuntament pugui fer la concessió, perquè del seu ofici es desprèn que l'assumpte compet d'una manera exclusiva i independent a l'Ajuntament, la qual cosa representa que no té aplicació la llei del Parlament de Catalunya de 26 d'octubre propassat, segons informe de la Junta de Caps Lletrats que s'ha llegit en començar la discussió d'aquest assumpte, s'acordi ratificar l'acord pres

sota condició en sessió de 24 de novembre últim, i en conseqüència es faci per part de l'Ajuntament la concessió definitiva a favor del senyor Amadeu Torner" (70). Es votà la proposició incidental, i quedà aprovada per 19 vots contra 1e. Fou, per tant, admesa definitivament la concessió de vuit noves línies d'autobusos a Amadeu Torner, amb els vots a favor de les minories d'Esquerra Republicana i radical, i amb els vots en contra de les minories del P.N.R.E. i Lliga Regionalista.

Notes al Capítol V apartat 3-c)

- (1) Sobre el tema de la crisi a l'Ajuntament de Barcelona durant l'any 1933, vegeu cfr. Joan B. Culla: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), p. 144 a 147.
- (2) "L'Op" 13 maig 1933; "L'Op" 17 maig 1933.
- (3) "L'Op" 13 maig 1933.
- (4) "L'Op" 17 maig 1933; "L'Op" 13 maig 1933.
- (5) "L'Op" 17 maig 1933; "L'Op" 13 maig 1933.
- (6) "L'Op" 17 maig 1933; "L'Op" 13 maig 1933.
- (7) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà, a "La Falç" sobre el tema: "L'Esquerra i el futur Ajuntament de Barcelona". "L'Op" 26 març 1933
- (8) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà..., "L'Op" 26 març 1933.
- (9) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà..., "L'Op" 26 març 1933.
- (10) "L'Op" 23 maig 1933.
- (11) "La Ht" 25 maig 1933; "L'Op" 26 maig 1933.
- (12) Editorial "Vuit homes i l'alcalde" "L'Op" 2 juny 1933.
- (13) Editorial "Vuit homes i l'alcalde" "L'Op" 2 juny 1933.
- (14) Conferència de Joan Casanelles al Centre Català d'Esquerres del Clot, sobre el tema: "Caldrà dissoldre l'Ajuntament de Barcelona?" "L'Op" 1 juny 1933.

- (15) Conferència de Joan Casanelles al Centre Català d'Esquerres del Clot..., "L'Op" 1 juny 1933.
- (16) Conferència de Joan Casanelles al Centre Català d'Esquerres del Clot..., "L'Op" 1 juny 1933.
- (17) Els regidors dimissionaris eren els següents: Antoni Vilalta i Vidal, Josep Escofet, Domènec Pla, Joaquim Ventalló i Jaume Vàmichier.
- (18) "L'Esquerra Republicana de Catalunya va dimi-tir els seus càrrecs de govern a l'Ajuntament. Una nota dels tinents d'alcalde de l'Esquerra dimissionaris" "La Ht" 3 juny 1933; "L'Op" 4 juny 1933.
- (19) "La Ht" 3 juny 1933; "L'Op" 4 juny 1933.
- (20) "La Ht" 3 juny 1933; "L'Op" 4 juny 1933.
- (21) Editorial "A l'Ajuntament hi ha crisi. Un acte de dignitat de cinc tinents d'alcalde".
"L'Op" 4 juny 1933.
- (22) "L'Op" 4 juny 1933.
- (23) "L'Op" 6 juny 1933.
- (24) "L'Op" 7 juny 1933.
- (25) "L'Op" 4 juny 1933.
- (26) "L'Op" 4 juny 1933.
- (27) Editorial "La crisi de l'Ajuntament de Barcelona. La solució veritable és acudir al cos electoral". "L'Op" 6 juny 1933.

- (28) "L'Op" 7 juny 1933.
- (29) "L'Op" 7 juny 1933.
- (30) "La Ht" 7 juny 1933.
- (31) "La Ht" 7 juny 1933; "L'Op" 8 juny 1933.
- (32) "La Ht" 7 juny 1933.
- (33) Editorial "El tema del dia. La solució de la crisi municipal". "L'Op" 3 juny 1933.
- (34) Editorial "El tema del dia. La solució de la crisi municipal". "L'Op" 8 juny 1933.
- (35) "La Ht" 9 juny 1933; "L'Op" 9 juny 1933.
- (36) "La Ht" 10 juny 1933.
- (37) "La Ht" 10 juny 1933.
- (38) Així, el govern de l'Ajuntament de Barcelona queda de la següent manera: Alcalde automàtic, Jaume Aiguader; Primer Tinent d'alcalde automàtic, Joan Casanoves; Segon Tinent d'alcalde, Josep Duran i Guàrdia; Tercer Tinent d'alcalde automàtic, Ramon Marlés; Quart tinent d'alcalde automàtic, Lluís Puig Munner; Cinquè Tinent d'alcalde automàtic, Miquel Oller; Sisè tinent d'alcalde automàtic, Joan Antoni de Güell; Setè tinent d'alcalde, Casimí Giralt; Vuitè tinent d'alcalde, Jesús Ulled; Novè tinent d'alcalde automàtic, Ferr de Sagarra; Desè tinent d'alcalde, Abel Vellilla.

Políticament, aquest govern de l'Ajuntament queda compost per: Tres homes d'Esquerra Republicana: Aiguader, Casanoves i Oller; dos

del Partit Radical: Giralt i Ulled; dos de la Lliga Regionalista: Güell i Sagarra; dos indeterminats (expulsats d'Esquerra Republicana): Marlés i Puig Munner; un federal: Velilla; un indeterminat (expulsat de la Unió Socialista de Catalunya: Duran i Guàrdia. A més a més, la composició de l'Ajuntament és així: quinze regidors de Esquerra Republicana (Aiguader, Casanoves, Comes, Companys, Casanelles, Lluhí, Aragay, Vilalta, Escofet, Pla, Ventalló, Vàchier, Oller, Armengol de Llano i Bertrán de Quintana); dotze regidors de Lliga Regionalista (Güell, Sagarra, Pellícena, Brasó, Bausili, Amat, Llopart, Nonell, Puig i Alfonso, Casals, Alomar i Solà); nou regidors del Partit Radical (Giralt, Ulled, Herèdia, Salvat, Domènec, Ruiz, Huguet, Santamaria, Griso); cinc regidors expulsats d'Esquerra Republicana (Marlés, Puig Munner, Costa, Vinyals i Sánchez); dos regidors socialistes (Xirau i Campalans); un regidor federal: Velilla; un regidor socialista indeterminat: Jover; un regidor expulsat de la U.S.C. Duran i Guàrdia; un regidor radical independent, expulsat del Partit Radical: Samblanca; un regidor desaparegut de la Lliga; Total:48 "L'Op" 11 juny 1933.

- (39) Editorial "La crisi municipal, resolta" "L'Op" 10 juny 1933.
- (40) "La Ht" 9 juny 1933; "L'Op" 10 juny 1933.
- (41) "La Ht" 9 juny 1933; "L'Op" 10 juny 1933.

- (42) "La Ht" 9 juny 1933; "L'Op" 10 juny 1933.
- (43) Joaquim Ventalló: "La crisi municipal, compendiada". "La Rambla" 12 juny 1933. Reproduït a "L'Op" 14 juny 1933.
- (44) Joaquim Ventalló: "La crisi municipal, compendiada". "La Rambla" 12 juny 1933. Reproduït a "L'Op" 14 juny 1933.
- (45) Joaquim Ventalló: "La crisi municipal, compendiada". "La Rambla" 12 juny 1933. Reproduït a "L'Op" 14 juny 1933.
- (46) Joaquim Ventalló: "La crisi municipal, compendiada". "La Rambla" 12 juny 1933. Reproduït a "L'Op" 14 juny 1933.
- (47) "L'Op" 24 setembre 1933.
- (48) "L'Op" 24 setembre 1933.
- (49) "La Ht" 24 setembre 1933; "L'Op" 24 setembre 1933.
- (50) "La Ht" 24 setembre 1933; "L'Op" 24 setembre 1933.
- (51) Editorial "Un fet greu". "L'Op" 24 setembre 1933.
- (52) Editorial "Davant els fets. L'Ajuntament de Barcelona". "La Ht" 24 setembre 1933.
- (53) "Entorn de la disciplina". "L'Op" 26 setembre 1933.
- (54) Editorial "La reunió de demà". "L'Op" 26 setembre 1933.

- (55) "La Ht" 28 setembre 1933; "L'Op" 28 setembre 1933; "Foment" 29 setembre 1933.
- (56) "La Ht" 30 setembre 1933; "L'Op" 30 setembre 1933.
- (57) "La Ht" 30 setembre 1933; "L'Op" 30 setembre 1933.
- (58) "La Ht" 30 setembre 1933; "L'Op" 30 setembre 1933.
- (59) Entrevista "El conseller Dencàs explica com va anar la visita que el diputat Grau Jassans va fer-li oferint-li 300.000 pessetes per a "La Humanitat" perquè aquest diari fes campanya en determinat sentit en la qüestió dels autoòmnibus". "L'Op" 10 octubre 1933.
- (60) Entrevista "El conseller Dencàs explica com va anar la visita que el diputat Grau Jassans va fer-li oferint-li 300.000 pessetes per a "La Humanitat" perquè aquest diari fes campanya en determinat sentit en la qüestió dels autoòmnibus". "L'Op" 10 octubre 1933.
- (61) "L'Op" 20 octubre 1933.
- (62) "La Ht" 20 octubre 1933; "L'Op" 20 octubre 1933.
- (63) "La Ht" 20 octubre 1933.
- (64) "La Ht" 25 novembre 1933; "La Ht" 26 novembre 1933.
- (65) "L'Op" 8 desembre 1933.
- (66) "L'Op" 3 desembre 1933.

- (67) "L'Op" 8 desembre 1933.
- (68) Parlament de Joan Casanelles, a la sessió del Parlament de Catalunya del 8 de desembre de 1933. "L'Op" 9 desembre 1933.
- (69) Debat parlamentari a la sessió del Parlament de Catalunya del 8 de desembre de 1933. "L'Op" 9 desembre 1933.
- (70) "L'Op" 9 desembre 1933.

d) Joventut Esquerrista.(1).

El projecte de la constitució d'una Joventut Esquerrista va néixer d'elements joves que estaven a l'òrbita del grup de "L'Opinió" i que volien crear una organització de joventut en el marc d'Esquerra Republicana de Catalunya, que no fos la Joventut d'Esquerra Estat Català. Aquest projecte va ser impulsat fonamentalment per Josep Argelès, Josep Maria Lladó i Figueres, Rafael Font i Farran, Francesc Serinyà i Ferran Ludevid. Així, aquests polítics plantejaven que essent l'Esquerra Republicana un partit de govern, hi jugava un paper fonamental la joventut dins l'estructuració del Partit. En aquest context, la Joventut Esquerrista es plantejava com el problema de major interès per al Partit, la capacitat i documentació política i social dels polítics del demà, dels futurs homes de govern. D'aquesta manera, doncs, ampliaven la tasca de la Joventut Esquerrista, a partir d'aquesta estructuració política i social de les joventuts, ca a una esfera més extensa, és a dir, cap a "endinsar-nos en l'estudi de matèries que fins fa poc eren privatives dels homes de professió liberal o bé dels que cercaven ésser directors de la cosa pública" i actualment es podien fer extensives a tots els sectors i classes socials.

D'altra banda, explícitament no es tractava de crear cap organització rival ni separada de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, ja existents dins de la disciplina del Partit, però, a partir d'un cert moment, en els seus articles i manifestos

quan tractaven de les J.E.R.E.C. les criticaven profundament per la seva ideologia i actuació, i això, sobretot, a partir del moment que el procés de dissidència del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana va començar a ser clarament un fet i cada vegada més pronunciat i profund.

Així, Josep Argelès en el seu article, "Per una concentració de Joventuts d'Esquerra" (2) definia, d'aquesta manera, el paper de la Joventut Esquerrista en el si del Partit: "(...) l'Esquerra Republicana de Catalunya, com tots els partits de govern, necessita una organització integrada exclusivament per elements joves que la reforcin i que li facin sentir els corrents moderns i avançats. (...) Una joventut que malgrat el nostre carnet d'afiliat a l'Esquerra Republicana no ha de tenir pas la mateixa orientació que la dels nostres amics d'Estat Català, tot i reconeixent-los uns mèrits i uns anhels que tenim la íntima satisfacció de compartir" (3). I, d'altra banda, definia en quin sentit s'havia que portar a terme aquesta organització de la Joventut, així: "Calen noves orientacions Cal una concentració de Joventuts d'Esquerra, perquè actuïn i es preocupin d'altres problemes de major interès per al Partit i de major efectivitat per a la capacitació política dels homes de demà. No pas escoles d'educació política i financera, que pretenguin fabricar savis com els d'Unió Catalana, però sí institucions de caràcter doctrinari, en les quals s'hi puguin celebrar polèmiques, es puguin establir comparacions i s'hi pugui exercir la democràcia en tots els seus aspectes i on els

nostres joves hi rebin una preparació que els documenti el suficient perquè el poble rebi la sensació que està governat per gent capacitada".(4).

D'altra banda, Josep Mª Lladó i Figueres, en el seu article "Una iniciativa. La Joventut d'Esquerra" (5) recollia ja el projecte exposat per Josep Argelès, així: "La felicitat iniciativa exposada en aquestes mateixes pàgines per l'amic Josep Argelès, encaminada a la constitució d'una Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya, ha posat de manifest una qüestió d'indubtable importància i transcendència: la intervenció eficaç de la joventut en la política" (6). Aleshores, passava a remarcar la importància que tenia actualment la intervenció en la vida pública de la joventut a causa de la conjuntura econòmico-política, i expressava d'aquesta manera el seu projecte: "Aquestes circumstàncies, (...), fan que nosaltres, un grup de joves, que sentim l'apetència d'agrupar-nos per assolir una preparació sòlida, un estudi meditat de tots els problemes plantejats en l'actualitat, ens decidim a fer-ho, sense que ningú no senti la més insignificant infula de cabdillatge. Ens inspira a tots una generosa idea: la de preparar-nos per a l'actuació pública i la de constituir un estímul per als governants, atès que aquests corren el risc de conservaduritzar-se, quan es troben al Poder, encara que -com és de suposar- actuïn sense sortir-se del marc que els assenyalen els principis bàsics de l'organització política a la qual pertanyen".(...) (7).

A més, Rafael Font i Ferran en el seu article

"a propòsit d'una iniciativa. Partits de dogma i partits d'ideologia oberta" (8), definia la tasca i la responsabilitat dels partits d'esquerra així: "En els partits secularment esquerristes, s'hi dona, doncs, una cosa que rarament sol donar-se en els partits de classe i en els partits de dogma: l'existència de matisos dins del conjunt global. Uns matisos que són, justament, el secret de la vitalitat, l'amplada i la solidesa de la política esquerrista.(...). Tot això fa destacar, amb una claredat meridiana, dues coses que a mi em semblen essencials: en primer lloc, la necessitat de captació i documentació política i social dels militants joves del partit, en el complex laberint dels problemes del nostre temps. En segon lloc, la necessitat que existeixi, dins d'ampla disciplina del partit, un nucli avançat de joventut que serveixi de reactiu i, en certa manera, d'estimulant, a les orientacions generals de l'organització esquerrista de la política catalans" (9).

D'altra banda, Francesc Serinyà, també element organitzador del moviment de la Joventut Esquerrista, feia aquestes declaracions a "L'Opinió" sobre el projecte (10): "l'Esquerra Republicana, però, és avui, i per damunt de tot, un Partit de govern. (...). Però vol dir també que un Partit de govern -no sols en els líders sinó en la massa i especialment en la joventut- ha de tenir un coneixement, com més aprofundit millor, de les realitats polítiques i socials que el volten i amb les quals ha de manipular la transformació interna i externa del país. I bé: creiem que aquesta tasca de formació i capacitació de les noves promocions de l'Es-

guerra, ha arribat ja el moment d'investir-la amb coratge i decisió. Estem convençuts d'altra banda que aquesta capacitació de la nostra joventut, si vol ésser eficaç, ha d'ésser una obra col·lectiva, organitzada, nacional i de conjunt.(...). La capacitació de la joventut esquerrista de Catalunya no pot fer-se sinó a través d'un organisme especialitzat i de vastes perspectives".(11). A més a més, Francesc Serinyà exposà el procediment per a dur a terme aquest moviment: "aquest procediment, en línies generals, serà el següent: D'ací a pocs dies i després d'un canvi d'impressions entre tots els elements que vinguin a coincidir en els nostres punts de vista, serà convocada a la nostra ciutat l'Assemblea de constitució, els detalls de la qual s'anunciaran oportunament. Aquesta Assemblea, que tindrà caràcter constituent, tindrà per finalitat primordial la confecció dels Estatuts orgànics. Una vegada redactat i aprovat aquest document, serà fet públic, sol·licitant l'adhesió de tots els nuclis simpatitzants de Barcelona, i en especial de les comarques. Després d'això caldrà estudiar l'estructuració d'una ampla campanya de propaganda i de difusió de la nostra obra. I, tot seguit, començarem a actuar" (12).

A més, Ferran Ludevid també s'adherí a aquesta iniciativa mitjançant una curta nota publicada a "L'Opinió" (13). Aquesta deia així: "(...). La joventut catalana, identificada amb el pensament i els principis proclamats pel nostre partit, necessita igualment d'aquesta força per a aplegar-se i organitzar-se; per a dur a terme una actuació

ordenada i eficient. No és la meua intenció comentar aquella iniciativa. Només diré que hi estic completament identificat. La vitalitat, l'entusiasme, l'optimisme, característiques de la joventut, hem de posar-los al servei dels nostres ideals de millorament polític i social" (...) (14).

Per altra banda, Antoni Cubells es pronunciava també sobre aquest projecte de creació de la Joventut Esquerrista (15), d'aquesta manera: "Llegint l'extracte de la conferència donada a Lleida per Rafael Font i Farran i repassant els articles del mateix jove escriptor tractant de l'organització de la Joventut Esquerrista, constatem l'extraordinària importància que per a les noves generacions representa l'estructuració política i social de les mateixes. Els que pertanyen a estaments específicament obrers i actuem en organitzacions polítiques o de classe, sentim la necessitat, per raons poderoses, d'elevant, no ja el nostre nivell mitjà de cultura, sinó d'endinsar-nos en l'estudi de matèries que fins fa poc eren privatives dels homes de professió liberal o bé dels que cercaven ésser directors de la cosa pública. S'ha dit i reconegut per homes d'indicutable capacitat universal que els destins del món estan en mans de les joventuts, i s'ha demostrat manta vegada que la participació de noves generacions en el Dret polític ha capgirat de sobte formes de govern de tradició molt pretèrita" (...) "S'han de produir nous valors, s'han de descobrir intel·ligències inèdites per a posar-les al servei de la democràcia. I això sols serà una realitat quan estigui organitzada una joventut estudiosa, delerosa per a tenir una personalitat que li

oermeti, a més d'ésser un valor dins de casa nostra, incorporar-se al moviment universal per a la lliberació del món. És per això que ens plau tant l'obra que juntament amb altres valuosos elements s'ha imposat el senyor Font i Farran". (16).

Una vegada creats aquests criteris, el 25 de febrer, aparegué a "L'Opinió", una crida formal per a constituir aquest moviment: "Un manifest. A la Joventut Esquerrista" (17). Aquest text remarcava que l'Esquerra Republicana era actualment el partit de govern de la Catalunya autònoma, i que en aquesta tasca tan responsable hi tenia un paper primordial la joventut. Així, es tenia que portar a terme una capacitació d'aquesta amb visió de conjunt i sentit avançat. Però, de tota la problemàtica a estudiar per la joventut esquerrista, el problema social, el problema obrer, era aquell de més transcendència. Finalment, assenyalaven la necessitat de crear una organització que estructurés aquesta obra col·lectiva de la joventut, i que fos un projecte obert a tothom qui vulgués col·laborar-hi (18).

A final de febrer, va tenir lloc a Barcelona un canvi d'impressions entre els signants del manifest adreçat a la Joventut Esquerrista, i tots aquells elements que havien coincidit en el sentit d'aquesta crida. En dita reunió es va acordar anar ràpidament a la constitució de la Joventut Esquerrista, per la qual cosa era imminent la convocatòria de l'Assemblea de constitució; i es va nomenar, també, una ponència encarregada de redactar un avantprojecte d'Estatuts orgànics, que servi-

rien de base per a les del.liberacions de l'Assemblea. Es varen crear, a més, unes oficines provisionals de la Joventut Esquerrista al carrer Portaferriça, número 19, primer (19).

D'altra banda, "L'Opinió" de 8 de març convocava per a primera d'aquest mes l'Assemblea de constitució de la Joventut Esquerrista, que havia de tenir lloc a la seu social de l'Ateneu Republicà (20). Però, aquest projecte de Congrés constituent va fer reaccionar ràpidament a la Federació de Barcelona ciutat, que en un Ple Comarcal va prendre, entre d'altres els següents acords:"(...)
3.- No admetre l'ingrés com a entitat, de cap organització que sota la denominació de Joventut d'una entitat component de la Federació sol.lliciti formar part d'aquella, a menys que no reuneixi totes les característiques d'entitat independent, com són: Estatge propi, Estatuts no intervinguts, Junta independent, etc... Es dóna un termini de dos mesos perquè les Joventuts que figuren en les llistes de la Federació com a entitats components d'aquella i no reuneixin les característiques abans indicades, es fusionin i els seus associats sols tinguin dret de militants a través de l'entitat matriu; 4.- Que havent-hi ja reconeguda pel partit una Joventut d'Esquerra Republicana "Estat Català", els treball i serveis de la qual a favor del Partit s'han posat de manifest en tot moment, declarar que no hi ha lloc a la formació i admissió de cap altra organització amb el nom de Joventut d'Esquerra i amb l'ideari del Partit (...)" (21).
Es a dir, aquesta nota oficial significava el re-

coneixement d'una única Joventut en el si del Partit: la Joventut d'Esquerra Estat Català; una reacció en contra de la constitució d'entitats que actuïn sota la denominació de Joventut d'una entitat component d'aquesta Federació; i, per tant, contra el reconeixement de la Joventut Esquerrista, com un organisme integrat dins l'Esquerra Republicana.

D'aquesta manera, Josep Mª Lladó i Figueres en el seu article (22) que historiava la tasca, el treball i el sentit de la constitució de la Joventut Esquerrista es queixava també explícitament del fet que els organismes superiors del Partit haguessin desautoritzat aquest projecte de joventut. Així, remarcava: "(...). Deixàrem les coses al seu lloc, sense confusionismes, convençuts que la massa jove del partit, sense excepció -ni la d'Estat Català-, reaccionaris al seu favor, L'estímul per la lluita noble i dessinteressada crèiem i seguim creient que no pot merèixer mai recel ni desconfiança. Per això no ens mancà l'assistència fervorosa. A darrers de febrer decidírem publicar un manifest, en el curs del qual no figurava una sola al·lusió a Estat Català. Era una invitació a l'acció constructiva i depuradora. La nostra bona voluntat, però, no tingué el ressort que havia de tenir. Els que més interessats havien de mostrar-se perquè E.R. de C. comptés amb un organisme jove i solvent, no tan sols s'abstingueren de mostrar-hi la seva simpatia, sinó que procuraren que els organismes del partit ens desautoritzessin rotundament. Heus ací els procediments d'E.R. de

Quan uns militants, en el seu perfectíssim dret, proposen un canvi de conducta que al capdavall no ha d'afavorir més que el propi partit, enlloc d'atendre'ls, els fan impossible la vida. Nosaltres, per disciplina, vàrem callar, observant una actitud digna, sense claudicació (...)" (23).

A primera d'abril de 1933, Josep Dencàs i Miquel Badia s'entrevistaren amb Rafael Font i Farran per parlar-li de l'assumpte de les joventuts, proposar la realització d'una obra de conjunt d'acord amb l'orientació de la Joventut Esquerrista i invitar els components d'aquesta Joventut a una assemblea que tindria per finalitat ampliar l'acció d'Estat Català i convertir-la en un instrument apte de capacitació política i social (24).

Davant d'aquesta assemblea a realitzar, "L'Opinió" va treure una nota (25) en la qual es pronunciava respecte a la seva actitud davant d'aquest acte. Així, afirmava: "Fa alguns dies, nosaltres, juntament amb diversos amics, ens creguérem en el deure de plantejar el problema de la preparació i de la capacitació de la nostra joventut esquerrista. Enteníem nosaltres que l'Esquerra Republicana és el Partit que ha estat cridat a governar en el moment més complex i més difícil de tota la història de la Catalunya renaixent. I ens semblava una vital necessitat per a l'esdevenir del nostre Partit el que la joventut esquerrista a Catalunya emprengués un vastíssim moviment per a la seva formació política i per a la seva capacitació intel·lectual. Era aquesta la idea essencial que nosaltres explanàrem en el Manifest que adreçàrem a la

joventut esquerrista. I bé: en veure'm sorgir a la pàtria política, algú pogué o volgué suposar que el nostre moviment era adreçat contra altres estimables organitzacions existents ja dins el camp de la joventut esquerrista. Res més lluny de la realitat. Nosaltres, simplement, ens limitàrem a posar de relleu la necessitat d'una àmplia acció intel.lectual, a la qual hi volíem veure incorporades totes les entitats i totes les organitzacions del nostre Partit. D'aquestes, la més important és la de les Joventuts d'Esquerra Estat Català. I en aquest sentit ens creïem en el cas d'assabentar els nostres amics que, després d'un canvi d'impressions mantingut amb els elements directors de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, hom pogués constatar una absoluta concordança de punts de vista quant a la necessitat d'aquesta acció intel.lectual de la joventut esquerrista, i com a conseqüència d'aquesta concordança de punts de vista, es posà també de relleu la necessitat d'una acció conjunta, que doni a les activitats que es puguin emprendre el màxim abast i la màxima importància. És per això que ens permetem recomanar a tots aquells que ens han fet pal.lesa llus simpatia o llur adhesió al nostre moviment, que se serveixin assistir a l'assemblea que haurà d'ésser convocada dintre breus dies per a la constitució de les Comissions d'Acció política i social de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, Corts Catalanes, 627 (26).

Aquesta assemblea va celebrar-se el 13 de maig de 1933. Però, els elements de la Joventut Esquerr

ta, a desgrat d'anar-hi en qualitat d'invitats, veieren que se'ls imposaven una sèrie de condicions. Per a procurar llimar les diferències, van accedir a participar en les tasques d'un comitè que va nomenar-se per a la reorganització de les Joventuts. Però les actuacions futures dels escamots d'Estat Català posaren en una situació d'absoluta incompatibilitat d'aquests dos sectors de joventuts. Així, els elements de la Joventut Esquerrista afirmaven que la tendència de l'Estat Català, durant aquesta etapa, havia accentuat la seva actuació en un sentit antiliberal, s'havia distanciat clarament dels principis del Partit, i quedava consumida la darrera esperança, doncs, els joves d'Estat Català no havien sentit mai la responsabilitat del govern i de la seva actuació no quedaria més que el record dels "escamots" (27)

D'altra banda, en el moment que els polítics del grup de "L'Opinió" publicaren el manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", aparegut a "L'Opinió" de 21 de setembre de 1933, manifest que provocà l'expulsió d'aquests polítics del Partit, els elements components de la Joventut Esquerrista publicaren una nota (28), a "L'Opinió" de 29 de setembre, en la qual s'adherien a la política dissident d'aquests polítics de "L'Opinió". Així, aquesta anotació afirmava: "Fa algunes setmanes, juntament amb nombrosos companys, ens proposàrem l'organització, dins la disciplina d'Esquerra Republicana, d'una Joventut afecta a la ideologia del Partit, sense confusionismes de cap mena i tenint ben

present el fet que tots plegats pertanyíem a un Partir de govern. Aquella iniciativa nostra topà, de bon començament, amb l'oposició de determinats elements que pretenien imposar als joves militants d'Esquerra les seves particulars concepcions, en desacord absolut amb l'esperit liberal i republicà del nostre Partit".

"Per disciplina, creguérem oportú ajornar, aleshores, la realització del nostre moviment. Ara, en canvi, creiem que és el nostre deure manifestar-nos públicament. I davant la crítica situació que s'ha creat dins de l'Esquerra, per causes que ara no és el moment de fer remarcar, ens plau manifestar la nostra solidaritat amb els punts de vista expressats en el Manifest que els militants senyors Casanelles, Comes, Lluhí, Tarradellas i Xirau han adreçat a l'opinió pública. "Signat: Josep Argelés, Josep M. Arlés, Bonaventura Barceló, Eugeni Bonet, A. Cabanes, Josep Farràs, Adolf Ferrer, Rafael Font i Farran, Ferran Ludevid, Josep M. Lladó i Figueres, C. Morlans i Pujol i Eduard Otero (29).

A més a més, seguint amb aquest estat d'opinió es va constituir un comitè provisional de Joventut afecte a l'orientació política assenyalada en el manifest signat pels diputats Joan Casanelles, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas i Antoni Xirau. El Secretariat va quedar instal·lat, interinament, a la Ronda de Sant Pere, 11, principal, i anava a càrrec de A. Cabanes i Rafael Font i Farran (30). Per altra banda, es remarcava que s'anava immediatament a la celebració de una reunió en la

qual es determinarien les directives a seguir per a la definitiva constitució d'un organisme de Joventut (31).

Al cap de poc, Josep Mª Lladó i Figueres publicà un article (32) en el qual donava fe de la constitució c'un comitè per a l'estructuració d'un organisme de la Joventut Esquerrista, un cop havien trencat amb la disciplina d'Esquerra Republicana, i desautoritzaven el paper de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, pels mètodes de lluita emprats fins aquell moment i per la seva ideologia que no tenia cabuda en el marc d'una ideologia esquerrista. Així, aquest article afirmava: "Ha quedat constituït un comitè encarregat de realitzar els necessaris treballs per a l'estructuració d'un organisme de joventut, afecte a la disciplina del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, en període de constitució.(...). La joventut esquerrista fins ara no tenia un òrgan d'expressió. Els uns, subjectes a la disciplina d'E.R. deC., si volien actuar com a joves, forçosament s'havien de sotmetre a una altra disciplina -la d'Estat Català- antidemocràtica i militarista; els altres, en vista d'aquell estat de coses, preferien abstenir-se en el camp de l'activitat política. Això no podia continuar així (...).

"Dissortadament, aquesta missió no l'ha sabut complir, ni la complirà si segueix pel mateix camí la Joventut d'Estat Català. Per diverses raons. Pels seus recursos de lluita; perquè no es preocupa de capacitar política i socialment els seus homes. La polèmica política -d'això no se'n fan

qual es determinarien les directives a seguir per a la definitiva constitució d'un organisme de Joventut (31).

Al cap de poc, Josep Mª Lladó i Figueres publicà un article (32) en el qual donava fe de la constitució c'un comitè per a l'estructuració d'un organisme de la Joventut Esquerrista, un cop havien trencat amb la disciplina d'Esquerra Republicana, i desautoritzaven el paper de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, pels mètodes de lluita emprats fins aquell moment i per la seva ideologia que no tenia cabuda en el marc d'una ideologia esquerrista. Així, aquest article afirmava: "Ha quedat constituït un comitè encarregat de realitzar els necessaris treballs per a l'estructuració d'un organisme de joventut, afecte a la disciplina del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, en període de constitució.(...). La joventut esquerrista fins ara no tenia un òrgan d'expressió. Els uns, subjectes a la disciplina d'E.R. deC., si volien actuar com a joves, forçosament s'havien de sotmetre a una altra disciplina -la d'Estat Català- antidemocràtica i militarista; els altres, en vista d'aquell estat de coses, preferien abstenir-se en el camp de l'activitat política. Això no podia continuar així (...).

"Dissortadament, aquesta missió no l'ha sabut complir, ni la complirà si segueix pel mateix camí la Joventut d'Estat Català. Per diverses raons. Pels seus recursos de lluita; perquè no es preocupa de capacitar política i socialment els seus homes. La polèmica política -d'això no se'n fan

càrrec els d'Estat Català- ha de desenrotllar-se lleialment, de cara a cara, perquè hom pugui sortir sempre al pas dels arguments inconscients. Tot el demés vol dir defugir el diàleg, sentir-se impotent per a defensar una posició. La imposició de la raó per la força està bé que sigui un recurs per a un partit feixista, però no és lícit ni és decorós que l'utilitzi un partit que es diu democràtic i liberal i que vol donar a entendre que és respectuós amb totes les idees en joc. Un grup d'amics ens vàrem fer càrrec de la importància de la integració de la Joventut en la lluita política i compenguérem l'error comès per les Joventuts d'Estat Català (...)"

"(...) Una vegada deslligats de la disciplina d'E.R. de C. per motius prou coneguts per l'opinió pública, ens disposem a la implantació del nostre programa. Pretenem dotar la joventut d'un òrgan d'expressió, d'un instrument autènticament democràtic. No hi vegi ningú un afany de cabdillatge. (...). Prova d'això és que ningú presidirà l'organització. (...). Per això la direcció de la Joventut, com la del Partit, la portarà un Comitè d'Acció Política. Una altra demostració encara del nostre desinterès, quan a l'afany de manar, és que l'organització serà federal i cada entitat que en formi part conservarà, íntegrament, la seva autonomia. Algú podrà titllar-nos encara d'homes que renunciem, poc a poc, els ideals esquerristes. Quedi ben entès que no em perdut res del nostre nervi revolucionari.(...). (33)

Finalment, cal remarcar que els elements compo

nents de la Joventut Esquerrista passaren a ingressar a la Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra. I, a més, en el manifest que publicà aquesta Joventut, un cop constituïda, hi havia un apartat en el qual es criticava en gran mesura a les J.E.R.E.C. D'aquesta manera s'afirmava: "(...). Hi havia, certament, constituïdes dins de l'Esquerra, ja que no sota la seva disciplina, unes Joventuts d'Esquerra Estat Català, que hom pretenia imposar com a organització única de la joventut del Partit. Aquella imposició nosaltres, joves autènticament esquerristes, no la podíem acceptar de cap manera, perquè enteníem, ni més ni menys, que si hi havia alguna organització incompatible amb la doctrina i els procediments de l'Esquerra, aquesta organització eren les Joventuts d'Estat Català". (34).

Notes al Capítol V apartat 3-d)

- (1) Sobre el tema de la Joventut Esquerrista vegeu cfr. a Joan B. Culla: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), p. 138 a 144.
- (2) Josep Argelès: "Per una concentració de Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 9 febrer 1933.
- (3) Josep Argelès: "Per una concentració de Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 9 febrer 1933.
- (4) Josep Argelès: "Per una concentració de Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 9 febrer 1933.
- (5) Josep Mª Lladó i Figueres: "Una iniciativa. La Joventut d'Esquerra". "L'Op" 14 febrer 1933.
- (6) Josep Mª Lladó i Figueres: "Una iniciativa. La Joventut d'Esquerra". "L'Op" 14 febrer 1933.
- (7) Josep Mª Lladó i Figueres: "Una iniciativa. La Joventut d'Esquerra". "L'Op" 14 febrer 1933.
- (8) Rafael Font i Farran: "A propòsit d'una iniciativa. Partits de dogma i partits d'ideologia oberta". "L'Op" 15 febrer 1933.
- (9) Rafael Font i Farran: "A propòsit d'una iniciativa. Partits de dogma i partits d'ideologia oberta". "L'Op" 15 febrer 1933.
- (10) Declariments de Francesc Serinyà: "Les noves promocions catalanes. Cal anar a la creació, dins la disciplina de l'Esquerra -ens

ha dit un dels organitzadors del moviment-
d'una joventut estudiosa, solvent, documen-
tada i responsable...". "L'Op" 22 febrer 1933.

(11) Declariments de Francesc Serinyà: "Les noves
promocions catalanes. Cal anar a la creació,
dins la disciplina de l'Esquerra...", "L'Op"
22 febrer 1933.

(12) Declariments de Francesc Serinyà: "Les noves
promocions catalanes. Cal anar a la creació,
dins la disciplina de l'Esquerra...", "L'Op"
22 febrer 1933.

(13) Ferran Ludevid: "La veu de la joventut"
"L'Op" 24 febrer 1933.

(14) Ferran Ludevid: "La veu de la joventut"
"L'Op" 24 febrer 1933.

(15) Antoni Cubells: "Les Joventuts d'Esquerra".
"L'Op" 12 abril 1933.

(16) Antoni Cubells: "Les Joventuts d'Esquerra".
"L'Op" 12 abril 1933.

(17) Aquest manifest estava signat per Josep Ar-
gelès, Josep Boget, Eugeni Bonet, Francesc
Cabrelles, Francesc Estany, Rafael Font i
Farran, Ferran Ludevid, Josep Mª Lladó i Fi-
gueres, Francesc Padró, J.P. Pons, Ricard
Sanxo, Jovià Soler i Adrià Vilalta. "L'Op"
25 febrer 1933.

(18) "Un manifest. A la Joventut Esquerrista".
"L'Op" 25 febrer 1933.

(19) "L'Op" 23 febrer 1933.

- (20) "L'Op" 8 març 1933.
- (21) "L'Op" 12 març 1933.
- (22) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (23) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (24) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (25) "A la joventut esquerrista". "L'Op" 11 maig 1933; "La Ht" 12 maig 1933.
- (26) "A la joventut esquerrista". "L'Op" 11 maig 1933; "La Ht" 12 maig 1933. Signaven aquesta nota Josep Argelès, doctor Josep Aries, Bonaventura Barceló, Eugeni Bonet, Enric Botey, doctor Alfred Cabanes, Josep Farràs, doctor Adolf Ferrer, Rafael Font i Farran, Joan Fuguet, Josep Mª Lladó i Figueres, M. Perelló, Juli Simon i Lluís Simon.
- (27) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (28) "Als joves de l'Esquerra Republicana". "L'Op" 29 setembre 1933.
- (29) "Als joves de l'Esquerra Republicana". "L'Op" 29 setembre 1933.
- (30) "L'Op" 3 octubre 1933.

- (31) "L'Op" 12 octubre 1933.
- (32) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (33) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.
- (34) "Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra" "L'Op" 13 octubre 1933.

- e) Els diputats Joan Loperena i Eduard Layret a la Comissió parlamentària de responsabilitat en l'afer de la llibertat provisional de Joan March.-

En el moment de la votació dintre la Comissió de Responsabilitats del Parlament de la República per l'alliberament provisional de Joan March, els dos representants d'Esquerra Republicana al si de dita Comissió, Eduard Layret i Joan Loperena, varen donar el sufragi favorable a aquest alliberament. Aquest acte va indignar profundament la militància del Partit i els diputats afectes al grup de "L'Opinió" varen manifestar que els mencionats parlamentaris actuaren per compte propi, sense que els altres diputats d'Esquerra Republicana estiguessin conformes amb el vot donat a favor de Joan March. D'altra banda, el Comitè Executiu Central del Partit va acordar la censura d'aquests dos diputats, en la seva reunió de l'11 de setembre, i en lliurà la següent referència oficiosa: "El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya, examinada l'actitud dels representants parlamentaris a la Comissió de Responsabilitats en l'assumpte de la llibertat provisional del senyor March, ha pres per unanimitat l'acord següent: Mostrar-se disconforme amb el vot emès pels representants parlamentaris a la Comissió de Responsabilitats relatiu a la llibertat provisional de Joan March, i reservar tota altra determinació, a les resultes de les explicacions que aquells formi

lin, per la qual cosa han estat requerits amb tota urgència". (1).

D'aquesta manera, i com a resposta a aquest acord, Joan Loperena, envià una carta al periòdic "L'Opinió", que va reproduir a les seves pàgines en el número de 12 de setembre, que anotava els extrems següents: "(...) L'afer March és del domini públic i entorn d'ell s'ha format un estat passional d'opinió que acusa aquell home, amb justícia. Ara bé, l'assumpte, per al seu enjudiciament, va ésser lliurat a la Comissió de Responsabilitats del Parlament de la República. D'aquesta Comissió fa molt poc temps que en formo part; la minoria a la qual pertanyo, m'hi va destinar, sense prèvia consulta. Agraït, com sempre, per aquesta confiança, em vaig disposar a complir amb el meu deure, sense condicionaments previs, per part de la minoria, és a dir, amb plens poders i sota, naturalment, la meva responsabilitat. Vaig, tot seguit, informar-me del procés March, de les seves actuacions i diligències practicades i, finalment, de l'acta d'acusació" (2).

Joan Loperena argumentava que després diversos tràmits i gestions a la Comissió de Responsabilitats del Parlament de la República va treure llavors la impressió que en el fons tothom coincidia que havia arribat l'hora de resoldre, en sentit favorable, el tràmit processal de la llibertat provisional de March. Afirmava que li va semblar que no hi havia, de moment, a obviar més que una pugna d'advocats sobre si l'al.legat per la defensa de March era suficient o no. Així, continuava re-

marcant: "E, va semblar que ja teníem prou elements de judici per a obrar en conseqüència. Pensaven en el meu ànim, primer, la consideració legal de l'afer; segon, l'escrúpol d'anar a remolc d'altres, àdhuc en qüestions de detall o de procediment; tercer, la posició del company Layret, anunciada ja per endavant; quart, la conveniència de sostraure, en cas extrem, del vot de la Cambra, una qüestió com la llibertat provisional de March que, d'acordar-la aquella, donava a March, en l'aspecte moral, un èxit que havia d'influir en la resolució definitiva de l'afer; cinquè, el mite March, el martirologi March, fent d'un bandit un possible màrtir als ulls de part de la societat; sisè, la seva elecció per la Tribunal de Garanties, fet reprobable, si voleu, però fet, al fi, que acusa un estat d'opinió, petita o grossa, subornada, honrada o no, però que, en estricta llei democràtica, cal tenir en compte. Heus ací explicat tot el que va influir en el meu esperit i en el meu vot en el cas March (...)" (3).

El 16 de setembre, es reuní el Comitè Executiu d'Esquerra Republicana i, havent examinat la gestió dels diputats Joan Loperena i Eduard Layret en el si de la Comissió Parlamentària de Responsabilitats, s'acordà inhabilitar-los durante tres anys, sanció que afectava tota classe de càrrecs polítics en representació d'Esquerra Republicana. Durant la reunió d'aquest organisme foren cridats Joan Loperena i Eduard Layret per informar sobre aquest afer. Aquest darrer afirmà que jurídicament no hi podia haver sanció per a ells, puix única-

ment havien obrat a consciència. Acabada aquesta reunió, fou facilitada la següent nota oficiosa: "El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana, coneguts els antecedents que motivaren el vot emès pels representants parlamentaris del partit a la Comissió de Responsabilitats en l'afer March, i escoltades les seves declaracions, es creu en el deure de proclamar que no se'n desprèn res que pugui fer dubtar de la seva honorabilitat. Davant, però, de la fallida que representa en l'aspecte polític l'haver votat a favor de la llibertat provisional de March en contra del parer general del partit i del dany que això pot ocasionar a aquest, es creu també en el deure de justícis de inhabilitar-los per tres anys per a exercir tota mena de càrrecs polítics en representació d'Esquerra Republicana." (4).

D'altra banda, el periòdic "L'Opinió" de 19 de setembre, publicà a la primera pàgina una manxeta que assenyalava: "És menys culpable d'autor conegut que l'inductor emboscat. Danton", i un article intítulat "L'acord del Comitè Executiu de l'Esquerra, en la qüestió March" (5) en el qual s'oposava frontalment a la decisió del Directori en afirmar que era esperat amb molt interès l'acord que el Comitè Executiu havia de prendre, en la seva reunió del dissabte passat. El Comitè Executiu del Partit com a sanció per un error polític comès va inhabilitar a Eduard Layret i Joan Loperena durant tres anys per exercir tota mena de càrrecs polítics en representació d'Esquerra Republicana. Afirmava que trobava la sanció exagerada, que amb

la separació d'aquests diputats de la Comissió de Responsabilitats ja n'hi havia prou i que la gravetat de la sanció treia versemblança a la primera declaració de la nota oficiosa. Dita anotació assenyala estranyesa davant la duresa de la sanció acordada, tenint en compte que no s'havia intentat esbrinar qui fou o quins foren les persones que aconsellaren a dits diputats el vot favorable a March, extrem que s'havia d'aclarir després de les declaracions públiques d'Eduard Layret, que va dir que el seu vot havia de considerar-se disciplinat per la categoria de les persones que l'aconsellaren. Aquest article de "L'Opinió" conclou: "Aquestes declaracions públiques d'Eduard Layret tenen una gravetat extraordinària. Sigui qui sigui el que donà el consell, el fet de callar-se les raons que el mogueren, el no sortir al pas de la maledicència pública que gravita a l'entorn d'aquest "affaire" i la manca de companyonia i de lleialtat que representa no donar la cara quan la sanció és pública, ens impulsen a creure que, desgraciadament, els mòbils que han dirigit tota la trama no són del tot confessables. I això sí que el Comitè Executiu havia de tenir-ho en compte. Les ombres, els dubtes, en qüestions com aquestes, són molt nocives per un Partit polític. Nosaltres desitjaríem que per a l'Esquerra no signifiqui un desprestigi". (6).

Sobre aquest afer, "El Poble" de Sabadell publicà un article editorial (7) que va ser reproduït a "L'Opinió" del 23 de setembre, i en el qual es remarcava: "I, com no podia passar altrament,

el Comitè Executiu Central ha intervingut per a jutjar la responsabilitat que hi pogués haver en l'acusació dels dos diputats a les Constituents, i després d'escoltar-los i estudiar la cosa a fons, ha fallat en forma condemnatòria. Potser la mida adoptada en el fall, per alguns insuficient, per altres excessiva, donarà lloc a extensos comentaris que no creiem massa oportuns. Havia d'és ser condemnada aquella actitud antirevolucionària dels nostres representants, i s'ha fet. És d'aprovar la tasca dels dirigents que han sabut complir interpretant la voluntat dels militants. Calia donar aquesta sensació d'austeritat a casa nostra". (8).

De tota manera, "La Humanitat" del 20 de setembre va córrer per contestar i enfrontar-se a l'editorial de "L'Opinió" de 19 de setembre. Això ho feu en un article editorial intitular "Per als homes de L'Opinió. Claredat" (9), en el qual afirmava: L'Opinió d'ahir, comentant l'acord del Comitè Executiu de l'Esquerra en la qüestió March, referent als senyors Layret i Loperena a sota d'una manxetta que reproduïx una sentència de Danton, qualifica d'exagerada la sanció que se'ls imposa. Potser l'exaltació dels principis i de la conducta política ha portat els membres del Comitè més enllà d'allò que estrictament era imprescindible per a afirmar aquells principis i sancionar la conducta política dels homes pertanyents al Partit; en aquest cas l'acatament a la disciplina del Partit i el temps poden posar-hi les atenuants que en la sanció no es tenen en compte,

per bé que ningú no posi en dubte l'honorabilitat absoluta dels senyors Layret i Loperena, prou transparent i clara per a tots els que els coneixem."

"Però, en el seu editorial, "L'Opinió", després de tapar-se amb el davantal de Danton, en el que es parla d'inductors emboscats, deixa caure, en to de plany, uns sospita insidiosa. És que l'editorialista ignora que induir és quelcom més que donar una opinió sol·licitada quan no se'n pot veure ni la transcendència perquè no té l'abast d'una resolució o d'un vot? Si els homes de "L'Opinió", que, com tothom sap, pertanyen a l'Esquerra, creuen que hi ha quelcom inconfessable per sota del que es coneix, en aquest cas, com a homes de partit tenen el deure de donar la cara davant els organismes del Partit no no poden, decentment, escudar-se en un diari més mo menys independent per seguir els procediments de certa premsa, llançant sospites tèrboles embolcallades amb planys hipòcrites com aquests de dir: "Nosaltres desitjaríem que per a l'Esquerra no significui desprestigi", després de contribuir a desprestigiar-la un dia per altre i ahir com molts altres. Posar en circulació certes espècies, emboscades entre ombres i dubtes, és evidentment una tàctica deslleial i impròpia de qui pretém no solament ésser correcte, sinó fins i tot monopolitzar la rectitud política o privada. No es pot acusar sense proves, però encara és més greu llançar sospites insidioses perquè cadascú les adapti a qui vulgui".

"Els que inspiren "L'Opinió", aquells als quals anomena "els nostres amics" mentre es parla o es vol al·ludir a altres companys del Partit en els termes que comentem, pertanyen -repetim-ho- a Esquerra Republicana de Catalunya. No ens sembla que sigui la manera més decorosa de marcar una posició". (10).

D'altra banda, "L'Opinió" del 22 de setembre, obria la primera pàgina sota la manxeta: "I pensar que encara hi ha qui ens diu que no parlem prou clar...!", i en el seu article editorial (11) atacava, en el sentit de resposta o contesta, l'anterior article de "La Humanitat": "Sota el títol de "Claredat", un diari del matí s'ocupava dimecres passat del nostre editorial de dimarts, dedicat a comentar la sanció imposada pel Comitè Executiu de l'Esquerra als diputats Layret i Loperena per haver votat, com a membres de la Comissió Parlamentària de Responsabilitats, la concessió a March de la llibertat provisional. Dèiem nosaltres i repetim ara: "no tenim, doncs, perquè amagar una certa estranyesa davant la duresa de la sanció acordada, tenint en compte, sobretot, que no s'ha intentat -almenys la nota no en diu res- esbrinar qui fou o quins foren els senyors que aconsellaren a Eduard Layret el vot favorable a March. (...). Dimecres el confrare es despenja amb una pila d'atacs, dintre els quals, engegats potser per una certa rancúnia, es formula la següent pregunta: "¿És que l'editorialista ignora que induir és quelcom més que donar una opinió sol·licitada quan no se'n pot veure ni la trans-

condència perquè no té l'abast d'una opinió a d'un vot?".

"Preciosa confessió que el Comitè Executiu no pot negligir de cap manera si vol trobar verament tots els responsables del mal pas que amb tanta fermesa ha enjudiciat. Entesos: el confrare coneix d'existència d'una opinió demanada i donada en el sentit d'alliberar Joan March, i deu conèixer també l'opinant, ja que no l'inductor. I si el coneix, bé el deurà dir al Comitè Executiu, complint un deure elemental de col.laboració a la justícia. Ens en refiem, perquè aquest ja misteriós opinant que vol que els altres parlin clar no deu ignorar que el Comitè té competència per a enjudiciar consells i opinions que puguin influir en l'ànim de persones, després castigades per haver-los seguit, és a dir, competència per a trobar tota mena de responsabilitats polítiques. (...). ¿S'aturarà el Comitè Executiu davant d'un cas d'inducció política, de consell o d'opinió vinguts d'un militant? ¿Consentirà que paguin la culpa cruament només alguns culpables? Ens consta de creure-ho. Claredat, molta claredat, repetim nosaltres, però aquestes aportacions de llum han de venir del confrare, que amb tan mal humor ha pres candela en hora tan avançada de l'esdeveniment. Ara ja sabem que hi ha un diari del Partit interessat a esbrinar la veritat, que coneix el cas i que sap on jau la llebre. Veurem si el Comitè Executiu utilitza aquest valuós testimoni".

(12).

Eduard Layret, després dels acords presos pel

Comitè Executiu Central del Partit, declarant-lo inhabilitat per a exercir cap càrrec públic en nom d'Esquerra Republicana durant tres anys, va lliurar a "L'Opinió" un escrit de defensa (13), en el qual afirmava que tant abans d'emetre el seu vot, com immediatament després d'haver-lo emès, havia obrat d'acord amb la disciplina del Partit i amb les consideracions degudes als companys de minoria parlamentària. Afirmava, a més, que això ho confirmava el fet que en l'acord pres pel Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana no es fes constar que hi hagués hagut cap mancament de disciplina. Aleshores, afegia: "Si els meus companys de minoria parlamentària no hages-sin estat d'acord amb el meu criteri, jo hauria dimitit com a vocal de la Comissió, però mai no m'hauria prestat en un assumpte que pertany a l'administració de justícia, a admetre suggerèn-cies de caràcter polític, en desacord amb la me-va consciència. Això equivaldria a prevaricar, i jo no ho faré mai. Quant a l'acord pres pel Comi-tè Executiu del Partit, jo no puc acceptar-lo, perquè és injust i il.legal, contrari a les lleis del país i als Estatuts del Partit. Per tant, jo apel.laré al primer Congrés Nacional que se cele-bri. Alguns periòdics fan pressió perquè digui els noms de les persones amb les quals vaig par-lar de l'assumpte abans d'emetre el meu vot, i he de manifestar que, no havent-me estat pregun-tat pel president del Comitè Executiu, que és l'únic al qual reservadament podia haver-ho dit, per tal que fes les comprovacions necessàries,

no seria correcte que jo els fes públics una vegada establerta la sanció i, per altra banda, acceptant totes les responsabilitats dels meus actes, no tinc cap interès a proporcionar més carn a les feres" (14).

Aquest mateix número de "L'Opinió", del 26 de setembre, després de reproduir aquesta lletra d'Eduard Layret, publicà una nota de la redacció on assenyalava que la importància extraordinària de la carta precedent derivava de l'afirmació taxativa d'Eduard Layret, segons la qual tant abans d'emetre el seu vot, com immediatament després, va obrar d'acord amb la disciplina del Partit. Per ser disciplinat calia consultar la minoria o persona prou autoritzada de la mateixa per assumir la seva representació i la responsabilitat d'una decisió tan greu. Per altra banda, després de la declaració d'Eduard Layret, era indiscutible que va fer la necessària consulta, i el president del Comitè Executiu d'Esquerra Republicana tenia el deure ineludible d'esbrinar fins al fons tot aquest afer tan trist. Clarament Eduard Layret manifestà que l'única persona autoritzada per investigar particularment, era el president del Comitè Executiu del Partit. Era de doldre que aquesta decisió no fos presa oportunament. Encara, però, era hora de rectificar per a fer el mèrit adient de la veritat que es despregués d'una gestió tan necessària per la bona marxa del Partit (15).

Notes al Capítol V apartat 3-e)

- (1) "La Ht" 12 setembre 1933; "L'Op" 10 setembre 1933; "L'Op" 12 setembre 1933.
- (2) Joan Loperena i Romà: "Una nota del diputat Loperena". "L'Op" 12 setembre 1933.
- (3) Joan Loperena i Romà: "Una nota del diputat Loperena". "L'Op" 12 setembre 1933.
- (4) "La Ht" 17 setembre 1933; "L'Op" 19 setembre 1933.
- (5) "L'acord del Comitè Executiu de l'Esquerra en la qüestió March". "L'Op" 19 setembre 1933.
- (6) "L'acord del Comitè Executiu de l'Esquerra en la qüestió March". "L'Op" 19 setembre 1933.
- (7) Editorial "L'afer Layret-Loperena" "L'Op" 23 setembre 1933.
- (8) Editorial "L'afer Layret-Loperena" "L'Op" 23 setembre 1933.
- (9) Editorial "Per als homes de L'Opinió. Claredat "La Ht" 20 setembre 1933.
- (10) Editorial "Per als homes de l'Opinió. Claredat "La Ht" 20 setembre 1933.
- (11) Editorial "La llibertat provisional de March. Un confrare admet que hi hagué consell d'altri "L'Op" 22 setembre 1933.
- (12) Editorial "La llibertat provisional de March. Un confrare admet que hi hagué consell d'altri "L'Op" 22 setembre 1933.

- (13) "L'afer March. Una nota sensacional del diputat Eduard Layret". "L'Op" 26 setembre 1933.
- (14) "L'afer March. Una nota sensacional del diputat Eduard Layret". "L'Op" 26 setembre 1933.
- (15) "L'Op" 26 setembre 1933.

f) La crítica a Esquerra Republicana de Catalunya (1)

Tot aquest procés de dissidència i crítica del grup de "L'Opinió" en el si d'Esquerra Republicana, reflectit fonamentalment en el debat sobre la delegació de funcions executives per part del President de la Generalitat, regulat a l'Estatut de Catalunya i a l'Estatut Interior de Catalunya, en la crisi en el Govern civil i a l'Ajuntament de Barcelona, estava acompanyat i comprenia, a la vegada, una crítica a l'actuació del Partit, i a quin era el paper polític que havia de jugar en aquest moment present. Així, tot aquest procés de dissidència i crítica del grup de "L'Opinió" tenia com a teló de fons i marc de referència, a la vegada, una severa crítica dels política de "L'Opinió" respecte a la política portada a terme pel Partit. Aquesta crítica es concretava particularment en els següents punts. Primer: supressió de l'arribisme, tant a la direcció de l'Esquerra Republicana com als diversos organismes de govern on aquest Partit estava representat. Segon: calia portar a terme una selecció en el si d'Esquerra Republicana en funció de les finalitats que aquest Partit havia d'aconseguir. Tercer: Esquerra Republicana era un partit representat en els organismes de govern, i, per tant, havia d'actuar com un partit governamental. I, en quart terme, els polítics del grups de "L'Opinió" es crien els veritables defensors de l'ortodòxia fundacional de l'Esquerra Republicana, principis que pensaven que havien deixat de defensar els altres sectors del Partit. A més a més en el fons de tot aquest problema no hi havia ni més

ni menys que l'enfrontament entre dos sectors del Partit: és a dir, l'enfrontament entre el sector d'Estat Català d'una banda, amb el suport dels republicans de Lluís Companys, i el del grup de "L'Opinió", de l'altra.

D'aquesta manera, i referent a la selecció en el si del Partit, els polítics del grup de "L'Opinió" afirmaven que aquesta s'havia de fer en funció de la capacitat, en assenyalar: "L'únic motiu de selecció ha d'ésser, per tant, la capacitat. Per això mateix l'Esquerra, com tots els partits forts, han d'eliminar els fracassats. (...). A l'Esquerra, com a tots els partits hi ha homes que fracassen.(...). Contra la incapacitat cal anar-hi d'una manera decidida, puix que manta vegada els perjudicis que ocasiona la incapacitat són pitjors que els que ocasiona la manca d'honestedat" (2). I, d'altra banda, remarcaven que aquesta selecció s'havia de fer pel paper de partit governamental que havia de complir l'Esquerra Republicana en els moments presents: "Catalunya passa per un moment d'estructuració i cal cuidar, per tant, la selecció dels homes de Govern, procurant que tinguin noció de la responsabilitat i sentin la dignitat del càrrec. Per a conèixe'ls hem de veure aquells que en la defensa dels interessos col·lectius obren com si ho fessin defensant els interessos propis. Els governants han de tenir, també, la voluntat de mantenir-se al Poder, de triomfar, perquè si aquesta voluntat defallís, els seus enemics estarien en condicions per a vènce'ls. Si som conscients del recobrament de la nostre responsabilitat no hem de perdre mai la voluntat de triomfar per a continuar la realització de l'obra fecunda i humana iniciada el

14 d'abril" (3). A més a més, en aquest mateix sentit assenyalaven també: "Havem de seleccionar amb especial cura els homes polítics que mereixin aquest nom: homes d'Estat. Tenim, a l'Esquerra, molts militants que parlen constantment de l'Estat Català. D'Una manera seriosa, a Catalunya no podem parlar d'Estat català fins que el nostre poble i donant l'exemple, el nostre Partit, no faci una acurada selecció entre els homes que es dediquen a la política obtenint que governin només aquells que mereixin aquest nom. Home polític, home d'Estat, només ho és el que defensa els interessos col·lectius que li són confiats amb major energia, amb major cura que si es tractés d'interessos particulars propis; aquell que té un concepte noble i prestigiós de la grandesa i severitat de l'administració pública, de l'Estat. Aquell que ocupa els càrrecs amb plena dignitat i no busca en ells res més que l'íntima i gran satisfacció (...) de complir el seu deure" (4).

Però, a més a més, aquesta selecció dintre Esquerra Republicana s'havia de portar a terme a tots els nivells del Partit, i havia d'arribar fins el dels militants. Els polítics del grup de "L'Opinió" afirmaven "(...) els militants del Partit han d'ésser homes en acció, convençuts que la seva capacitat és un puntal per arribar al triomf definitiu, i que la lluita ha d'ésser el seu esclat normal perquè, aquell que no lluita no pot vèncer. Per tant, cal que treballem tots per enlairar cada dia més E.R. de C., que treballem tots per perfeccionar-la i perquè el nostre poble vegi en ella aquell Partit que sempre havia desitjat" (5). I, d'altra banda: "Un militant pot haver prestat grans serveis al Partit i no ésser apte per a un càrrec de

responsabilitat. Els militants, com els dirigents, han de creure's recompensats amb la satisfacció que dóna el compliment del deure" (6).

A més a més, els homes del grup de "L'Opinió" es refereixen sovint a la selecció en el si de l'Esquerra Republicana en funció de la campanya que van portar de demanar la convocatòria de noves eleccions municipals, i de constituir un nou Consistori més d'acord amb la correlació de forces polítiques existents. Joan Lluñí assenyalava: "(...) El moment històric de Catalunya és decisiu. Catalunya és un dels pilastres fonamentals del règim republicà, i el problema que avui té plantejat és un problema d'hegemonia. Pot ésser guia i espill dels altres pobles ibèrics i perquè així sigui cal que l'Ajuntament de Barcelona, com la Generalitat, siguin un exemple de capacitat, d'honestedat i de bona administració. Esquerra Republicana té, en la història actual de Catalunya, una importància extraordinària. Per això totes les repercussions dels seus actes tenen un valor que no tindrien en qualsevol altre Partit. Cal fer una revisió i una selecció dintre del Partit.(...). L'Esquerra Republicana ha de fer una selecció entre els seus homes per portar a l'Ajuntament aquells que millor reuneixin les dues qualitats fonamentals de capacitat i honestedat. La candidatura, a més a més, ha d'ésser feta amb una visió de conjunt, pensant prèviament els homes que han d'ocupar per la seva especialització i els seus coneixements, els llocs de major responsabilitat, els llocs neuràlgics de l'administració municipal.(...). Amb més cura encara, com a barcelonins, com a catalans, i com a republicans, cal procedir quan es tracta de seleccionar aquells

els quals hem de confiar els interessos de la ciutat. Per un natural impuls de moralitat, l'Esquerra Republicana no pot permetre finalment que aquells dels seus militants que han preferit seguir la carrera burocràtica i el Partit els ha recolzat per a fer-ho i han obtingut un lloc burocràtic privilegiat, des d'on servir els interessos de la ciutat, aspirin ara a un lloc de representació" (7).

El segon tema esmentat, en què insistien una i altra vegada els polítics del grup de "L'Opinió", era el de la supressió de l'arribisme, tant a nivell de direcció de l'Esquerra Republicana, com a nivell de les instàncies representatives de govern. D'aquesta manera, remarcaven: "Cal anar contra l'arribisme. Els militants han de tenir present que no sempre els que es posen davant són els que convé al partit posar-hi. Cal malfiar-se dels que canvien fàcilment de casaca i que avui vénen al nostre Partit simplement perquè hem guanyat. Grec que l'Esquerra Republicana no ha de creure en el vell vici de donar càrrecs d'elecció i de responsabilitat als seus homes, segons els serveis prestats al Partit. L'Esquerra en posar en joc els nous valors, ha de procurar que vinguin de les joventuts del Partit. Generalment, tot polític vell és un valor fracassat, i per això s'imposa l'aprofitament de les joventuts. Això, a més, és una garantia contra el pitjor dels arribismes, l'arribista vell" (8). I, a més a més, afegeixen també: "(...). Dic això, amics, perquè E.R. de C. després d'aquests temps de victòries continuades, corre un perill, i és el de veure augmentar les seves rengleres pels arribistes que fa pocs mesos ens combatien. Està bé no voler tancar-se en un clos, però el nostre desig ha d'ésser el

de no permetre que els nostres ideals siguin escamotejats" (9). D'altra banda, aquest problema de l'arribisme en el si de l'Esquerra Republicana, els polítics del grup de "L'Opinió" també el relacionen amb l'actitud que ha de prendre el Partit davant de les properes eleccions municipals, que tant insistentment demanen que es convoquin. Així, remarquen: "S'apropen unes noves eleccions, ciutadans,...). Cal que tots els que porten una idea de renovació i de justícia ens reunim i formem dintre de partits grans, disciplinats i fermes, de pura i fonda essència democràtica. Cal agrupar-se en partits compactes i poderosos, en els quals triomfi, per sobre de tot, la idea, no el prestigi de les figures, per tal d'anular així els personalismes estèrils i contraproductius (...)" (10).

El tercer aspecte en què incidien els homes del grup de "L'Opinió" era que l'Esquerra Republicana estava representada en les principals institucions de govern, i, consegüentment, assenyalaven que havia de portar a terme una política de partit governamental i no de partit d'oposició. D'aquesta manera, remarquen: "L'Esquerra Republicana és un partit que en aquests moments té la responsabilitat d'estructurar un poble i ajudar amb la seva força a la consolidació de la República. L'Esquerra es troba en uns moments de responsabilitat; moments en què els pensaments i les idees es transformen en actuacions de govern. Per això cal que tots els que estimem el nostre Partit donem als nostres conciutadans la sensació que som homes, en els quals el sentit de llibertat i responsabilitat de les nostres accions no són fills d'uns principis, sinó també d'uns sentiments. Després dels

anys de vida de l'E.R. de C. en els quals sempre hem anat avançant i triomfat malgrat les improvisacions, ha arribat el moment d'actuació serena per arribar a la plasmació de l'ideari del Partit. Cal que tothom es convenci, que la política només viu d'unes realitats. I és per això que en el pròxim Congrés Nacional del Partit, tots els homes que hi portin una representació, individual o col·lectiva, han de portar el pensar i el sentir dels seus companys" (11). Així, estant l'Esquerra Republicana representada en una mesura important a l'Ajuntament de Barcelona, els polítics del grup de "L'Opinió" es plantejaven haver de superar la mala organització de l'Ajuntament, i haver de portar a terme una política constructiva a aquesta Corporació pública. L'esmentada organització deficient de l'Ajuntament assenyalaven que era deguda a:"(...) al no haver governat Barcelona homes polítics que no mereixessin aquest nom; el domini que sempre han tingut els interessos particulars i els de les grans companyies de serveis públics sobre els interessos de la ciutat; el no haver creat una burocràcia bona, o sigui eficient, amb esperit de continuïtat i sotstreta a les ingerències partidistes; el no haver tingut cap visió profunda i cap passió intensa per Barcelona, pels seus destins, per la seva condició de capitalitat; per la seva funció decisiva en el recobriment de la nostra personalitat nacional" (12). Remarcaven que tots aquests mals tenien els seus corresponents remeis, que eren necessaris i urgents d'aplicar I, a més a més, afirmaven que l'únic partit polític que podia fer-ho era l'Esquerra Republicana. D'aquesta manera, aquesta política municipal nova l'emmarca

ven de la següent manera: "S'ha de rectificar la política de trenta anys de mala administració i aquesta responsabilitat cau damunt els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya. Els homes que vulguin seguir la carrera política han de saber i demostrar que sacrifiquen els interessos particulars als interessos col·lectius. Això és fonamental i, si no es fa, l'Estat Català no existirà mai. Aquells que creguin i vagin als càrrecs pensant que el càrrecs s'han fet per a ells, no tenen dret a ocupar-los, perquè els càrrecs no tenen importància; la importància la tenen les obres. Tota la repugnància que al poble feia la política abans del 14 d'abril, li venia de l'existència dels vells procediments polítics. Per això nosaltres diem: Política nova, sí; política vella no. (...). Depèn, simplement, que estigui prou tensa la voluntat dels seus militants per aconseguir-ho, i és necessari, al mateix temps, la concurrència d'alguns factors objectius" (13). A més a més, creien veritablement que un partit com Esquerra Republicana podia donar una nova orientació al Consistori barceloní, quan afirmaven: "Si el nostre partit sap accomplir aquest deure, serà fàcil posar remei a les causes que abans citava, i que han produït la pèssima administració municipal dels darrers trenta anys. (...). Amb homes així (homes d'Estat) i amb un Partit com el nostre, que és l'únic a Barcelona dels que han governat fins ara que no té interessos creats des del Govern ni està lligat amb cap interès especial, podrem guarir aquella xacra de l'administració municipal barcelonina que ha fet que sempre, sobre els interessos de la Ciutat ni prevalguessin els interessos

particulars -principalment els dels propietaris-, i els interessos de les grans companyies de serveis públics, tramvies, electricitat, Foment d'Obres, etc." (14).

D'altra banda, essent l'Esquerra Republicana un partit amb una important representació a les Corts Constituents, els polítics del grup de "L'Opinió" destacaven l'obra de govern portada a terme en aquest òrgan, remarcant principalment el de l'elaboració de l'Estatut de Catalunya. Així, afirmaven: "(...) Detestem els polítics que no tenen ideals de cap mena; però més encara els que tenint-ne de diversos, infringeixin la defensa dels nostres; i més encara els que per indeferència o escepticisme es sotmeten a traïr els ideals per a satisfer petites vanitats personals o per una vergonyosa flaqueza d'ànim.(...). En front d'ells oposem la nostra política idealista, que ens ha dut l'aprovació de l'Estatut a les Corts Constituents, i, si no l'amistat, almenys la consideració i respecte dels nostres adversaris. Heus ací, doncs, tal com estan, al nostre entendre, plantejades les coses heus ací el nostre punt de vista respecte aquestes qüestions de principis" (15).

Es precis també remarcar que a "La Humanitat", de 27 de juny, arran de les jornades del segon Congrés ordinari, va aparèixer un article editorial intítulat "L'Esquerra, partit de govern", en el qual es pretenia contestar als atacs realitzats pel grup de "L'Opinió" a Esquerra Republicana en afirmar que aquest Partit no portava a terme una política governamental, tal com li corresponia, sinó que menava encara una política d'oposició al sistema establert. "La Humanitat"

remarcava que l'Esquerra va realitzar una política d'oposició a la Dictadura, de proclamació de la República i, actualment, de partit de govern. Afirmava amb èmfasi la tàctica que havia de seguir l'Esquerra com a partit governamental, en notar: "Però la tasca de l'Esquerra no és acabada. Cal encara una àmplia, profunda i extensa tasca de govern, per evitar que mans interessades desvirtuïn la significació esquerrista del que hom porta fet i del molt que encara manca fer. L'Esquerra, no pot consentir que les dretes catalanistes donin a la plasmació de l'Autonomia un vernís reaccionari o antiliberal, com tampoc no pot admetre que les esquerres -o pseudoesquerres- no catalanes, aportin a la reestructuració de la nostra vida interior, influències que li siguin estranyes".

"La Catalunya autònoma cal que s'orienti i consolidi sota el doble signe ideològic d'una franca política de realitzacions esquerristes i d'afirmacions catalanes. Ningú com l'Esquerra no posseís els mitjans de dur-les a port. Molt especialment, com va dir ben alt l'honorable Francesc Macià, cal aportar als nostres problemes solucions ben catalanes".

"Que a Catalunya cal governar en esquerristes i en català són dues afirmacions que ningú podrà refutar amb arguments seriosos. I així mateix, l'examen imparcial, objectiu i serè de les deliberacions del darrer Congrés, palesa que l'Esquerra, partit de govern, és la garantia més sòlida per l'esdevenidor de Catalunya i de les seves llibertats" (16).

En darrer terme, com ja hem apuntat anteriorment, els polítics del grup de "L'Opinió" es definien com a garants de l'ortodòxia dels principis fundacionals d'Esquerra Republicana, mentre que creien que els

altres sectors del Partit se n'havien separat de manera remarcable. Assenyalaven, d'una forma clara, la fidelitat als principis directors d'Esquerra. És a dir: "(...) Que tothom estigui a l'aguait i disposat a no deixar-se arrabassar aquesta República tan noblement conquistada. Per la seva part, l'Esquerra Republicana de Catalunya sortirà al combat a defensar ara, com sempre, els seus ideals: la llibertat i la justícia; justícia en l'ordre social, justícia en l'ordre polític i justícia en l'ordre religiós" (17).

D'altra banda, cal remarcar que la política portada a terme pels homes del grup de "L'Opinió" de dissidència respecte a Esquerra Republicana -crítica a la política del Partit, enfrontament en el si del Govern de la Generalitat per causa de la delegació de funcions executives del President, enfrontament amb la direcció del Partit per haver vetat per al càrrec de governador civil de Barcelona en Josep Tarradellas- era considerada per ells com una política de salvaguarda de l'ortodòxia del Partit i de crítica de les desviacions actuals. No amagaven la seva posició crítica frontal a la política d'Esquerra Republicana: "En exposar-vos el meu pensament sobre el problema de l'ordre públic, de tan dolorosa actualitat, (...), i des d'ara en mèrits d'això crec que he de fer dues afirmacions ben rotundes, Primera: dintre d'un partit democràtic, la crítica lleial i franca que es faci de la gestió d'homes representatius d'aquest partit és una cosa legítima, ensems que necessària. (...) En segon terme, la crítica dintre d'un partit democràtic no pot representar mai una escissió o dissidència. Representa únicament que la majoria del par-

tit que va seguir una orientació, en enfrontar-se amb una crítica, si aquesta demostra ésser bona, pot canviar de rumb o formar-se una altra majoria dintre del partit, que canviï la seva orientació. Aquesta crec jo que és la bona doctrina democràtica" (18). D'altra banda, en referir-se a les diverses postures adoptades pels polítics de l'Esquerra Republicana al discutir-se l'Estatut Interior al Parlament de Catalunya, remarcaven: "(...) Personalment, però convençut que hi ha altres companys en el meu Partit que pensen exactament igual que jo, abans de tot he de dir-vos (...) que m'ha produït un veritable esutpor i una profunda pena que els fets hagin permès que semblés com si alcessin la bandera liberal i democràtica certs senyors diputats, la tradició dels quals no he de judicar, però a la conducta dels quals jo oposaria la meva severa repulsa si parlés en nom del Partit" (19). A més a més, els polítics del grup de "L'Opinió" en accentuar el procés de crítica que van portar en el si d'Esquerra Republicana expressaven que aquest procés era en el sentit de guardar l'ortodòxia fundacional del Partit, i no pas en el de marcar una dissidència en el seu si: "(...) els nostres enemics s'han interessat perquè es produïssin escissions al seu si (d'Esquerra Republicana). A tot partit democràtic això no pot ésser. Mentre aquest sigui fidel al seu programa, cap home no es pot creure en el dret de separar-se'n. Ara bé: quan els partits claudiquen els seus ideals, estan capacitats per a fer-ho tots aquells que volen mantenir-se íntegrament en la defensa dels principis. Nosaltres hem sacrificat uns càrrecs per mantenir la integritat democrà-

tica del Partit. Aconseguida la finalitat que cercàvem, això és, que no fos vulnerada, hem continuat tant o més disciplinats que mai. Perquè els partits tinguin vitalitat s'han de discutir totes les coses i sotmetre's a la seva disciplina. Aquest Partit nostre és l'instrument de realització d'un programa magnífic. Amb el màxim entusiasme, doncs, hem de refermar-nos en la idea que dins d'Esquerra Republicana de Catalunya han de triomfar els ideals de justícia i democràcia" (20).

D'aquesta manera, tot aquest procés obert pels polítics del grup de "L'Opinió" de dissidència i crítica a la política portada a terme per Esquerra Republicana, es va reflectir també, de manera important, a les pàgines de "L'Opinió". En l'article editorial aparegut en aquest periòdic intítulat "Veu d'alarma", en el qual denunciaven la redacció dels articles 46 i 48 del projecte d'Estatut Interior de Catalunya, assenyalaven la posició dels homes de "L'Opinió" respecte a aquest text, i la seva oposició a la política oficial del Partit seguida a aquest punt. Així, aquest editorial afirmava: "Perquè tots els homes liberals es donin compte de la magnitud del que s'intenta, imagineu-vos quina seria la seva indignació si això que avui proposa el dictamen de la Comissió parlamentària en la qual té majoria l'Esquerra Republicana ho proposés, estant en majoria la Lliga Regionalista".

"¿Què dirien si el senyor Cambó intentés de fer votar al Parlament un Estatut que li permetés, tot i governant d'una manera efectiva, de no acudir-hi mai?".

"Doncs, bé; això, que si fos proposat per la Lliga Regionalista els semblaria tan inadmissible, que no ha de semblar-los si no proposa la majoria dels diputats d'Esquerra Republicana, que foren elegits pel poble perquè li oferiren reiteradament i entusiàsticament defensar sempre els principis del més pur liberalisme democràtic?".

"Tanta és la importància dels fets que ens obligen avui a donar la veu d'alarma, que esperem encara que els diputats d'Esquerra que sofriren un moment d'obcecació no els mancarà el gest de noble coratge per a rectificar a temps".

"De no ésser així, l'Estatut que aprovessin les Corts Catalanes duria dintre seu, fatalment, la necessitat d'ésser revisat".

"En tot cas, el poble de Catalunya dirà la darrera paraula".

"El proper Congrés d'Esquerra Republicana, que fóra molt convenient que es reunís aviat, tenim confiança que no permetrà desviacions ideològiques com les sofertes en redactar el dictamen d'Estatut Interior de Catalunya, que a la llarga significarien una desfiguració total del nostre Partit, pel qual hem lluitat, d'ençà de la seva fundació, amb tot l'entusiasme" (21).

Estant així les coses, el 24 de maig, es convocà un Ple Comarcal de la Federació de Barcelona ciutat, que va prendre els següents acords: "1.- Que la Comarcal de Barcelona ciutat vegi amb disgust i sancioni fins on li sigui possible la campanya derrotista que des del diari "L'Opinió" porten a cap alguns militants d'E.R. de C. contra el partit al qual

pertanyen. 2.- Que la Comarcal de Barcelona ciutat, interpretant una vegada més els principis bàsics del Partit, declari la seva simpatia, a l'ensem que hi posi el seu ajut moral i material a favor de tots els moviments que tendeixin al redreçament de totes les nacionalitats d'Ibèria, bo i refermant una vegada més, la seva adhesió a la República, que tendeix a arribar a solucions compatibles amb les aspiracions de tots els pobles" (...) (22).

Aquesta nota constituïa una condemna explícita per un organisme dirigent a nivell territorial d'Esquerra Republicana a la política de dissidència dins del Partit portada a terme pels polítics del grup de "L'Opinió", i va suposar també el primer avís de la direcció del Partit a aquesta campanya de dissidència política.

Malgrat tot, el procés de crítica continuà. Així, un cop aprovat l'Estatut Interior de Catalunya, un article editorial de "L'Opinió" es reafirmava de la següent manera: "Heus ací les dues modificacions fonamentals introduïdes en el projecte d'Estatut".

"¿No es tracta d'un canvi transcendental en la llei bàsica de Catalunya? (...). És que són pocs els que s'apassionen per la dignitat de les nostres Institucions polítiques? No ho volem creure. Així, si hem lluitat i seguirem lluitant sempre sense defallences, es comprendrà amb el bon sentit que mai no li falla, la transcendència de la victòria assolida pels principis liberals i democràtics a l'Estatut de Catalunya, malgrat que hagin estat necessaris, per assolir-la, sacrificis personals, que són fets sense recança, pels homes conscients del seu

deure, quan la vigorosa fidelitat als ideals els ho imposa" (23).

Tal com anaven les coses, no es va fer esperar la resposta dels polítics del grup de "L'Opinió" en contra dels acords presos pel Ple Comarcal de la Federació de Barcelona ciutat. Això ho van fer en un article editorial intítulat "El llenguatge de la sinceritat", i publicat a "L'Opinió" de 28 de maig de 1933. En aquest es recordava el trest dels acords, i contestaven reafirmant-se en els principals temes que durant l'any 1933 el grup de "L'Opinió" va portar a la palestra pública -la crisi al govern civil de Barcelona, la crida feta per a convocar noves eleccions municipals, i la crítica a l'actuació d'Esquerra Republicana. Es pronunciaven de la següent manera: "Campanya derrotista contra el Partit? I en què consisteix aquesta campanya derrotista? Consisteix a dir, adreçant-nos els dirigents de la política catalana des del Govern de la Generalitat que el retard a fer-nos càrrec de l'ordre públic només afavoreix els partits de dreta perquè crea un estat de consciència hostil a l'Esquerra, que per al poble simplista, governa, sense que aquest poble simplista s'entretingui a matisar si el governador, a les mans del qual avui està encara l'ordre públic, és un senyor que no solament no és de l'Esquerra, sinó que és del partit que precisament s'ha distingit per la violència de les seves campanyes contra l'Esquerra."

"Consisteix a dir, adreçant-nos als mateixos dirigents, que les eleccions municipals de Barcelona no es pot esperar ni un dia més a convocar-las, i

que el retard a fer-ho només afavoreix la Lliga, perquè, mentre no se celebrin eleccions municipals, l'Ajuntament actual, a mans de lerrouxistes i lligaires, es desprestigia amb la seva actuació, sense que el poble simplista s'entretengui a matisar si els responsables d'aquest desprestigi són les oposicions constituïdes en majoria o l'Esquerra, que es troba en minoria i aparentment, governa".

(...) "Consisteix a dir que si avui unes eleccions l'Esquerra evidentment les guanyaria, si es triega tres o quatre mesos a celebrar-les, entra dintre del possible que les perdi".

"D'això, doctat amb el bon desig que els que han d'actuar damunt d'aquests problemes, ho facin diligentment perquè l'Esquerra sigui ratificada en el govern de la ciutat, i reconquisti la confiança de l'ambient, em matèria d'ordre públic que altres que no són del seu partit li fan perdre, d'això en diuen derrotisme i és origen d'un vot de censura" (24).

Malgrat tot, els polítics del grup de "L'Opinió" es reafirmaren com a militants d'Esquerra Republicana, i proclamaren la seva submissió als organismes dirigents del Partit, d'aquesta manera: "No volem polèmiques, ni som amants de tractar d'escindir dins el Partit que va néixer en la memorable Conferència d'Esquerreres convocada pel març de 1931 després d'una campanya persistent portada per L'Opinió perquè fos possible celebrar-la".

"Els organismes de l'Esquerra ens mereixen tots els respectes, i els delegats que assisteixen als plens de la Comarcal en representació dels Centres els tenim tots per homes de bona fe" (25).

Però, d'altra banda, es reafirmaren en la campanya portada a terme pel grup de "L'Opinió", i en ésser els veritables defensors de l'ortodòxia d'Esquerra Republicana, extrem que varen defensar en tot moment, per exemple, assenyalaven: "Però no hi ha millor jutge que el temps, i com que esperem que els elements dirigits de la política catalana al Govern de la Generalitat ens escoltaran, i obrant diligentment, ens farem càrrec tot seguit de l'ordre públic i es convocaran eleccions municipals, almenys a Barcelona, perquè l'Esquerra obtingui la ratificació de confiança del poble, esperem que el temps vindrà a donar-nos la raó i a demostrar la utilitat de la nostra veu".

"Però nosaltres no sabríem parlar en altre llenguatge que en el de la sinceritat, encara que sigui tortuosament interpretada. I per a servir aquesta sinceritat més ens estimem que en un moment d'apassionament se'ns voti una censura -que considerem injusta-, si el que ha motivat aquesta censura fa rectificar camins i s'evita així el que nosaltres precisament tractàvem d'evitar amb el nostre crit d'alerta, que no pas haver estar insincers, haver dit als nostres lectors i als militants d'Esquerra que tot marxa bé, que el Partit cada dia té més solidesa, que aquest Ajuntament ha de declarar-se permanent, que com més temps triguin a traspassar-nos l'ordre públic més hi guanya l'Esquerra, que en les eleccions vinents guanyarem de molt i que tot això ens mereixés en lloc d'un vot de censura un vot de gràcies, perquè mentre visquèssim en plena eufòria inconscien-
vingués la realitat amb els seus vots a demostrar

que l'únic que hem fet, enganyant la gent, era facilitar el triomf dels partits de dreta" (26).

En darrer terma, cal remarcar que, com a teló de fons i marc constant de referència d'aquesta crítica i dissidència del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana, hi havia un enfrontament constant entre dos sectors del Partit; és a dir, l'enfrontament entre la tendència d'Estat Català, d'una banda, i la del grup de "L'Opinió", de l'altra.

Aquest es féu patent, entre moltes altres vegades, a l'agost de 1933, quan visitaren Barcelona diversos nacionalistes bascos i gallecs, convidats per les Joventuts d'Esquerra Estat Català, i pronunciaren diversos mítings al C.A.D.C.I. i a diversos centres d'Esquerra Republicana. Els homes del grup de "L'Opinió" acusaren als parlaments d'aquests polítics nacionalistes d'antirrepublicans. Així, a "L'Opinió" d'11 d'agost, aparegué un article editorial (27) que feia aquesta acusació, per com havia plantejat el problema autonomista el nacionalisme èuskar, Manuel Irujo.

Aquest article editorial fou contestat immediatament per un article de Jaume Aiguader (28), aparegut a "La Humanitat" de 12 d'agost, intitulat "Contra confusionismes i fosquedats", en el qual plantejava la solució del plet autonomista dintre Esquerra Republicana.

Però, la crítica dels polítics del grup de "L'Opinió" respecte al sector de l'Estat Català es féu més clara, explícita i patent en l'article editorial de "L'Opinió" de 12 d'agost (29) intitulat "Estat Català o Esquerra", que s'expressava en

aquests termes: "Amb l'excusa que calia, dintre del nou Partit, una organització de combat, perdurà la disciplina i el nom Estat Català, referint-lo, de moment, a unes Joventuts. El triomf electoral del 12 d'abril i la jornada gloriosa del 14 següent, veieren, amb el creixement ràpid d'Esquerra Republicana de Catalunya, la creixença, també, del seu afegitó "Joventuts d'Esquerra d'Estat Català. Poc després es declarava per la Comarcal -si no recordem malament- que el nom Estat Català quedava registrat per a ús exclusiu de les Joventuts afiliades al Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya dins la ciutat de Barcelona. Ningú no hi posava traves i, abusant ja de la seva posició, s'impedí que es constituïssin a la nostra ciutat altres Joventuts, dintre l'Esquerra, que no portessin el nom i acatessin la disciplina de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català".

"Paral·lelament, s'han anat constituint Centres, adherits a l'Esquerra, que portaven, també, el nom d'Estat Català. En diversos casos, militants d'Estat Català s'han filtrat en Centres ja constituïts d'Esquerra i se n'han apoderat fent-los aleshores canviar el nom. Tant les Joventuts com els Centres que usen el nom Estat Català han enarborat una bandera que no és la catalana, ni la republicana, ni la del Partit. Una bandera que, fins que no se li havia donat una explicació estranya i vergonyant, era reconeguda per tothom com la bandera separatista. Com si tot això no fos prou per a desorientar completament els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya, últimament l'organització Estat Català

s'ha permès actuacions que pugnen amb els principis bàsics del Partit d'Esquerra, i el que és més greu, està fent una campanya de propaganda en la qual, a més de l'apologia de la seva especial actuació, exposa una ideologia (...) francament contrària, per antidemocràtica i estatista i feixistitzant, amb la ideologia actual d'Esquerra Republicana de Catalunya".

"Tots aquests fets, que, per ara, els organismes dirigents del Partit cobreixen amb el seu silenci, planteja una situació, a judici nostre, insostenible. L'Estat Català ha de dir francament, clarament, si és o no és separatista. Té perfecte dret a ésser-ho i a dir-se'n. El que ja no és legítim és que mantinguin equívocs. Les Joventuts d'Estat Català poden, també, com ha dit un dels seus oradors, fererir 5.000 homes organitzats i armats a 50.000 vots. Al que no tenen dret és a formar part, al mateix temps, d'un partit com l'Esquerra Republicana de Catalunya que defensa i estableix com a sistema polític la democràcia."

"Cal clarificar aquesta situació tèrbola. L'Estat Català i l'Esquerra Republicana de Catalunya no poden ésser alhora una mateixa cosa i una cosa contraposada. No poden coexistir, dintre un sol partit, dues organitzacions i dues disciplines. No poden propagar-se solucions, idees i banderes separatistes i, al mateix temps, solucions i idees federals, amb ministres al Govern de la República. No es poder tenir i propagar uns principis bàsics liberals i democràtics i, al mateix temps, tenir i propagar unes idees antidemocràtiques i estatistes".

(...) "Com a homes de l'Esquerra, fundadors de l'Esquerra, no podem admetre que perduri aquesta situació anormal. I que ningú no cregui que acotxant el cap sota d'ala o mentenint un silenci inexplicable podrà continuar-se jugant per l'Estat catàlâ amb dos jocs de cartes" (30)

Notes al Capítol V apartat 3-f).

- (1) Sobre aquest tema vegeu cfr. a Joan B. Culla: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), p.134 a 138.
- (2) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç" sobre el tema: "L'Esquerra i el futur Ajuntament de Barcelona". "L'Op" 26 març 1933.
- (3) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà al míting d'afirmació d'Esquerra Republicana al Centre Republicà Federal de Molins de Rei "L'Op" 25 abril 1933.
- (4) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"..., "L'Op" 26 març 1933.
- (5) Parlament de Josep Tarradellas al míting d'afirmació d'Esquerra Republicana al Centre Republicà Federal de Molins de Rei. "L'Op" 25 abril 1933.
- (6) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"..., "L'Op" 26 març 1933.
- (7) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"..., "L'Op" 26 març 1933.
- (8) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"..., "L'Op" 26 març 1933.
- (9) Parlament de Josep Tarradellas al míting d'afirmació d'Esquerra Republicana al Centre Republicà de Molins de Rei. "L'Op" 25 abril 1933.

- (10) Conferència d'Antoni Xirau al Casal Català d'Esquerra de Sabadell, sobre "El moment polític actual". "L'Op" 25 març 1933.
- (11) Parlament de Josep Tarradellas al míting d'afirmació d'Esquerra Republicana al Centre Republicà Federal de Molins de Rei. "L'Op" 25 abril 1933.
- (12) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"... , "L'Op" 26 març 1933.
- (13) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"... , "L'Op" 26 març 1933.
- (14) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç"... , "L'Op" 26 març 1933.
- (15) Discurs del diputat Antoni Xirau en el debat de l'Estatut Interior de Catalunya, pronunciat al Parlament català el dia 20 d'abril. "L'Op" 23 abril 1933.
- (16) Editorial "L'Esquerra, partit de govern". "La Ht" 27 juny 1933.
- (17) Conferència d'Antoni Xirau al Casal Català d'Esquerra de Sabadell sobre "El moment polític actual". "L'Op" 25 març 1933.
- (18) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà al Casal d'Esquerra del Poblet sobre: "L'Ordre Públic a Catalunya i la crisi de gener a la Generalitat". "L'Op" 27 maig 1933.
- (19) Discurs del diputat Antoni Xirau en el debat de l'Estatut Interior de Catalunya... , "L'Op" 23 abril 1933.

- (20) Parlament d'Antoni Xirau al míting d'afirmació d'Esquerra Republicana al Centre Republicà Federal de Molins de Rei. "L'Op" 25 abril 1933.
- (21) Editorial "Veu d'alarma". "L'Op" 24 febrer 1933.
- (22) "La Ht" 25 maig 1933; "L'Op" 26 maig 1933.
- (23) Editorial "Fidelitat als principis" "L'Op" 27 maig 1933.
- (24) Editorial "El llenguatge de la sinceritat". "L'Op" 28 maig 1933.
- (25) Editorial "El llenguatge de la sinceritat". "L'Op" 28 maig 1933.
- (26) Editorial "El llenguatge de la sinceritat". "L'Op" 28 maig 1933.
- (27) Editorial "Contra el confusionisme" "L'Op" 11 agost 1933.
- (28) Jaume Aiguader i Miró: "Contra confusionismes i fosquedats". "La Ht" 12 agost 1933.
- (29) Editorial "Estat Català o Esquerra". "L'Op" 12 agost 1933.
- (30) Editorial "Estat Català o Esquerra". "L'Op" 12 agost 1933.

g) El trencament.-

El mes de setembre de 1933 fou el marc històric de l'escissió dels polítics del grup de "L'Opinió de la disciplina d'Esquerra Republicana. Els diversos intents d'apropament del sector de l'Estat Català juntament amb el dels republicans de Lluís Companys al sector del grup de "L'Opinió" es feren cada vegada més difícils, fins arribar a la separació dels homes de "L'Opinió" de la política del Partit. Després de la celebració de diverses reunions a principi de setembre de 1933, l'objectiu de les quals era la unificació de posicions divergents en el si d'Esquerra Republicana, fou el 21 de setembre quan els polítics del grup de "L'Opinió" publicaren el manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", manifest que col·locà en una posició dissident el sector de "L'Opinió". I fou el 27 de setembre quan el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana decretà l'expulsió del Partit dels militants Joan Casanellas, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas i Antoni Xirau, exclusió que fou ratificada en el segon Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra Republicana.

El 2 de setembre, tingueren lloc dues reunions dels alts polítics del Partit, en les quals s'iniciaren converses per tal de trobar una coincidència de criteris en el si d'Esquerra Republicana. Es tractà, principalment, de les entrevistes que s'anaven celebrant entre diverses personalitats

del Partit per tal d'arribar a una unificació dels criteris divergents actualment existents dintre Esquerra Republicana (1). A la sortida d'aquesta reunió, Lluís Companys reconegué per primera vegada, explícitament, l'enfrontament en el si del Partit entre el sector del grup de "L'Opinió" i el de l'Estat Català: "Ja que entre tots s'ha donat tanta publicitat a l'assumpte, no puc negar-vos la seva existència. El meu criteri, però, respecte a aquest punt, és prou conegut perquè em calgui repetir-lo. Estic disposat, com sempre, a integrar a la disciplina del partit com més gent millor, sobretot si aquesta val, i va decidida a engrandir-lo amb lleialtat i sense passió de cap mena.(...) El que puc assegurar és que tot s'anirà superant i les coses aniran pel camí que han d'anar" (2). A més a més, el 6 de setembre, es portà a terme una segona reunió, per tal que els dirigents d'Esquerra Republicana canviessin impressions i manifestessin els respectius punts de vista sobre els diversos aspectes en què es concretava la crisi latent al si del Partit. Així, un cop acabada la reunió, Francesc Macià va fer pública la nota següent: "Ha fet ús de la paraula el senyor Macià, responent a al·legat del senyor Lluhí en la sessió anterior. Seguidament, el senyor Lluhí ha comentat les manifestacions del senyor Macià. Finalment, el senyor Torres, respecte als principals punts de divergència -delegació de funcions presidencials, política de traspàs de serveis i actuació d'Estat Català-, ha iniciat una solució d'aproximació de les dues tendències, que possibiliti, amb futures

actuacions d'una i altres, des del seu respectiu lloc, la liquidació del problema de les diferències existents, i que tots, de cara a la responsabilitat de l'hora present, es comprometen, amb els seus actes, perquè siguin una realitat" (3). A més a més, en aquesta reunió, Josep Tarradellas, Joan Lluhí, Joan Casanellas i Pere Comes convingueren, a proposta d'Humbert Torres, la celebració d'un gran míting d'afirmació de l'ideari d'Esquerra Republicana a Lleida, i organitzat per l'entitat Joventut Republicana. La participació dels polítics del grup de "L'Opinió" a l'esmentat acte implicava el compliment de determinats acords indispensables per a l'inici de la solució de les discrepàncies existents (4).

D'altra banda, "L'Opinió" del 15 de setembre remarcava que davant la sorpresa de no haver vist encara ni tan sols començada l'execució dels acords esmentats, Joan Lluhí i Pere Comes, es van veure obligats a comunicar als dirigents de l'entitat Joventut Republicana de Lleida la seva decisió de no prendre part en el míting projectat (5). D'aquesta manera, el 19 de setembre, aparegué a "L'Opinió" un article editorial titulat "El míting de Lleida" en el qual s'explicava per què els polítics del grup de "L'Opinió" no havien assistit a l'esmentat acte: "Diumenge, i organitzat per Joventut Republicana, de Lleida, tingué lloc al teatre dels Camps Elisis, l'acte d'afirmació ideològica d'Esquerra Republicana de Catalunya.(...). Els nostres amics (Joan Lluhí i Pere Comes), que mancaren al míting de Lleida pels motius global-

ment manifestats en una nota especial inserida en lloc preferent d'aquest diari i tots els que com ells pensen, no poden acceptar de cap manera la més petita censura per llur actuació.(...)"

"Gairebé tots els oradors del míting coneixen detalladament els motius poderosíssims de la crítica que vénen realitzant cristal·litzada en la negativa d'ocupar llocs de comandament i de responsabilitat. Gairebé tots, també, han viscut, pas a pas, la discrepància i alguns l'han admesa i l'han defensada. Entenem per això desencertada la versió que s'ha intentat donar a les coses, esquivant-ne l'examen. A aquestes hores, tots els assistents al míting deuen preguntar-se: Per què estan molestats aquests de "L'Opinió"? Què els passa? Què volen? Per què no han vingut a estrènyer els braços que els obren? És una llàstima que per part dels oradors s'hagi donat lloc a la possibilitat de formulació d'aquestes interrogacions. Els nostres amics no es poden avenir a l'equivoc, ni a la confusió, ni a l'absurd".

"Ja que a Lleida no s'ha explicat; ja que a Barcelona no s'ha solucionat, després d'haver-ho acordat, podem afirmar que prendran ells la iniciativa i molt aviat, dintre d'aquesta setmana, una nota pública serà adreçada al Comitè Executiu Central i a tots els militants d'Esquerra Republicana donant compte detalladament de per què no han pres part al míting de Lleida. Entenem que fent-ho així sí que serveixen veritablement la causa del Partit, que és la de la Democràcia catalana" (6).

El 17 de setembre, se celebrà a Lleida, aquest

mítting d'afirmació dels ideals d'Esquerra Republicana, i organitzat per l'entitat Joventut Republicana. En aquest acte prengueren la paraula Humbert Torres, Joan Tauler, Pere Mestres, Antoni Rovira i Virgili, Josep Dencàs, Carles Pi i Sunyer, Ventura Gassol i Francesc Macià. En els parlaments que es pronunciaren es tractà àmpliament la situació de crisi interna en el si d'Esquerra Republicana, i la situació de dissidència on s'havien col·locat els polítics del grup de "L'Opinió". Humbert Torres, organitzador del mítting, i que la primera idea d'aquest era el de fer un acte de conciliació dins d'Esquerra Republicana, parlà de la següent manera: "(...) La crisi del nostre Partit. Crisi interna i crisi externa. Crisi de confiança en ell. Jo sóc tot el contrari d'un home diplomàtic. Jo sóc d'una ingenuïtat absoluta, i parant compte en cada una de les paraules, he de dir que en allò que ateny a la crisi interna, no ens ha d'espantar. Tots els partits del món que tenen aspiracions idealistes pateixen crisis ideològiques internes.(...) Reconeixent això, cal que tots tinguem el sentit de la responsabilitat, des del més alt al més baix. Hem de procurar que les discrepàncies ideològiques no esdevinguin un motiu d'escàndol. El Partit no vol deixar de discernir allò que hi pugui haver de greuge; en aquest instant de vacil·lació, però cal que siguin per a tots nosaltres el punt de referència els nostres principis bàsics acomodant-los la nostra actitud, les nostres normes d'organització i de tàctica. Aquesta és la tasca en la qual hem treballat i nem

fet tot allò que hem pogut per a escurçar distàncies en lloc d'allargar-les. No s'hi val que hi hagi qui converteix les discrepàncies en sentit derrotista. És un deure que tots tenim el de separar tota mena de derrotisme".

"Crisi de confiança? És que hom pot parlar serenament d'això? És que n'hi ha prou que ho digui la premsa de dreta, de l'ultradreta o la gris? És que es pot parlar d'això com un espectacle, com el que ara estem contemplant? No. Mai no ha mancat ni manca ara la fe en els destins de Catalunya i de la República.(...). Digueu que passi el que passi, l'Esquerra complirà el seu deure com fins ara i portarà el seu ideal fins a la seva consecució absoluta". (7).

D'altra banda, Ventura Gassol, important representant del sector de l'Estat Català dins del Partit, es referí també a la crisi en el si d'Esquerra Republicana: "Quan Macià feia aquesta crida a Lleida (...) jo interpreto aquests aplaudiments que ara li tributeu com una crida a la unitat del Partit, com una crida que es fa a tots aquells elements del Partit que per mantenir punts de vista divergents sobre els problemes candents, donen la impressió que es troben allunyats de nosaltres. (...). Jo interpreto aquestes ovacions (...) com una invitació que feu tots vosaltres a aquells elements perquè s'esforcin a reafirmar, ajudant-nos, la unitat absoluta del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.(...) Els incito des d'ací, despullant-me de tota mena de to de repte i de tota idea agressiva, i emprant matisos fervorosos de

de prec, traslladant-los quins són els vostres afanys i animat per la il·lusion que el nostre Partit torni a aconseguir aquella homogeneïtat que el portà al triomf i que amb el nostre triomf vingui l'albada de les llibertats de Catalunya. Així, ho exigeix en aquests moments el bé de la República, el sentit d'Esquerra que convé mantenir i el bé de Catalunya". (8).

Tal com s'havia assenyalat en l'article editorial de "L'Opinió", de 19 de setembre, titulat "El míting de Lleida", en el qual s'afirmava que molt aviat s'adreçaria una nota pública al Comitè Executiu Central i a tots els militants d'Esquerra Republicana, explicant per què Joan Lluhí i Pere Comes no havien pres part en el míting de Lleida. D'aquesta manera, el 21 de setembre, es publicà a "L'Opinió" el manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", signat per Joan Casanellas, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas i Antoni Xirau (9). Aquesta proclama s'iniciava amb un preàmbul en el qual remarcaven, en primer terme, la seva adhesió als principis inspiradors del Partit: "Si no tinguéssim confiança en les valors d'Esquerra Republicana, que tants dies de glòria ha donat i pot donar encara a Catalunya, i en la democràcia enquadrada en aquest Partit, hauríem dubtat potser de redactar la nota present. Però Esquerra Republicana proclamà la República; contribuï eficientment a elaborar una Constitució federalista; estructurà l'Autonomia mitjançant l'Estatut, i organitzà l'Estat autònom amb una

Llei interior que ha elevat el nostre poble a la categoria assolida per les més modernes col·lectivitats, tot preparant el terreny a futures perfeccions. Per això la nostra fe, dipositada en aquesta democràcia, no ha defallit. Hi veiem encara essències lineals i masses entusiastes aptes per a rectificar errors comesos i progressar indefinidament sota la bandera dels principis inextinguibles de la llibertat humana i de la justícia social. Per això parlem". (10). En segon terme, assenyalaven que, per les conseqüències que els comportava la situació en què es trobaven de crítica i dissidència respecte a Esquerra Republicana, i, a causa d'això"(...) ens obliguen a fer públic, per a coneixement de tothom i per a resolució, si és necessària, dels militants, o dels organismes competents d'Esquerra Republicana, de la nostra posició política i dels motius que en duen a mantenir el que exposàrem des del primer moment, en ésser inevitable, primer pel senyor Companys, i pel senyor Macià després, a intentar una solució de les diferències existents". (11).

Tot seguit, passaven a explicar dita posició política, que comprenia diversos extrems. El primer, la crisi del Govern de la Generalitat el mes de gener referent a la interpretació de les accions del President de la Generalitat en cas de delegació de funcions executives en un conseller en cap. El segon, la situació de crisi a l'Ajuntament de Barcelona que obligava que dita Corporació, en constituir-se en Ajuntament automàtic, no realitzés cap obra ni cap iniciativa d'envergadura.

Calia doncs, que fos substituït immediatament convocant eleccions municipals. En els següents, tractaren de la política a seguir en el Parlament de Catalunya, en el Govern de la República i en el Govern de la Generalitat. A més, tot seguit, passaren a fer una crítica oberta a l'actuació d'Esquerra Republicana, centrant-la, fonamentalment, en la manca de selecció en el si del Partit, en la preponderància que s'havia donat a la ciutat de Barcelona a les Joventuts d'Esquerra Estat Català, i en el fet de la infiltració de gran nombre d'arribistes dins de l'Esquerra. I en darrer terme, en un apartat definien "La nostra posició". Afirmaven: "(...) No col.laborarem en cap lloc de govern, tant del Partit com públic, mentre els nostres punts de vista, inspirats exclusivament per l'interès general, no prevalguin. Continuarem éssent una oposició dintre del Partit, exercint una crítica serena i elevada, convençuts que el triomf dels nostres punts de vista impulsats pels militants, és cada dia més pròxim.(...)".

"Sobre la majoria dels punts de vista exposats per nosaltres, en les reunions celebrades s'arribà a una coincidència, però es mantingueren encara distanciades les opinions en el que feia referència a la delegació de funcions executives, a l'actuació d'Estat Català i a la política del traspàs de serveis. En la reunió del dia 6, alguns de nosaltres ens negàrem a entrar al Consell de la Generalitat malgrat prometença que aquest ingrés significava que serien tinguts en compte els nostres punts de vista. La nostra negativa es re-

colzava en la poca confiança que ens mereix l'actual Govern per a fer una àmplia rectificació de política. Degut a un esforç del doctor Torres, al qual, com a prova de la nostra bona disposició, creiérem que no podíem negar un marge de confiança per temps indeterminat, durant el qual no faríem cap mena de crítica, fins i tot ens comprometem a assistir al míting de Lleida si hom acomplia unes condicions imprescindibles i que se rien prova palesa del desig de rectificació. Aquestes condicions consistien: que el President de la Generalitat restaria apartat de la intervenció constant i minuciosa de l'obra de govern; que les Joventuts d'Estat Català, després dels dos mítings que tenien anunciats, no en farien d'altres; que acabaria immediatament la incompatibilitat existent en el conseller de Justícia i Dret, que hauria de deixar la Comissió mixta de traspàs de serveis de la qual forma part; que l'Ajuntament s'atindria a la declaració feta pel cap de la minoria d'Esquerra en constituir-se en forma automàtica, o sigui a la simple resolució dels afers de tràmit, i que el Govern de Catalunya, si d'ara en endavant no aconseguia per part de la representació de l'Estat a la Comissió Mixta de traspàs de serveis l'acceptació del punt de vista català en tot allò fonamental, recorreria a l'arbitratge establert a l'Estatut, sense considerar-se autoritzat per a transigir en res més".

"L'incompliment públic i notori de les condicions acordades, que en significar una rectificació permetien de poder assistir decorosament a un

acte de concòrdia com el de Lleida, no solament ens ha impedit, avisant però, amb temps, d'acudir a aquella ciutat, sinó que ens deslliga del compromís concret de donar un crèdit de confiança als que, pel que es veu, continuen creient que E.R. de C. va cada dia millor i que el Govern de la Generalitat defensa els drets de l'Autonomia de Catalunya tal com mereixen els esforços que aquesta ha costat. Nosaltres creiem tot el contrari. Els militants d'E.R. de C., en primer terme, i l'opinió pública, en definitiva, ens jutjarà, com pensem merèixer, per la nostra conducta en tots els moments. Inspirada la nostra actuació, ara com sempre, en el triomf de Catalunya, de la República i dels nostres ideals, ens permeten invitar tots els militants del Partit i el seu Comitè Executiu que facin seu el pensament polític que aquesta nota conté, la qual mantenim amb fermesa segons com estem que en fer-ho així Esquerra Republicana de Catalunya recuperarà ràpidament la confiança del poble i que serà aquell gran instrument de govern que la nostra pàtria necessita. Signat: Joan Casanellas, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas, Antoni Xirau". (12)

D'aquesta manera, "La Humanitat", jugant el paper d'òrgan periodístic oficial d'Esquerra Republicana, el 21 de setembre, va aparèixer amb un article editorial (13) en el qual reproduïa els trets fonamentals del manifest dels polítics del grup de "L'Opinió"; però, en una nota de la redacció, remarcava la seva contrarietat perquè una pugna interna en el si d'Esquerra Republicana

s'hagués fet pública d'aquesta manera.

A més a més, l'endemà, dia 22 de setembre, davant de l'impacte produït per la publicació del manifest dels polítics del grup de "L'Opinió", "La Humanitat" publicava un nou article editorial (14) de comentari d'aquest document. En aquest article es tractaven diversos extrems: el primer, com que era una qüestió interna d'Esquerra Republicana la que es debatia, no la volien discutir des de les tribunes públiques: "(...) Insistim a creure que la qüestió no hauria hagut d'ésser portada al carrer mentre no deixi d'ésser, i per ara no ha deixat d'ésser-ho per tal com els interessats parlen constantment com a militants del Partit, un afer intern d'E.R.C. (...) I per tal de no crear entorn d'aquesta delicada qüestió un ambient de pugna que no tindria altra conseqüència que irritar-la i agreujar-la, ens abstindrem d'entrar en el terreny de la polèmica. No pas per difícil, però sí per desplaçada i perniciosa.(...). Però entenem que, per ara, no podem prejudicar un afer que hauran de resoldre, en definitiva, i no creiem que a llarg termini, els organismes de direcció i les Assemblees del Partit". (15).

En segon terme, remarcava que el manifest propugnava qüestions de fet, en general, fent-se-les únicament pròpies, i no essent així en la realitat: "El manifest planteja unes determinades qüestions de fet, propugnant-ne la rectificació.(...) És tot el Partit en que comparteix el seu criteri I així l'ha manifestat, clarament, a través de tots els seus organismes. És tot el Partit, sense

excepció, el que estima que Barcelona té necessitat d'un Ajuntament eficaç, format no en les preses d'un moment revolucionari, sinó en les hores categòriques de la necessitat estricta de governar i d'administrar. I a aquesta finalitat s'adrecen, per a fer-la viable, els esforços de tots. Per què, doncs, assignar-se aquesta mena d'exclusiva d'un pensament que és el de tots i d'un desig que comparteixen tots, absolutament tots els militants d'E.R.C.?" (16).

En darrer terme, es referia a la qüestió política en conjunt del manifest respecte a la disciplina dins Esquerra Republicana en al afirmar: "(...) Fuig de la zona dels fets precisos per caure en la de la interpretació política. Aquí hi ha el nervi del manifest, i per aquí falla precisament tota la seva força. Per què? Simplement perquè els cinc signants del manifest rebutgen la interpretació política donada, amb el vot de la majoria dels militants, a les normes directives del Partit. Amb el vot de la majoria, hem dit. Insistim en això. E.R.C. és una força democràtica. Es una xarxa que va de la Junta directiva del centre al Congrés nacional, a través dels organismes comarcals i Executiu. I bé: tota l'orientació política del Partit -que és l'objectiu contra al qual visa el manifest dels cinc militants-, que es manté plenament dintre els límits del seu programa bàsic, és avui com avui, el que és la voluntat de la majoria, que donà els seus vots de conformitat a aquesta orientació.(...) Davant de la voluntat de la majoria, dintre una força

democràtica com E.R.C., el militant que no es vegi interpretat per aquesta voluntat, només té dos camins: el d'acceptar-la i procurar imposar democràticament el seu punt de vista, o el de separar-se del Partit.(...). Els signants del manifest no han tingut present aquest fet essencial. (...). No. Entenem que el seu camí no era el de manifestar-se públicament, al marge dels organismes del Partit, sinó, al contrari, acudir a aquests organismes i portar-hi el seu punt de vista.(...) En aquest afer, com en tots els del Partit, la majoria, requerida en el moment oportú haurà de dir la seva última paraula". (17).

En el context d'aquests esdeveniments, el dia 27 de setembre, es reuní el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana, sota la presidència de Francesc Macià, i després de llargues deliberacions, feren pública la següent nota oficiosa de la reunió: "El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya, en reunió extraordinària presidida pel senyor Macià, i amb assistència de vint-i-quatre dels seus components, examinada l'actuació política que d'un temps ençà duen a terme els militants senyors Casanelles, Comes, Lluñí, Tarradellas i Xirau i el document que per ells li ha estat adreçat, i davant la situació de l'Ajuntament de Barcelona, agreujada pels esdeveniments de la darrera sessió, ha pres els següents acords: a) Considerar que el Manifest dels esmentats militants, així com llur actuació anterior i posterior, constitueixen un manquement greu a la disciplina i un desprestigi per a

l'Esquerra Republicana, que els fa merèixer, d'acord amb l'article 37 dels Estatuts, ésser expulsats del Partit i passar el cas a la Federació corresponent per a la seva tramitació reglamentària, d'acord amb l'article 38 que en fixa el procediment i recursos a seguir; b) Davant la situació lamentable que s'ha creat a l'Ajuntament de Barcelona, dipositar la seva confiança en el Govern de la Generalitat, perquè resolgui, amb tota urgència, el procediment més ràpid i eficaç per a evitar que continuïn els mals que se'n deriven; i c) Convocar per al dia 7 d'octubre un Congrés Nacional Extraordinari per a donar-li compte de les resolucions preses en els anteriors acords i d'altres assumptes que el Consell Executiu cregui oportú sotmetre-li". (18).

Davant d'aquests acords del Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana, el periòdic "L'Opinió" no tardà a reaccionar. Així, el dia 29 de setembre, va aparèixer amb un article editorial (19) en el qual judicava la reunió del Directori de l'Esquerra i remarcava: "La reunió del Comitè Executiu Central de l'Esquerra Republicana de Catalunya, integrat per trenta-un membres, dels quals hi eren presents vint-i-cinc, amb el seu president, podria ésser qualificada la reunió de la por".(...) Els vint-i-cinc membres reunits durant divuit hores, davant de les acusacions greus que formulaven els diputats Casanelles, Comes, Lluhí, Tarradellas i Xirau, afectant l'orientació equivocada que l'Esquerra duu al Govern de la Generalitat, a l'Ajuntament de Barce-

lona, al Parlament de Catalunya, en la política de traspassos, en la de la col.laboració amb el Govern Lerroix i en la política interior del Partit, en lloc d'analitzar la realitat d'aquestes acusacions, en lloc d'entrar a fons en llur estudi, per a cercar-hi esmena, amagaven el cap sota l'ala, a l'estil dels estruços, i perdien les hores (...) entretinguts a veure si els cinc diputats acusadors havien infringit l'article 37 o el 38. A l'exigència que es feia en el manifest, de moralitat i de capacitat, no hi contestaven res; ni tan sols tenien pit per a expulsar-los i es limitaven a passar el cas a la Federació (Comarcal) perquè aquesta resolgui".

(...) "La reunió de la por. L'apartat a) de la nota és un endós a la Comarcal; l'apartat b) un endós al Govern de la Generalitat; l'apartat c) un endós al Congrés del Partit. Per a una posició tan fàcil no calia pas reunir-se tantes hores.(...). Quan nosaltres hem reclamat capacitat en els homes que serveixen càrrecs públics, només se'ns ha sabut respondre: Disciplina".

"I quan hem demanat moralitat, no se'ns ha contestat res. I és que avui, després de tot el que estem veient, una cosa apareix ben evident: Els cinc diputats de l'Esquerra que han estat considerats incorreguts en delictes d'indisciplina mereixedor d'expulsió, no són pas expulsats perquè hagin mancat a la disciplina. Ho són, precisament perquè reclamaven moralitat(...)" (20).

A més a més, en aquest mateix número de "L'Opinió", de 29 de setembre, va aparèixer una nota

dels regidors de "L'Opinió", Joaquim Ventalló i Antoni Vilalta i Vidal, en la qual es declaraven separats de la minoria consistorial d'Esquerra Republicana que havia votat l'adjudicació de les vuit noves línies d'autobusos i que no havia estat sancionada. En aquesta nota, entre altres coses, afirmaven: "Altrament, l'absència de cap acord -en la nota oficiosa de la reunió del Comitè Executiu d'E.R. de C.- relatiu a l'actitud en que es col.locaren en la darrera reunió Consistorial sis regidors d'Esquerra, per als quals era més interessant i urgent donar el seu vot a favor de l'adjudicació d'aquestes vuit noves línies d'autoòmnibus al senyor Amadeu Torner, que no pas actuar disciplinadament al costat del cap de la minoria, ens dóna a entendre que els membres d'aquell Consell Executiu Central de l'Esquerra han trobat tan excel.lent aquella actitud de votar a favor de la concessió que fins fa perdonable el mancament a la disciplina.(...)

Per tant, ens declarem des d'aquest moment separats d'aquella minoria, i ens considerem absolutament identificats amb la posició netament catalanista i esquerrana establerta pels nostres companys de Consistori senyors Casanelles, Comes i Lluhí i pels nostres amics, els diputats Tarradellas i Xirau en el seu manifest del dia 21 del present. Barcelona, 23 de setembre de 1933".(21).

Per altra banda, en aquest número de "L'Opinió", de 29 de setembre, els cinc diputats expulsats d'Esquerra Republicana publicaren una nota (22) en la qual contestaven als acords del Comi-

tè Executiu del Partit. Hi deien: (...) "Ara bé: l'opinió pública en general i els molts militants d'E.R. de C. que conserven encara la il·lusió i la puresa dels ideals que portaren a les victòries dels anys passats, s'equivocarien, fonamentalment, si es creiessin que la causa de l'expulsió és el fet de la publicació de la nostra nota de la setmana passada. La veritable causa de l'expulsió es troba en el que dèiem en alguns extrems de la nota sobre el pendent en què veiem el Partit cap a la incapacitat i la immoralitat. La causa rau en la nostra campanya per a impedir un testament municipal a Barcelona, que ja serví per a aconseguir-ne la seva constitució automàtica, evitar l'escàndol del nomenament irregular de funcionaris que es troba damunt la taula i fer impossible que prosperessin els intents d'un escandalós testament".

"La nostra actitud de divendres passat, contra la urgència del dictamen concedint les vuit línies d'autobusos a determinada persona, un dels "affaires" més tèrbols que s'hagin resolt a Barcelona, ha estat un motiu determinant de la nostra expulsió. La prova més clara del que diem és que ni tan sols es sancionen els regidors que desacataren públicament el cap de la minoria consistorial i les indicacions directes del President del Comitè Executiu d'E.R. de C., votant, àdhuc contra el més elemental sentit de companyonia i de respecte a la consciència aliena, la urgència del dictamen no permetent ni el seu estudi durant vuit dies. Un altre motiu terminant de

l'expulsió ha estat la nostra campanya perquè sortissin a la llum pública els noms dels inspiradors del vot emès pels diputats senyors Layret i Loperena, a la Comissió de Responsabilitats de les Corts Constituents, a favor de la llibertat provisional de March. Més que qüestió de disciplina és aquesta, doncs, una qüestió d'ètica. La nostra actitud decidida davant dels dos "affaires" esmentats, que podrien resultar moralment gravíssims, ha determinat una decisió desesperada del Comitè Executiu" (23).

En aquests moments, els cinc diputats del grup de "L'Opinió" expulsats d'Esquerra Republicana afirmaven que no pensaven assistir al Congrés del Partit, en aquests termes: "ara bé, nosaltres, que tenim el dret d'apel·lar al Congrés Nacional del Partit contra l'acord del Comitè Executiu, manifestem, públicament, que no havent estat aplicades sancions purificadores i decisives en els dos escandalosos "affaires", sentint-ho molt, no compareixerem a l'esmentat Congrés. Resultaria que aniríem a pledejar davant el Congrés el dret a continuar, políticament, al costat d'uns homes amb els quals som, moralment, incompatibles. Explicat això només ens resta de fer les següents afirmacions: Hem lluitat, a l'avantguarda, pels ideals de nacionalisme pur, de justícia social, de laïcisme i d'esquerrisme.(...) Lamentem que en les presents circumstàncies, gràvides de perill per a Catalunya i per a la República, E.R. de C. accentuï la seva davallada moral. Tenim l'absoluta seguretat, però, que la

democràcia catalana, reaccionant com ella sap fer-ho en els moments de perill, sabrà constituir ràpidament l'instrument de govern de què avui està mancada. La nostra bona voluntat, la nostra conducta intatxable, l'amor que sentim pels ideals que sustenta la nostra llibertat i la nostra pròpia vida la posem al seu servei. Ni la República, ni la llibertat de Catalunya es quedaran un sol moment sense tenir mans fermes per a enlairar i fer triomfar la seva bandera. Signat; Joan Casanelles, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas i Antoni Xirau". (24).

A més a més, davant d'aquesta decisió del Comitè Executiu d'Esquerra Republicana, els esdeveniments es precipitaven i, en aquest sentit, en una reunió de la seva Comissió permanent, l'entitat "La Falç", reunida en sessió extraordinària el dia 28 de setembre, va acordar presentar la dimissió per disconformitat amb els dirigents del Partit. Això ho féu públic en la nota següent "Vist el resultat de la reunió del Comitè Executiu d'Esquerra Republicana sancionant uns fets d'apreciació d'ideari i eludint, en canvi, la sanció d'altres que, al nostre entendre, també afecten la disciplina del Partit, agreujats per fets d'ordre moral i tenint en compte que el dia 9 d'agost i el dia 12 de setembre, en documents adreçats a aquell organisme superior del Partit, fins avui incontestables, assenyalàvem falles que els fets han palesat amb escreix, la Comissió permanent presenta la dimissió dels seus càrrecs per disconformitat absoluta amb l'actuació dels

dirigents del Partit, i que culmina en aquesta ocasió en passar per alt una qüestió la importància de la qual és notòria. Per aquest motiu aquesta Comissió permanent creu que no pot actuar més dintre dels organismes d'Esquerra Republicana de Catalunya i convoca una Assemblea general extraordinària de socis per al dia 5 del proper mes d'octubre, en la qual sotmetrà el seu criteri quant a la disciplina del Partit". (25).

En aquest context polític, "la Humanitat" del 29 de setembre va aparèixer amb un article editorial (26) en el qual defensava els punts de vista d'Esquerra Republicana respecte a l'expulsió de la disciplina del Partit dels cinc polítics del grup de "L'Opinió". Deia: "En la concisa nota facilitada a la Premsa pel Comitè Executiu d'E.R.C. després de les seves llargues deliberacions de dimecres, que acabaren a la matinalda del dijous, es donava compte de l'acord de separar del Partit els militants senyors Comes, Casanelles, Lluhí, Tarradellas i Xirau. Els motius en els quals es fonamenta la decisió del Comitè Executiu són els de mancament greu a la disciplina i el desprestigi per a l'Esquerra, que constitueixen el Manifest publicat pels esmentats senyors, i la seva actuació anterior i posterior com a afiliats al Partit.(...)".

"(...) El Comitè Executiu d'E.R.C. no ha pogut fer altra cosa que complir amb un deure penós i estricte, del qual haurà de donar compte a l'Assemblea extraordinària del Partit, convocada per al dia 7 d'octubre. L'afer està ja fa-

llat. Els interessats acaben de dir públicament que no acudirán a l'apel·lació del Congrés. Allà ells amb el seu determini. Res no podem objectar-hi. L'organització democràtica del Partit possibilita encara l'última instància. Se'n prescindeix. Perfectament. Opinem que no era aquesta la millor posició, però ja no és cosa nostra. L'afer està fallat, repetim-ho. Ho consignem i prou.(...)" (27).

En aquest ordre de coses, el 29 de setembre, es reuní el ple de la Federació Comarcal de Barcelona ciutat, a l'entitat Ateneu Obrer del districte sisè, que ratificà els acords del Comitè Executiu d'Esquerra Republicana i acordà donar un ampli vot de confiança al President Francesc Macià. Els acords d'aquesta reunió foren els següents: "Decretar l'expulsió d'Esquerra Republicana de Catalunya, per manquement greu a la disciplina i el prestigi del Partit, dels militants Joan Lluhí, Antoni Xirau, Pere Comes, Joan Casanelles i Josep Tarradellas, fent extensiva l'esmentada expulsió a tots aquells altres que es solidaritzin amb l'actitud d'aquests".

"A proposta de diversos representants de l'Assemblea, s'ha presentat la següent proposició: En aquest moment polític l'assemblea acorda concedir un vot de confiança il·limitada al President de tots els organismes d'Esquerra Republicana de Catalunya, l'honorable Francesc Macià, per tal que, amb plens poders, pugui resoldre tot quant faci referència al nostre partit, ratificant, una vegada més, l'entusiasta adhesió

a la seva alta figura i representació i als ideals d'Esquerra Republicana de Catalunya". Aquesta proposta va quedar aprovada per aclamació (23).

Després que el 27 de setembre, el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana decretés l'expulsió del Partit de Joan Casanelles, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Terradellas i Antoni Xirau, l'exclusió fou ratificada durant les sessions del segon Congrés Nacional extraordinari del Partit, -7 i 8 d'octubre de 1933-. Tot seguit, els polítics del grup de "L'Opinió" reuniren tota la militància que li era afí per constituir una nova organització política. Aquest projecte no tardà a realitzar-se. El 15 d'octubre de 1933 ja se celebrà l'assemblea de constitució del nou Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, partit polític que reuniria tots els militants que estaven al voltant del grup de "L'Opinió".

Notes al Capítol V apartat 3-g).

- (1) Prengueren par a aquesta reunió Francesc Macià, Lluís Companys, Carles Pi i Sunyer, Josep Dencàs, Ventura Gassol, Miquel Santaló, Joan Casanoves, Jaume Aiguader, Humbert Torres, Josep Irla, Pere Mestres i Joan Selves i Carner.
- (2) "L'Op" 3 setembre 1933; "La Ht" 3 setembre 1933.
- (3) "L'Op" 7 setembre 1933; "La Ht" 7 setembre 1933.
- (4) "L'Op" 15 setembre 1933.
- (5) "L'Op" 15 setembre 1933.
- (6) Editorial "El míting de Lleida" "L'Op" 19 setembre 1933.
- (7) Parlament de Humbert Torres, a Lleida, en el míting d'afirmació dels ideals d'Esquerra Republicana. "L'Op" 19 setembre 1933.
- (8) Parlament de Ventura Gassol, a Lleida, en el míting d'afirmació dels ideals d'Esquerra Republicana. "L'Op" 19 setembre 1933.
- (9) Vegeu el text d'aquest manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", a l'apèndix documental número 13. "L'Op" 21 setembre 1933.

- (10) "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya" "L'Op" 21 setembre de 1933.
- (11) "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya" "L'Op" 21 setembre de 1933.
- (12) "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya" "L'Op" 21 setembre 1933.
- (13) Editorial "Un manifest". "La Ht" 21 setembre 1933.
- (14) Editorial "Comentari a un manifest. Dos aspectes". "La Ht" 22 setembre 1933.
- (15) Editorial "Comentari a un manifest. Dos aspectes". "La Ht" 22 setembre 1933.
- (16) Editorial "Comentari a un manifest". Dos aspectes". "La Ht" 22 setembre 1933.
- (17) Editorial "Comentari a un manifest. Dos aspectes". "La Ht" 22 setembre 1933.
- (18) "L'Op" 28 setembre 1933; "L'Op" 29 setembre 1933; "La Ht" 28 setembre 1933.
- (19) Editorial "La reunió de la por" "L'Op" 29 setembre 1933.
- (20) Editorial "La reunió de la por". "L'Op" 29 setembre 1933.
- (21) "L'Op" 29 setembre 1933.
- (22) "Una nota dels cinc diputats expulsats de l'Esquerra". "L'Op" 29 setembre 1933; "La Ht" 29 setembre 1933.

- (23) "Una nota dels cinc diputats expulsats de l'Esquerra". "L'Op" 29 setembre 1933;
"La Ht" 29 setembre 1933.
- (24) "Una nota dels cinc diputats expulsats de l'Esquerra". "L'Op" 29 setembre 1933;
"La Ht" 29 setembre 1933.
- (25) "L'Op" 29 setembre 1933; "La Ht" 29 setembre 1933.
- (26) Editorial "Després del fall". "La Ht" 29 setembre 1933.
- (27) Editorial "Després del fall". "La Ht" 29 setembre 1933.
- (28) "La Ht" 30 setembre 1933.

4. SEGON CONGRÉS NACIONAL ORDINARI (24-25 JUNY 1933).-

El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana es va reunir el 16 de maig de 1933 sota la presidència de Francesc Macià per fixar la data de celebració del segon Congrés Nacional ordinari del Partit. S'acordà que aquest Congrés tindria lloc el 24 i 25 de juny (1). El local de celebració d'aquest era el Palau de les Arts Decoratives de Montjuïc (2). Les instruccions per a la celebració d'aquest segon Congrés nacional ordinari, donades per la Secretaria general del Partit, eren les següents: "I.- Les entitats adherides que no hagin lliurat a aquesta Secretaria General el full tramès amb data primer d'abril proposat degudament emplenat, aportant les dades complementàries sol·licitades, hauran de trametre'l per tot el dia 13 de proper mes de juny. Les que no l'hagin rebut podran adreçar-se a aquesta Secretaria General i els serà enviat tot seguit. El full adjunt haurà d'ésser emplenat seguint les instruccions indicades a l'esmentat full. II.- Per a contribuir a les despeses extraordinàries que ocasiona la celebració del Congrés, cada entitat abonarà 2 pessetes per cada cent socis i fracció que sobrepassi de cinquanta. III.- Les proposicions s'hauran de presentar, així mateix, a la Secretaria General, per escrit i signades, en un termini que finirà el dia 16 del proper mes de juny. IV.- L'entrada al Congrés per als delegats serà mitjançant

l'exhibició del corresponent carnet que els serà facilitat per la Secretaria. Per a l'accés al lloc destinat al públic, serà rigorosament exigida la presentació del carnet de militant. V.- Cal tenir ben present els articles 5, 29 i 30 del reglament del Partit en allò que fa referència al concepte de militant amb carnet obligatori, vots computables a cada entitat segons el nombre de militants i delegacions i representacions. Barcelona, maig de 1933. Joan Tauler, Secretari general" (3).

L'ordre del Congrés, donat a conèixer per la Secretaria general del Partit, era el següent: "I.- Gestió del Partit durant l'any anterior, II.- Programa de les realitzacions futures, III.- Renovació total de càrrecs del Comitè Executiva Central; IV.- Rendició de comptes i estat econòmic del Partit, V.- Proposicions" (4).

En la primera jornada del segon Congrés Nacional ordinari -24 de juny-, "La Humanitat" va remarcar en el número aparegut aquest dia que en aquests moments Esquerra Republicana comptava amb un total de sis-centes trenta entitats adherides al Partit, i que van enviar a aquest Congrés Nacional quatre-centes cinquanta delegacions que són més d'un 70 per cent del total de les entitats adherides. En aquest mateix número de "La Humanitat", es va reproduir la relació d'entitats d'Esquerra Republicana que van enviar delegació a aquest segon Congrés ordinari (5). D'altra banda, en la primera sessió, es va assenyalar que eren acceptades, sense protesta, totes

les delegacions, excepció feta del Centre Català i el Centre Federal de Badalona (6).

Tot seguit, en aquesta mateixa sessió, es va nomenar una Comissió d'actes, la qual va emetre un dictamen sobre els casos de les entitats protestades. Aquest dictamen proposava l'admissió de les delegacions badalonines deixades en suspens, fou defensat per Nicolau Battestini, a qui a la fi se li acceptà el dictamen. (7). A continuació, es va procedir a l'elecció de la taula de discussió. Foren elegits els militants següents: Presidents, Joan Casanovas, per Barcelona ciutat. Joaquim Dardalló, per Barcelona circumscrició, Joaquim Llorens, per la Federació de Tarragona. Pere Mies, per la Federació de Lleida. Joan Ballesta, per la Federació de Girona. Secretaris: Joan Tauler, per Barcelona ciutat. Pere Mas, per Barcelona circumscrició. Josep Borràs, per la Federació de Tarragona. Francesc Viadiu, per la Federació de Lleida. Josep Maria Vilà, per la Federació de Girona (8).

Les sessions del segon Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana s'obren amb el teló de fons de la crisi en el si del Partit de l'any 1933, que es reflectí en la crisi en el govern de la Generalitat, a l'Ajuntament i al govern civil de Barcelona, de resultes de l'enfrontament del sector del grup de "L'Opinió" amb el sector de l'Estat Català.

En la segona sessió d'aquest Congrés Nacional -el 24 de juny-, i en el primer punt de l'ordre del dia: "Gestió del Partit durant l'any anterior

el secretari d'aquest, Joan Tauler, llegí una memòria que ressenyava la tasca realitzada pel Consell Executiu, quant a l'organització del Partit, tasques de propaganda, tasques polítiques, finançament econòmic, etc. (9).

En aquesta mateixa segona sessió demanà la paraula Antoni Xirau per parlar de la gestió política del Partit des de la reunió del primer Congrés. Aquesta intervenció d'Antoni Xirau va fer que la crisi latent en el si del Partit s'arribés a discutir en les sessions del segon Congrés Nacional ordinari. En primer lloc, plantejà la crítica establerta del grup de "L'Opinió" contra el funcionament d'Esquerra Republicana, assenyalant que el funcionament d'aquest Partit no era democràtic: "L'exposició que vaig a fer-vos ara, vaig fer-la, en termes idèntics, amb la màxima claredat en el si de la reunió de la majoria parlamentària i del Comitè Executiu del Partit, celebrada no fa molt. Deia aleshores i dic ara que, al meu entendre, Esquerra Republicana no funciona d'una manera democràtica. En els començos d'actuació del partit, en els quals s'assenyala ja aquesta anomalia, existia en nosaltres, l'esperança d'un canvi d'orientació i d'actuació. Però, una vegada aprovat l'Estatut, veiem que aquest canvi no s'operava, anàrem perdent aquell grau d'esperança. El nostre desencant anava accentuant-se progressivament. I, per a justificar-lo, estic disposat a parlar-vos de dos fets concrets, principalíssims: la crisi del govern de la Generalitat, ocorreguda el passat gener, i la crisi del Govern de la República, plantejada darrerament. En cap de les dues ocasions no fou convocat, ni pel President del Consell executiu ni pel seu secretari, el Directori central del

partit. En totes dues ocasions, doncs, la solució fou acceptada sense la intervenció dels organismes cabdals de la nostra organització política" (10).

Tot seguit, es refereix a la crisi plantejada en el si del govern de la Generalitat, a conseqüència de la discussió de l'Estatut Interior al Parlament català: "Per tal que els motius de la crisi no siguin desvirtuats pels nostres enemics, els de dins i els de fora, crec que ha arribat l'hora d'exposar-los d'una manera clara, com sempre hem vingut fent. Ja de temps ens feiem ressò de les queixes formulades per algunes representacions destacades del nostre partit, amb referència als procediments antidemocràtics emprats per aquest. Aquest descontentament creixia i va sintetitzar-se en una qüestió concreta: la delegació de funcions per part del President de la Generalitat. Aquesta delegació, atorgada, fou, en diverses ocasions, objecte de defectuosa i antidemocràtica interpretació" (11). En aquest moment, plantejà la posició del grup de "L'Opinió" respecte al tema de la delegació de funcions executives en l'Estatut Interior: "El que governa ha de respondre davant del Parlament. Si no és així es desvirtua el concepte just del parlamentarisme democràtic. Nosaltres, considerant que el President de la Generalitat havia d'estar allunyat de les lluites polítiques i que, per tant, delegant funcions no havia d'assistir a les sessions del Parlament, ni respondre davant d'aquest, creguérem necessari el seu allunyatment del lloc de responsabilitat i que aquesta fos concretada en algun dels consellers del Govern, expressament encarregat de la funció delegada. I aquesta delegació, per bé que temporal, havia d'ésser absoluta" (12).

Seguidament va fer referència al moment en què es plantejà la crisi al govern de la Generalitat, la del gener de 1933: "L'aleshores conseller, senyor Lluhí i Vallescà, s'encarregà de presentar el dictamen al Parlament, i després d'un discurs de justificació, fou aprovat per la Cambra. Però tot i aquesta aprovació, els fets vingueren a desmentir l'essència del dictamen. Els fets demostraran o bé que nosaltres ens havíem equivocat o bé que el President de la Generalitat havia canviat de parer.(...) (plantejada la crisi al govern civil). Aquesta negativa (a reconèixer l'interès de l'acceptació del càrrec de governador civil a favor del conseller de Governació) volia dir, evidentment, que el President es reincorporava a les seves funcions, i que, fent-ho així, treia valor a la delegació de funcions i no reconeixia la llibertat d'acció als consellers del Govern de Catalunya" (13).

Puntualitzà la posició del grup de "L'Opinió" respecte a la discussió de l'Estatut Interior: "Nosaltres (...), i en mèrits i defensa d'un criteri autènticament democràtic, fonamentàrem el nostre criteri en el propi text de l'Estatut, aprovat per les Constituents, i en el propi text de la Constitució de la República, d'un contingut democràtic. No estàvem, doncs, disposat a constituir un sistema presidencial, incompatible i contrari a l'essència de la democràcia" (14). Arribat a aquest punt, Antoni Xirau remarcà que tot això portà com a conseqüència la presentació d'un nou dictamen, democràticament inacceptable, que fou defensat per Pere Coromines i Josep Maria Espanya, i presentat al Parlament de Catalunya per Joan Casanoves. Antoni Xirau opinà que aquest dictamen: "(...) no podia compa

rar-se (...) a cap text constitucional i democràtic del món" (15).

Expressà que el grup de "L'Opinió" va decidir plan-tejar a la palestra pública aquesta discussió latent en el si del Parlament de Catalunya: "(...) En el dilema de combatre la nostra pròpia consciència o de continuar fermes al lloc de combat, escrivirem el famós article "Veu d'alarma", que tanta efervescència produí arreu on fou conegut. De resultes d'aquell article, qui sap si convençuts per la raó que nosaltres donàvem o el dictamen fou essencialment convertit. Heus ací exactament el que passà en la crisi de gener del Govern de la Generalitat, que tan fatal podia ésser per a l'Esquerra" (16). Així, manifestà que tot això era conseqüència del fet que l'Esquerra Republicana s'estava allunyant dels seus principis guies: "(...) el Partit d'Esquerra Republicana va perdent, cada dia, el seu accent esquerrista, en desfocar la seva pròpia orientació i en permetre determinades infiltracions al seu si. Alguns dels militants més recents gaudeixen de la màxima confiança, no tan sols ocupant càrrecs de caràcter tècnic, sinó assumint la direcció política del Partit. L'estimat Carles Pi i Sunyer, per exemple (...), ingressat tot just a l'Esquerra Republicana, fou elevat a la categoria de primer conseller.(...) Ara bé, (...) nosaltres estem convençuts que l'esforç dels homes que verament estimen el nostre Partit, farà que aquell torni al seu camí, que no havia de deixar per cap concepte, ni en cap ocasió. Nosaltres ens crei en la necessitat moral de combatre, d'una manera democràtica, aquesta desviació". (17)

En aquest parlament, Antoni Xirau també es referí

i explicà el plantejament de la crisi al govern civil de Barcelona: "(...) Era, aleshores, en que hom tractava de la designació de governador civil de Barcelona. Per una banda, el President féu algunes gestions, sense donar-ne compte als membres del Consell de Govern. Per altra banda, a una observació formulada per nosaltres, va reconèixer l'interès de l'acceptació del càrrec de governador civil a favor del conseller de Governació" (18).

Acabat aquest parlament d'Antoni Xirau, demanà la paraula Francesc Macià per poder contestar a les afirmacions d'aquest. En primer terme, acusà a Antoni Xirau d'haver desviat els temes a tractar en aquest Congrés Nacional: "Jo us hauria parlat del que havia fet el Partit, del que ha de fer, de les esperances optimistes que tinc que aquest Partit porti a cap tot el seu programa i que cada dia serà més fort, no sol en cos, sinó amb una gran ànima. Però les coses s'han canviat; ha vingut el senyor Xirau i ha fet càrrecs greus contra mi dient sempre que ell venia aquí sols amb un sentit de concòrdia i procurant no ferir ningú -com si no fos ferir ningú dir que estic obrant d'una manera contrària a la llibertat i a la democràcia"(19).

Seguidament, passà a explicar quin va ser el seu criteri en nomenar el govern de la Generalitat el 19 de desembre de 1932: "(...) teníem aleshores diversos consellers que nosaltres havíem sostingut al Govern de Catalunya perquè eren representants de partits espanyols que ens interessava que no possessin massa entrebancs a l'aprovació de l'Estatut. Aleshores, (...) creient jo que els senyors Xirau i Lluhí havien obrat dintre de la Comissió que havia de dictaminar sobre

l'Estatut com a homes que havien treballat i complert amb el seu deure, i considerant que eren homes de gran intel.ligència, homes de gran valor, jo els vaig nomenar consellers del Govern de Catalunya, i ja havia nomenat, abans el senyor Pi i Sunyer com a conseller de Finances" (20). D'aquesta manera, Francesc Macià continuà exposant que, un cop constituït aquest govern de la Generalitat, Joan Lluhí, Antoni Xirau, Josep Tarradellas i Pere Comes, quatre consellers del govern de Catalunya, van demanar-li completa i absoluta llibertat d'acció, i van pressionar perquè el President fos únicament i exclusivament un poder moderador. Francesc Macià s'hi va negar argumentant: "Ah! de manera que a vosaltres us sembla que avui que ja està aprovat l'Estatut, que a mi m'han elegit President de la Generalitat,(...) ara ja no m'he de cuidar de les qüestions del Partit, no m'he de cuidar de les qüestions del Govern, i que me'n vagi tranquil.lament a casa! (...) I tant és així, senyor Xirau, que aquestes coses a mi em varen fer el següent efecte: Que el poble de Catalunya no digués que tot el prestigi que jo tenia desapareixia en un moment i, (...) ¿Què hauria dit de mi el poble en aquest cas? Probablement hauria caigut en un pessimisme que jo no li vull produir; jo vull seguir treballant per la nostra causa, fent tot el que sigui possible, tot el que em permeti la meva salut i la meva edat" (21). Continuà argumentant que es produïren les dimissions dels quatre consellers, i Joan Lluhí pretenia que fos Francesc Macià el qui resolgués aquestes divisions, i aquest va decidir que no seria ell el qui resolgués aquesta crisi si no que havia de ser el Directori del Partit o la majoria parlamentària (22).

Seguidament es va referir a la crisi del govern de la Generalitat del 24 de gener de 1933, i elogià la persona de Carles Pi i Sunyer: "Respecte a l'última crisi, de la qual ja s'ha parlat, (...) us vaig a parlar ara, (...), d'aquest home al qual tots estimem i admirem, que fa una tasca tan eficaç al Parlament i al Govern de Catalunya, l'estimat Carles Pi i Sunyer, aquest home al qual tots devem una gran gratitud i pel qual tots sentim una gran admiració. Perquè, amics meus, al senyor Pi i Sunyer jo ja el conec d'abans; no el conec d'ara ni de fa vuit o deu anys; ja és de molt abans, que escrivia, i demostrava qui era i el que val. I aquest home ja estava en el Govern com a conseller de Finances, quan ells entraren, també, dintre el Govern de Catalunya" (23).

En aquest parlament, Francesc Macià també es pronuncià en el sentit de definir quines han de ser les directrius fonamentals d'Esquerra Republicana. Incidí particularment en la qüestió que havia d'ésser un partit català, que es plantegés l'alliberació nacional de Catalunya, perquè ja en aquesta crisi de 1933 en el si d'Esquerra Republicana el sector de l'Estat Català del Partit acusà de poc catalanisme el sector del grup de "L'Opinió": "I jo us dic, amics meus, que si un partit ha d'ésser un Partit ple d'ànima, és perquè ha d'éssee un Partit que per damunt de tot ha d'ésser català; cal que tots, absolutament tots nosaltres, continuem decidits a lluitar una hora després de l'altra per l'alliberació de Catalunya; (...) Anem a treballar de veritat, i amb aquell ideal que hem proclamat sempre: que ha d'ésser pensant en Catalunya i en les qüestions socials. Són les dues coses que ens han de preo-

cupar" (24).

D'altra banda, Francesc Macià tractà també de la crisi al govern civil de Barcelona: "I ara us diré què va passar en aquesta crisi que diuen que és una crisi antidemocràtica, i ja veurà qui va ésser el que va obrar antidemocràticament, senyor Xirau" (25). Aleshores, manifestà que en una de les sessions del Consell de la Generalitat es va saber que el Govern de Madrid volia nomenar Josep Tarradellas governador civil de Barcelona. Així, afirmà que en un primer moment no va oposar-s'hi, però, tot pensant en aquesta qüestió, va creure que no era possible que un conseller de la Generalitat fos a la vegada governador civil de Barcelona sense que dimitís prèviament el primer càrrec, doncs moltes vegades es trobaria amb el dilema de no saber si actuar com a conseller de la Generalitat o si subordinar-se a les ordres del ministre de Governació. I va assenyalar que si Josep Tarradellas volia acceptar aquest càrrec, dimitís, primer, com a conseller de la Generalitat (26).

A la tercera sessió d'aquest Congrés Nacional -el 24 de juny-, demanà la paraula Joan Lluhí, i assenyala que com que hi havia discrepàncies entre la versió exposada per Antoni Xirau i per Francesc Macià, i com que aquestes provenen de l'oblit dels fets, volia cultivar una mica la memòria per a fer-les desaparèixer. En primer lloc, Joan Lluhí es referí al parlament de Francesc Macià, en el sentit que en aquest es va titllar de poc catalanistes en Josep Tarradellas i els altres consellers que han seguit la seva política: "En primer terme us he de parlar del problema que, tal com ha estat presentat pel Partit, enclou un greuge

per al senyor Tarradellas i per als que opinen com ell, puix que ens heu tractat de poc catalanistes" (27).

Joan Lluhí passà a explicar la seva versió de la crisi al govern civil. Exposà que quan Joan Moles va cessar en el Govern civil de Barcelona s'oferiren, a un representant del Govern de la República, dos noms del Partit d'Esquerra Republicana, Josep Dencàs i Joan Selves, per a ocupar aquest càrrec. Era un criteri unànime del govern de la Generalitat l'opinió que havia d'ésser un home d'Esquerra Republicana el qui governés Catalunya fins que no fos efectiu el traspàs de serveis, i en un Consell Executiu es va tenir notícia que el Govern de la República pensava oferir el Govern civil de Barcelona a Josep Tarradellas, i s'acordà acceptar l'oferiment de Madrid. Però, poc després, Francesc Macià afirmà que no consentiria mai que el conseller de Governació tingués el seu comandament els Ajuntaments i l'ordre públic a la vegada. Assenyala que debatrien això en el Consell de la Generalitat, i Joan Lluhí va creure, d'acord amb el seu criteri absolutament catalanista, que aquest doble càrrec es podia permetre perfectament (28). I seguidament Joan Lluhí plantejà la següent pregunta: "A la Generalitat no es volgué acceptar l'oferiment de Madrid. Ara bé. ¿És que es tractava d'un oferiment el que feia Madrid de donar al conseller de Governació el càrrec de governador civil de Barcelona perquè estigués a les ordres del ministre de la Governació, perquè aquest pogués manar quan vulgués?". Lluhí contestà de seguida que no, mentre Macià contestà alhora que si (29). Tot seguit, Joan Lluhí argumentà: "En primer terme, recordareu que es tractava d'un moment d'interinitat" (30),

i exposà la postura de Francesc Macià davant d'aquesta qüestió: "A la Generalitat s'imposà com a condició per què el senyor Tarradellas fos governador de Barcelona que deixés d'ésser conseller de Governació; però com que jo entenc que cal vigilar molt el prestigi de les nostres coses, vaig creure seguidament que aquesta posició no era la més adequada" (31), i també la postura defensada pel grup de "L'Opinió": "Nosaltres vàrem posar una condició, i era que fos governador general de Catalunya, tal com s'ha fet a les províncies del Nord i com es fa encara a Extremadura.(...) Tractant-se d'aquest amic nostre (Josep Tarradellas), vaig indicar al senyor Esplà la conveniència d'establir una sèrie de condicions, una d'elles, la més important, que en lloc d'anar a ocupar, simplement, el Govern Civil de Barcelona, passés a ocupar una mena de Govern general de Catalunya, cosa que pràcticament era el traspàs de serveis d'ordre públic a la Generalitat en la persona del conseller de Governació"(32). Seguidament, Joan Lluhí assenyala que Francesc Macià no va accedir en aquesta proposició que era benfíciosa per a la autonomia de Catalunya, i remarcà totes aquelles condicions que Josep Tarradellas tenia per a exercir el càrrec de governador civil: "El senyor Macià no va acceptar aquesta proposta. Nosaltres insistírem que era benfíciosa i fidel als principis autonomistes. Per altra banda ofería una sèrie d'avantatges, entre altres, el que amb el traspàs de serveis d'ordre públic, anava el traspàs efectiu -la part econòmica- amb uns serveis excel·lentment dotats. Un altre argument fort, encara, tenia la nostra proposta al seu favor. És el següent: mostrar la desconfiança al senyor Tarradellas

era absurd, perquè ell era una garantia al davant del Govern Civil de Barcelona i tothom estava convençut que, pel fet d'èsser lleial i bon amic nostre, havia de comportar-se lleialment també dins la seva actuació, la qual havia de satisfer l'opinió del Partit d'Esquerra Republicana. Per altra banda, el senyor Tarradellas comptava amb la confiança del Govern de la República. De tal manera, que els dos Governes se sentien compenetrats amb el senyor Tarradellas i aquest podia realitzar una labor efectiva i profitosa" (33).

Estant així les coses, Joan Lluhí interpellà indirectament Francesc Macià en el sentit de no haver acceptat el càrrec de governador civil per a Tarradellas, quan el Govern de Madrid ja hi havia donat la seva confiança: "Car no podem admetre que el senyor Tarradellas, que fins aquells moments tenia la plena confiança nostra, posat en un càrrec de responsabilitat no hagués d'èsser o deixés d'èsser un home afecte a tots nosaltres. Si se li donava de Madrid, precisament, una ordre que repugnés la seva consciència o els principis de Govern. O això és una cosa de desconfiança personal o no hi ha motius tractant-se d'un càrrec de responsabilitat com el de governador civil de Barcelona..." (34). Aquesta interpellació fou contestada per Francesc Macià de la següent manera: "Per què no acceptava ésser governador civil de Barcelona i deixava el càrrec de conseller?" (35), de manera que provocà un enfrontament entre aquests dos polítics.

Joan Lluhí continuà el seu parlament defensant-se dels atacs d'èsser poc catalaniste fets per Macià i pel sector de l'Estat Català, i traslladant la crítica feta al si del Partit pel grup de "L'Opinió", d'haver

abandonat l'ortodòxia i de remarcar la necessitat de rectificar la política seguida, al govern de la Generalitat: "Jo he de dir que (...) tot el secret de l'autonomia -no parlo de l'Estatut- tot el secret del futur de Catalunya està precisament en el fet que per part de les corporacions públiques de Catalunya i, sobretot, per part del Govern de la Generalitat, es faci davant de Madrid, i d'una manera ben feta, una política de prestigi. I aleshores era possible d'iniciar-la (...) En una paraula, tota la nostra ambició d'obtenir l'ordre públic era la de rodejar el Govern de la Generalitat del màxim de prestigi en resoldre aquell urgent problema i en accelerar el corresponent traspàs de serveis" (36). Tot seguit, passà a criticar la gestió al govern civil portada per Claudi Ametlla: "Els fets han vingut a confirmar els nostres arguments. Als cinc mesos i mig la situació, si no és igual, en matèria d'ordre públic, és empitjorada, tot i que ocupa el Govern civil un senyor com l'Ametlla, que compta amb la benevolència del Govern de la Generalitat" (37).

Va cloure el parlament remarcant que la política del grup de "L'Opinió" era l'ortodoxa en el si del Partit i del govern de la Generalitat i remarcant, finalment, que seria aquesta la que s'imposaria: "Per acabar, insistir a dir que amb l'actual política els interessos de Catalunya, els de la República i els de l'Esquerra Republicana no podran marxar bé de cap manera. Jo, que sempre he actuat amb lleialtat i honradesa, ho he manifestat repetides vegades al President de la Generalitat -i ell em guardarà prou de mentir- creient que complia el deure i que procurava revestir el Govern de Catalunya del màxim prestigi que ha de

gaudir. Això ho repeteixo i estic disposat a repetir-ho a cada moment, amb la convicció plena que a no tardar gaire tots els que ara discrepeu del nostre criteri, estareu amn nosaltres" (38).

Seguidament, pronuncià un parlament Carles Pi i Sunyer, assenyalant que ho feia per a respondre a les al·lusions fetes a la seva persona durant els parlaments anteriors, i en el transcurs d'aquest va mirar de trobar una posició intermèdia potser de compromís o d'equilibri, entre la postura defensada per Francesc Macià i aquella altra defensada per Antoni Xirau.

En aquest moment, Joan Tauler donà lectura, i fou aprovada, una proposició que suposava un vot de confiança per la gestió de Francesc Macià. Deia així: "L'Assemblea, escoltades les manifestacions dels senyors Lluhí i Xirau i les explicacions del senyor Pi i Sunyer i President del Partit, en relació amb l'afer plantejat pels dos primers, considera l'assumpte suficientment discutit i totalment aclarit, aprovant totalment la gestió del senyor Macià i votant la confiança plena al mateix" (39).

En aquesta tercera sessió -la del 24 de juny-, va prendre també la paraula el cap de la minoria parlamentària a les Corts Constituents, Miquel Santaló, per tal d'explicar la tasca de la minoria catalana al Parlament de la República. Aquest afirmà que el treball d'aquesta minoria va estar realitzat amb el màxim sentit de responsabilitat, i distingí dos moments diferents d'aquesta situació: "(...) l'un que va des dels començaments de les Corts fins a l'aprovació de l'Estatut i, l'altre, que s'inicià aleshores i continuà fins a la data present. El primer és ja conegut i

sancionat per tots. L'altra etapa mereix una atenció especial, tenint en compte que ha travessat unes hores ben difícils. Tres d'aquestes hores són els debats al voltant dels fets de Casas Viejas; la presentació del projecte de Congregacions Religioses i la darrera crisi ministerial" (40).

Continuà dient que en el moment que es produïren els fets de Casas Viejas, la minoria catalana va reunir-se sovint i, finalment, acordà atorgar un vot de confiança al Govern de la República, i establí també una certa reserva per al possible abús d'autoritat. A més a més, remarcà que en la presentació del projecte de llei de Congregacions Religioses, que suscità tants vius comentaris, la minoria catalana va limitar-se a actuar d'acord amb els principis laics del Partit. D'altra banda, en la qüestió de la crisi del Govern Azaña, aquesta minoria va estar atenta a la seva difícil tramitació, i intervingué eficaçment a la seva solució, fonamentalment en els quatre darrers dies. I va remarcar essencialment aquests dies perquè Indalecio Prieto, en ésser encarregat per a formar govern, va limitar-se a posar-se en contacte amb la Generalitat, sense tenir en compte que la seva representació al Parlament de la República era la minoria catalana (41). Francesc Macià va intervenir per a remarcar que Indalecio Prieto, en procedir a la formació del Govern republicà, cridà a Carles Pi i Sunyer per tal d'oferir-li una cartera en un Ministeri, que aquest va refusar tenint en compte que el Partit havia designat ja qui ocuparia una cartera dins del ministeri, en cas d'ésser requerit. Remarcà que, finalment, Pi i Sunyer indicà a Indalecio Prieto que es posés en contacte amb el ca

de la minoria parlamentària catalana per tot el que fés referència a la tramitació de la crisi (42). D'aquesta manera, quedà aprovada, per unanimitat, l'actuació de la minoria d'Esquerra al Parlament de la República.

En la quarta sessió d'aquest segon Congrés ordinari -la del dia 25 de juny-, es presentà una proposició sol·licitant que els nomenats per a formar part del Comitè Executiu Central no poguessin exercir cap càrrec públic, per entendre que l'acceptació d'un d'aquests càrrecs imposava una modificació dels Estatuts. Malgrat tot, aquesta proposició fou rebutjada (43). D'altra banda, cal remarcar també que Sebastià Clarà féu una proposta formal al Congrés en el sentit que per a designar als membres que han d'integrar el Comitè Executiu Central es tinguessin fonamentalment en compte les tendències ideològiques en el si d'Esquerra Republicana, i les reivindicacions de caràcter social i polític dels seus components, que no pas atenent conveniències d'algunes entitats polítiques o d'interessos locals. Així, assenyala: "L'amplitud ideològica, la base essencialment democràtica i la intensitat del contingut humanístic del Partit exigeix que sigui dirigit per homes que sentin i interpretin totalment aquestes apetències socials i polítiques" (44). Cal assenyalar que Sebastià Clarà era un important dirigent de la tendència obrerista que es va configurar dins Esquerra Republicana arran del segon Congrés ordinari, i que es va expressar públicament mitjançant el periòdic portaveu "Mall". D'aquesta manera, eren comprensibles els termes de la seva proposició en el sentit d'expressar la voluntat que aquesta nova ten-

dència que s'havia configurat dins del Partit tingués representació en el si del Comitè Executiu Central, així també com el de totes les altres existents.

Després d'adherir-se alguns congressistes a la proposició de Sebastià Clarà, el president del Congrés, Joan Ballesta, anuncià que s'anava a repredre novament l'ordre del dia. Així, en aquesta mateixa quarta sessió del Congrés Nacional -dia 25 de juny-, es passà al segon punt de l'ordre: "Programa de realitzacions futures". En aquest apartat es presentaren i discutiren diverses proposicions. La primera d'aquestes s'enunciava en el sentit de demanar al Congrés que es pronunciés d'una manera concreta sobre la dissolució o transformació dels Sometents de Catalunya. El president del Congrés, Joan Ballesta, féu constar que hi havia un acord del Partit sobre aquesta qüestió que n'abonava la dissolució (45). Tot seguit, Roc Boronat presentà una nova proposició en el sentit que fossin establertes les mesures necessàries per a resoldre el problema d'assistència social que plantejava l'afluència extraordinària d'immigrants necessitats i la permanència a Catalunya de gent que la seva professió era el captar (46). Després d'aquesta, Marc Aureli Vila en presentà una altra demanant que fos establert un corrent de confraternitat amb els altres pobles espanyols que sentien aspiracions autonomistes, és a dir, Euzkadi i Galícia. D'altra banda, Josep Riera i Puntí recolzà la proposició de Marc Aureli Vila i exposà la necessitat de donar impuls a l'ideal autonomista de tots els pobles ibèrics, per tal d'afermar l'autonomia de Catalunya i per contrarestar l'opinió centralista espanyola. A més, assenyalava que ni l'ampliació de

l'Estatut de Catalunya ni tan sols el seu manteniment seria definitiu mentre no hi hagués altres regions o nacionalitats espanyoles que tinguessin també el seu Estatut d'autonomia (47).

Seguidament es passà al tercer punt de l'ordre del dia: "Renovació total de càrrecs del Comitè Executiu Central" van ser elegits per aquest òrgan els militants següents: "President, Francesc Macià; Lluís Companys, Pere Mestres, Joaquim Llorenç, Joaquim Dardalló Aamadeu Aragai, Jordi Ballesta, Josep Dencàs, Manuel Galés, Josep Borràs, Pere Valldeoriola, Joan Sauret, Frederic Mulet, Martí Jordi Farigola, Simó Piera, Miquel Badia" (48).

La cinquena sessió d'aquest Congrés ordinari -del dia 25 de juny-, començà amb una intervenció de Sebastià Clarà en la qual defensava les catorze proposicions que en forma de projectes van ser presentades a aquest Congrés ordinari pels signants del manifest "En l'actual moment polític". Alexandre Forcades contestà que, en principi, li semblaven bé, però que no creia que solament amb una lleugera lectura, el Congrés se'n pogués fer càrrec per a discutir-les. D'aquesta manera, proposà que fos nomenada una Comissió composta per dos dels ponents, dos membres més elegits pel Congrés i dos designats entre aquells que formaven part del Comitè Executiu Central, per tal que les estudiesin i com més aviat millor informessin al propi Consell Executiu sobre cadascuna d'elles, amb la finalitat de convertir en projectes de llei aquelles que fossin viables. Aquesta proposició fou acceptada (49).

A continuació, es llegiren diverses proposicions, totes referents als nomenaments de càrrecs de confianç

ça. Alexandre Forcades, recollint l'esperit d'aquestes proposicions, explicà els entrebancs que s'havien trobat els polítics d'Esquerra Republicana a les Corporacions oficials, raó per la qual proposà que es votessin aquestes proposicions. I, a més a més, en atenció a un acord del Congrés anterior, es fes constar que l'Assemblea es complauria que tots aquells càrrecs que no estiguessin subjectes a un concurs o bé a unes oposicions fossin posats a disposició del Comitè Executiu Central, per tal que aquest, d'entre els militants del Partit, proposés aquelles persones que havien d'ocupar-los. I, finalment, acabà dolent-se que ja no s'hagués fet així d'un bon començament: "Perquè si veiem que van ocupant els llocs de direcció les persones que ens combatien i, per agraïment a un càrrec, han ingressat al Partit; i aquells que fa quatre dies recollien tota la porqueria que trobaven pels passadissos de les nostres Corporacions públiques per a llançar-la des de les pàgines de periòdics contraris damunt d'Esquerra, ara els veiem en llocs delicats i de compromís, aleshores caldrà preguntar per què vàrem fer l'Esquerra. Ja estava bé com estava". Finalment, aquesta proposició quedà aprovada en el sentit que proposava Alexandre Forcades (50).

Tot seguit es presentà una altra proposició demanant l'ajornament de l'aplicació del dret de vot concedit a la dona per la Constitució republicana. Es pronunciaren a favor d'aquesta proposició Manuel Galés, com un dels signants de la mateixa, declarant que era un perill l'exercici del vot de la dona en aquest moment, perquè aquesta no estava preparada per a l'exercici del vot, ni el cos electoral femení es-

tava degudament organitzat. L'abonà Reis Bertral. S'hi pronunciaren en contra Marc Aureli Vila, Ramon Frontera, Maria Dolors Bargalló, Enric Canturri, Anna Murià, Josep A. Trabal i Núria Oromí, que recordaren que l'Esquerra Republicana havia propugnat sempre la igualtat de drets civils de tots dos sexes. S'argumentà també que concedir el vot a la dona en les pròximes eleccions afavoria l'Esquerra Republicana, ja que cal tenir en compte els treballs d'organització que han realitzat les seccions femenines. Finalment, Josep Riera i Puntí afirmà que havia de ser el Parlament català el qui havia de dir la darrera paraula quan s'aprovés la Llei municipal, i, per tant, va demanar que es retirés aquesta proposició (51).

En aquesta mateixa cinquena sessió del Congrés es va aprovar per unanimitat la següent proposició: "Considerar manca de disciplina portar al carrer i a la tribuna pública la discrepància que pugui sorgir entre els elements del Partit, disposant com es disposa dels Congressos que són prou eficients per a discutir-los" (52). El text i l'esperit d'aquesta proposició provenia segur dels elements de la direcció d'Esquerra Republicana, o alguns altres de propers políticament i ideològicament a la direcció, que volien denunciar, mitjançant la presentació d'una proposició en aquest Congrés ordinari, el procés de crítica, dissidència i oposició seguit pels elements del grup de "L'Opinió" a la política oficial del Partit durant el període que anava de gener a octubre de 1933. Dita proposició acusava els polítics del grup de "L'Opinió" d'haver portat a terme aquesta estratègia de crítica a Esquerra Republicana des de la tribuna del periòdic "L'Opinió"

fonamentalment, i de no haver-la plantejat en el si d'un Congrés. Cal remarcar que en el moment que es va reunir aquest Congrés ordinari -el 24 i 25 de juny-, el procés de crisi en el si del Partit i enfrontament de les seves tendències ja era latent des del mes de gener. I, d'altra banda, aquest Congrés no es va reunir per a tal efecte, sinó que era merament un Congrés ordinari, però per les mateixes tensions que hi havia al si d'Esquerra Republicana, aquestes van esclatar inevitablement durant les sessions del Congrés.

Tot seguit, també es va aprovar per unanimitat una proposició que es referia a la creació d'un servei annex al Directori i, a tal efecte, que fos nomenada una Comissió permanent (53).

A continuació, fou llegida la comunicació següent: "El Congrés de Cooperatives de Catalunya, reunit en aquesta ciutat, amb l'assistència de més de dos-cents delegats, representant trenta-cinc mil famílies, us envia la més cordial salutació i espera que l'Esquerra Republicana de Catalunya, fent honor al seu programa, defensarà en totes les ocasions els principis de la Cooperació, encarnació de la justícia social i de la pau entre els pobles". Signava el comunicat Josep Ferrer, president del Congrés de Cooperatives (54). El sentit d'aquesta comunicació era solament reflexe de l'acord constant existent entre el programa polític d'Esquerra Republicana i el moviment cooperativista: el tema i la problemàtica del cooperativisme el va fer seu en tot moment el Partit recollint-ho en els seus principis programàtics. Cal assenyalar que en el programa de política econòmica es donava gran relleu a l'organització cooperativista, i es classificaven

en tres grups les diverses formes de cooperació: cooperatives de producció autònomes, agrícoles i de consum o de distribució.

Seguidament, es va presentar una nova proposició en el sentit que era incompatible l'exercici d'un càrrec públic d'elecció popular amb el d'un altre càrrec dins del Comitè Executiu de la Federació Comarcal, i, que, conseqüentment, fos obligada la dimissió del càrrec de la Federació Comarcal a tot aquell qui, formant-ne part, fos elegit per a un càrrec de representació popular. Després d'una llarga deliberació d'aquesta proposició, es va cloure el debat amb una proposició incidental i un parlament de Joan Casanoves, acordant que aquesta proposició passés al Comitè Executiu Central del Partit per al seu estudi (55).

En la sisena sessió d'aquest Congrés ordinari, després d'haver proclamar com a elegits els membres del Directori, i d'haver-se aprovat diverses proposicions, fou aprovat també un vot de confiança al Comitè Executiu Central del Partit, fent constar que el Congrés declarava una vegada més la seva adhesió infrangible al President de la Generalitat, Francesc Macià (56). Aquest vot de confiança del Congrés al Comitè Executiu i al President del Partit tenia que suposar el total suport d'aquesta Assemblea a la direcció oficial d'Esquerra Republicana, davant del procés de dissidència portat a terme pels polítics del grup de "L'Opinió" després del genièr de 1933.

Finalment, Francesc Macià, en el seu discurs de clausura del segon Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana, pronunciat el dia 25 de juny, va fer un resum dels principis programàtics bàsics que informave

aquest Partit. D'aquesta manera, i en primer terme, es referí a la qüestió nacional de Catalunya, l'alliberació nacional, que també nomenava "sentiment de pàtria" o "sentiment de llibertat col·lectiva". I afirmà també, que en obtenir la llibertat col·lectiva de Catalunya, s'havia d'aconseguir al mateix temps, aquesta tenia que implicar la llibertat individual -la llibertat en el sentit de que no hi hagin classes opressoras sobre altres classes oprimides-. En segon terme, va fer referència a les relacions de Catalunya amb la resta de l'Estat espanyol. (57) Aleshores passà a fer algunes referències a la política social del Partit i, en primer lloc assenyala que l'elaboració de totes les lleis tenia que sortir del poble, cosa que volia dir que fossin elaborades per aquells homes preparats que havia designat el poble, i, d'altra banda, que aquestes lleis fossin generoses, i que ho fossin per aquells qui més ho necessitaven -la classe obrera-. En segon terme, afirmà que s'havia de donar una vigència plena a les lleis municipals, que donaven facultats per a obligar a que les cases no estiguessin mancades dels elements higiènics necessaris. I, tot això, aplicat a la conjuntura política concreta, volia dir que s'havia d'exigir que es reformessin higiènicament algunes cases i que se'n tiressin a terra unes altres per a construir-ne de noves. D'altra banda, remarcà que amb aquesta política de vida es resoldria el problema de l'atur forçós. Afirmà que l'Esquerra Republicana des de la Generalitat de Catalunya tingué dues iniciatives per a pal·liar l'atur: l'important ajut econòmic que s'havia donat a l'Ajuntament per a socórrer els parats, i aquell assa

que va donar un gran resultat, la construcció de cases per a obrers en les quals pagant un lloguer inferior al que pagaven obrers en un altre lloc, al cap de vint anys aquestes cases serien seves. D'aquesta manera, assenyalà que hi havia en projecte el començar un bloc de cases barates, és a dir, de lloguers barats per a obrers, i, d'altra banda, hi havia també el projecte de construir el Dispensari central per al Departament de Sanitat (58).

A continuació, es referí a diversos aspectes de política cultural, i, en concret, al problema cultural de Catalunya. Va dir que per a poder donar la cultura considerada com la necessària a tots els infants de Catalunya, no era pas la dificultat més gran els mitjans que es necessitaven per a construir escoles, sinó que el veritable problema era la formació dels mestres, ja que l'Esquerra Republicana no volia contruir una escola com la del sistema antic, anava a fer una escola enfront de l'escola tradicionalista. En aquest sentit, demanava també formalment que tots aquells mestres que ensenyessin a Catalunya, coneguessin la llengua catalana. Remarcà que en aquest terreny s'havia que acabar amb el conformisme social, i anar directament cap a les essències catalana i republicana, és a dir, dintre l'essència de l'Esquerra Republicana de Catalunya (59). Aquest discurs de Francesc Macià de clausura del segon Congrés ordinari va ser un parlament propi del President del Partit, marcant i recordant les línies programàtiques fonamentals d'Esquerra Republicana davant la qüestió nacional de Catalunya, política social i política cultural. D'aquesta manera, perquè era el President d'Esquerra Republi-

cana i perquè representava la línia oficial dins del Partit va recordar els principis programàtics d'aquest fent total omisió en el seu parlament al procés de crisi interna en el si d'Esquerra Republicana de resultes de dissidència del grup de "L'Opinió", malgrat que aquest problema s'hagués discutit vivament durant les sessions d'aquest Congrés ordinari.

D'altra banda, cal notar també el discurs de Lluís Companys, en la quarta sessió d'aquest segon Congrés, del dia 25 de juny, en el qual es pronunciava d'acord amb la disciplina d'Esquerra Republicana, i assenyala que des de el càrrec de ministre de Marina del govern de la República es mantindria fidel i, a la vegada, propagaria els principis del Partit: "M'és grat, en aquest moment de l'ascensió del partit d'Esquerra Republicana, reafirmar-me davant vostre en la meva submissió a la disciplina del partit. Crec que és ara que per primera vegada Esquerra Republicana de Catalunya participa en el Govern de la República, mostrar-nos fidels als principis inscrits en la nostra bandera, i que són els de tota la nostra vida. L'Esquerra Republicana de Catalunya, que ha fet la revolució a Catalunya, que ha portat l'Estatut al nostre poble, que ha contribuït a la solidificació de la República, ha donat també mostres d'ésser un partit amb el màxim contingent d'humanitat, d'inquietuts renovadores i exigències de superació social. Cal que ens mantinguem amb la mateixa força i que influïm al Govern de la República amb aquest sentit tan revolucionari del nostre Partit. De fer-ho així infiltrarem les nostres essències ideològiques al nostre esperit renovador, a la resta d'Espanya, entre tots els ciutadans de la

República.(...)"

"Per tot això, jo, des del lloc que he passat a ocupar, compliré sense cap interpretació personal amb els principis d'Esquerra Republicana. I mai -malvat seria fer-ho en aquesta hora!- aixecaré una bandera o bandereta personal enfront de les discussions i acords essencialment democràtics del nostre partit" (60).

A més a més, arran del segon Congrés Nacional ordinari del Partit, es va configurar una tendència en el si d'aquest que s'automenava obrerista, de militants provinents de la C.N.T. i que ara passaven als rengles d'Esquerra Republicana. Aquest sector obrerista del Partit, poc temps després, l'octubre de 1933, faria aparèixer el setmanari "Mall". Les principals figures polítiques d'aquesta tendència serien Sebastià Clarà, Josep Mª de Sucre, Francesc Canyelles Pere Foix, F. Grau i Ros, Simó Piera i Domènec Ramon. El primer número de "Mall", de 7 d'octubre de 1933, apareixia amb un article editorial (61) que definia el que era aquest sector obrerista del Partit: "No fa gaire temps, arran del segon Congrés del nostre Partit, fou definida en un Manifest que duia als peus disse noms, una posició "obrerista" que és exactament la mateixa que ara adopta Mall perquè entenem que ella enrobusteix l'Esquerra i pot donar a la seva estructura orgànica i mora, ultra la unitat que governa. D'aleshores s'han produït fets que agreujaven, més encara, la situació i que palesen, per això mateix, la conveniència urgent d'una més intensa renovació en una més ferma actitud esquerrista. Deia el manifest, i repetim ara, que l'Esquerra no havia en-

cara complert una bona part del seu programa, que calia retornar al primitiu esperit revolucionari i anar dreturerament a la implantació de reformes netament obreristes, orientades en el criteri socialitzant que informa els principis bàsics d'Esquerra Republicana. Tan convençuts estem de la bonesa d'aquest ideari (...) que assenyalàrem ja llavors les imminents i radicals mesures que devíem prendre. I no eliminant-nos, (...), a criticar; i defugint teatralitats i faralles, com gestes electorals, treballarem silencisament fins a elaborar catorze proposicions que el Congrés aprovà amb emocionant unanimitat, resolent així que era aquell i no cap altre el camí que calia emprendre".

(...) "La tasca que calia fer per apaivagar els greus conflictes vibrants de la pagesia i els obrers fabrils, per a anar resolent els problemes de l'atur forços, de l'estatge humil, de la cultura popular i tècnica; per tal de crear institucions jurídiques, econòmiques i socials que fressessin el camí a les justes reivindicacions proletàries: règim de cooperatives, legislació social, cambra del treball, etc., tot això i més encara, es troba en les catorze proposicions esmentades".

(...) "Vet-ací la nostra actitud ben definida. Aquesta, i no cap altra, és la tasca que, amb l'esforç i el personal sacrifici que calgui, volem desenvolupar, formant disciplinadament, amb aquesta disciplina tan plaent de la compenetració efusiva, dintre els rengles d'Esquerra Republicana de Catalunya" (62)

A més, pocs dies abans del segon Congrés ordinari del partit, el periòdic "Foment" de 15 de juny, apa-

reixia amb un article (63), la finalitat principal del qual era remarcar la formació d'aquest sector obrerista en el si d'Esquerra Republicana, i que dit sector s'estructurava per anar aconseguint, progressivament, el veritable programa social d'aquest Partit. Aquest article notava: (...) "Els enemics del nostre partit han blasmat contra nostre, fent-nos passar uns com a partit demagògic, altres per un partit de classe, i, altres encara, negant-nos la tendència obrerista que fa del nostre partit l'esperança dels treballadors que tenen fe en la democràcia".

(...) "Tenim un programa màxim per complir i unes aspiracions mínimes per obtenir periòdicament i que els congressos com el que celebrem suara serveixen per estudiar els llocs conquerits i donar ordre de continuar avançant, o analitzar els obstacles que hagin pogut impedir acomplir el nostre programa".

"No som un partit de classe, car és sabut de tothom que el nostre partit, és un partit socialitzant. Aspirem per al nostre poble un temps millor de relacions entre el capital i el treball procurant amb la legislació anar estructurant un Estat que d'una manera evolutiva arribi a implantar un règim millor, que el que vivim en la societat capitalista".

"Ni pretenem fer un canvi brusc, violent de la societat actual, i per això som partidaris d'anar conquerint terreny al capitalisme per mitjà de la llei i de l'evolució humana".

"Ningú pot negar la tendència obrerista de l'Esquerra Republicana de Catalunya, car que essent un partit integrat per una majoria de treballadors, ha celebrat sempre els moments solemnes dels mateixos,

ha proclamat el dret a la llibertat d'associació del proletariat i vetllat sempre pel compliment de les seves reivindicacions conquerides, ha enalldit els seus principis revolucionaris".

(...) "Confiem que en el proper Congrés, els dictàmens de tendència social prendran aquella transcendència obligada per la significació de llur contingut i que amb serenitat, profunditzant aquests problemes patentitzarà l'aspecte socialitzant i esquerrà de l'Esquerra Republicana de Catalunya" (64).

D'altra banda, "L'Opinió", ja convertit en òrgan portaveu del P.N.R.E., el 17 de novembre de 1933, apareixia amb un article editorial (65) en el qual ampliava la seva crítica general a la política d'Esquerra Republicana. En aquest moment, dita crítica es concretava en el fet que aquest Partit hagués acollit en el seu si aquest sector obrerista provinent de la C.N.T. en remarcar: "I per si no fos prou, la inconsciència dels dirigents de l'Esquerra en aquests darrers temps, quan ja no ha hagut de témer la protesta dels veritables fundadors del partit, ha cridat al seu si uns legionaris escapats de les velles i glorioses forces sindicals obreres. Aquests homes no han ingressat als rengles de l'Esquerra atrets per cap fi elevat, sinó per la flaire del Pressupost que el partit administra. Han abandonat el respectiu lloc d'honor en les organitzacions proletàries en plena lluita i per l'ideari de les quals sens dubte feren sacrificis, per acollir-se a les delícies d'un càrrec que dóna pau i tranquil·litat i serveix de preparació per a assolir més profitoses sinecures. Mai ningú no podrà acceptar seriosament la sinceritat d'a-

quests homes envellits dintre l'anarco-sindicalisme, quan de sobte, com per art d'encantament, combreguen en l'ideari d'un partit que es diu liberal, burgès i una mica socialitzant, dirigit per petits burgesos, barrejats amb no pocs grans industrials i terratinents. Voldríem que ens diguessin la manera de compaginar les ideologies socials i polítiques del senyor Sunyol i Garriga i Pi i Sunyer amb la revolució social que prediquen els trànsfuges de la Confederació. Voldríem veure com es pot acoblar la teoria cristiana dels humils, amb l'acràcia del doctor Aiguader". (...) (66).

Aquest sector obrerista en el marc d'Esquerra Republicana, es formà en un moment que cada vegada es feia més profunda l'escisió entre l'estratègia oficial del Partit i la política dissident del grup de "L'Opinió". En el context d'aquest enfrontament, el sector obrerista es decidí per una adhesió total i absoluta a la línia política de Francesc Macià i del sector de l'Estat Català. I en aquest sentit es varen pronunciar en el setmanari "Mall" durant les sessions del segon Congrés Nacional extraordinari.

Notes al Capítol V apartat 4.-

(1) "La Ht" 17 maig 1933; Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 148.

(2) "L'Op" 1 juny 1933.

(3) "La Ht" 27 maig 1933; "L'Op" 1 juny 1933.

Aquestes primeres instruccions del Congrés Nacional varen quedar modificades i corregides per diverses notes posteriors publicades per la Secretaria general d'Esquerra Republicana (amb seu social al carrer Via Laietana, 48,A). La primera d'aquestes aparegué al periòdic "L'Opinió", i en ella es remarcava el següent: "Són pregades les entitats adherides a l'Esquerra Republicana de Catalunya que vulguin assistir a les deliberacions de l'esmentat Congrés, a trametre a la Secretaria General del Partit, els fulls emplenats adreçats per aquest secretariat, amb el nomenament de delegats, nombre de socis i entitats que representen. Les propostes, reglamentàriament, han de formular-se per escrit, havnet de signar-les cinc delegats, i hauran d'ésser lliurades a la Secretaria General abans del 16 de juny" (L'Op" 9 juny 1933) D'altra banda, la Secretaria General d'Esquerra Republicana va publicar una nova nota a la Premsa -el 14 de juny-, en la qual concretava les Instruccions d'aquest Congrés i regulava l'assistència de les diverses entitats del Partit, de la següent manera: "Les entitats que

han de concórrer a les deliberacions d'aquest Congrés són pregades de trametre el full adreçat pel Secretariat amb els nomenaments de delegats per tot el dia 16. Les entitats que han tramès l'esmentat full i han fet efectiu l'import de la inscripció rebran per correu els carnets de delegat amb el corresponent rebut de pagament. Les entitats que no han retirat els carnets de delegat serà precis que presentin la credencial corresponent, signada pel president i secretari de la mateixa. Les proposicions i delegacions que no s'hagin rebut en l'esmentada data podran ésser rebutjades" ("La Ht" 14 juny 1933; "L'Op" 14 juny 1933). De tota manera, aquesta nota anterior de la Secretaria, va quedar corregida i ampliada, per una altra, publicada a la premsa el dia 17, que deia així: "Són pregades les entitats que sol·licitin carnets de militant a la Secretaria General del Partit, que ho facin mitjançant document on hi hagi l'estampeta de l'Entitat. Les entitats que han lliurat a aquesta Secretaria el full d'inscripció de l'esmentat Congrés i l'hagin fet efectiu, els seran enviats els carnets de Delegats a les respectives entitats. Les que no hagin seguit aquestes tramitacions, per ésser lliurats els esmentats carnets, serà precisa la presentació de la credencial de Delegats de l'entitat que representa i fer efectiu el seu import.(...)" ("La Ht" 17 juny 1933; "L'Op" 17 juny 1933)

D'altra banda, a "L'Opinió" de 23 i 24 de juny,

va aparèixer una nova nota de la Secretaria general del Partit, en la que es feia referència a les proposicions que es presentaven al Congrés i a la forma com es feien el lliurament dels carnets de delegats per assistir a aquesta Assembla. Així, doncs, aquesta nota assenyalava:

"Les propostes, reglamentàriament, han de formular-se per escrit i han de signar-les, almenys, cinc delegats. Per al lliurament de carnets de delegats serà precis la presentació de la credencial corresponent, signada pel president i secretari de l'entitat que representin. Els carnets de delegacions expedits per aquesta Secretaria podran ésser anul.lats si les entitats que representen no han seguit els tràmits legals que disposa l'Estatut del Partit. Les entitats que han fet efectiu l'import d'inscripció a l'esmentat Congrés i amb data 23, a la tarda, no hagin rebut el corresponent nomenament de delegats, podran recollir-lo per tot l'esmentat dia al Secretariat General i el dia 24 a les oficines instal.lades al Palau on d'ha de celebrar l'esmentat Congrés. Els membres del Comitè Executiu de Comarcals constituïdes, alcaldes i regidors que portin la representació d'un grup de regidors d'Esquerra, hauran de presentar la corresponent credencial autoritzada pels representants. El Palau de les Arts Decoratives, on s'han de celebrar les sessions de l'esmentat Congrés, està situat al recints de l'Exposició, entrada pel carrer de Lleida".

"L'Op" 23 juny 1933; "L'Op" 24 juny 1933; "Fo-

ment" 23 juny 1933; "Foment" 24 juny 1933.

A més a més, en ocasió d'aquest segon Congrés Nacional ordinari del Partit, es va projectar la celebració d'una exposició de premsa esquerrana, adherida a Esquerra Republicana, al mateix estatge on s'havia de celebrar l'esmentat Congrés. Així doncs, es va demanar a tots els periòdics del Partit, que enviessin els numeros apareguts fins a la data actual d'aquestes publicacions -ja fossin diari, periòdics o butlletins-, d'ençà de la seva fundació, per a exposar-los als militants del Partit. "L'Op" 14 juny 1933; "Foment" 23 juny 1933; "Foment" 24 juny 1933.

- (4) "L'Op" 9 juny 1933; "L'Op" 23 juny 1933; "Foment" 23 juny 1933; "Foment" 24 juny 1933; "La Ht" 9 juny 1933; "La Ht" 22 juny 1933; "La Ht" 23 juny 1933.
- (5) "La Ht" 24 juny 1933.
- (6) "La Ht" 24 juny 1933.
- (7) "La Ht" 24 juny 1933.
- (8) "La Ht" 24 juny 1933; "La Ht" 26 juny 1933; "Las Noticias" 25 juny 1933; "L'Op" 25 juny 1933.
- (9) "La Ht" 26 juny 1933.
- (10) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (11) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (12) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (13) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

- (14) "L Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (15) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (16) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (17) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (18) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (19) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (20) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (21) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (22) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (23) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (24) "La Ht" 26 juny 1933.
- (25) "La Ht" 26 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (26) "La Ht" 26 juny 1933.
- (27) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (28) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (29) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (30) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (31) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (32) "La Ht" 23 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (33) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (34) "La Ht" 23 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (35) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (36) "La Ht" 23 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (37) "La Ht" 23 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

- (38) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (39) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (40) "La Ht" 28 juny 1933.
- (41) "La Ht" 28 juny 1933.
- (42) "La Ht" 28 juny 1933.
- (43) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (44) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (45) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (46) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (47) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (48) "La Ht" 28 juny 1933; "Foment" 27 juny 1933;
"L'Op" 27 juny 1933,; Josep M. Poblet: Història
de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-
1936), p. 148.
- (49) "La Ht" 28 juny 1933.
- (50) "La Ht" 28 juny 1933.
- (51) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (52) "La Ht" 28 juny 1933.
- (53) "La Ht" 28 juny 1933. Ponència "Servei Tècnic
permanent anexe al Directori d'Esquerra Republi
cana de Catalunya. Les seves funcions", presen
tada al segon Congrés ordinari del Partit i que
formava part de les catorze anteriorment esmen
tades. "La Ht" 17 de setembre de 1933.
- (54) "La Ht" 28 juny 1933.
- (55) "La Ht" 28 juny 1933.

(56) "La Ht" 28 juny 1933.

(57) "La Ht" 27 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

(58) "La Ht" 27 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

En aquest ordre d'idees, de la pol'itica de venda d'Esquerra Republicana de Catalunya, el periòdic "Mall" de 4 de novembre de 1933, apareixia en les seves pàgines amb el títol "Com vol fer viure als obrers l'Esquerra Republicana de Catalunya. Aspecte total de les deu cases edificades a Sant Andreu per el Comissariat de la Casa Obrera. L'experiència reeixida ha permés anar a l'edificació propera de la Casa Bloc per a dos-centes famílies obreres amb tota mena de serveis col·lectius". Es reproduïa una fotografia de les deu cases de Sant Andreu, i s'enraonava del proper projecte de la Casa Bloc. En aquest context, s'afirmava que es podien abaratir els lloguers dels estatges modestos, i que propugnaven la revisió del valor de la propietat immobiliària per tal de promoure una baixa dels lloguers dels estatges modestos. S'afirmava que, d'acord amb el Decret del Govern de la República, data 16 de juny de 1932, la taxació dels lloguers actuals havia de fer-se tenint en compte per a fixar els nous preus, la contribució, despeses i interès del capital atenint-se a l'època de la construcció. A més, s'assenyalava que creïen que el Govern de Catalunya no havia de fer més que posar a la pràctica el Decret, i com a data demostrativa de la proporció en què podia ésser feta aquesta rebaixa venia determinada per les xifres que

reproduïen a continuació. Llavors, tota la pàgina del periòdic "Mall" estava completada amb xifres que demostraven la possible reducció de lloguers dels estatges obrers. "Mall" 4 novembre 1933.

- (59) "La Ht" 27 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (60) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (61) Editorial "El nostre pensament". "Mall" 7 octubre 1933. El text del manifest "Pòrtic. El nostre pensament" vegeu a l'apèndix documental número 14. "Mall" 7 octubre 1933.
- (62) Editorial "El nostre pensament"
"Mall" 7 octubre 1933.
- (63) Miquel Oller: "Davant el Congrés de l'Esquerra".
"Foment" 15 juny 1933.
- (64) Miquel Oller: "Davant el Congrés de l'Esquerra".
"Foment" 15 juny 1933.
- (65) Editorial "Votar l'Esquerra és votar la Lliga".
"L'Op" 17 novembre 1933.
- (66) Editorial "Votar l'Esquerra és votar la Lliga".
"L'Op" 17 novembre 1933.

5.- SEGON CONGRÉS NACIONAL EXTRAORDINARI
(7-8 OCTUBRE 1933).

El llarg procés de dissidència i crítica dels polítics del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana, comprès entre els mesos de gener a setembre de 1933, se centrà fonamentalment en la delegació de funcions executives per part del President de la Generalitat, en la crisi al Govern civil i a l'Ajuntament de Barcelona, i fonamentalment en una crítica general a la política i actuació d'Esquerra Republicana. Aquest procés provocà que els polítics del grup de "L'Opinió", el 21 de setembre, publicuessin el manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", manifest en el qual plasmaven una discrepància total respecte al Partit en totes les seves esferes d'actuació. Això féu que el 24 de setembre es reunís el Directori del Partit per prendre posició davant d'aquest manifest, la decisió respecte al qual, finalment, fou ajornada per a una nova reunió d'aquest organisme el 27 de setembre.

Així, el 27 de setembre es reuní el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana per convocar el segon Congrés Nacional extraordinari i donar compte de l'expulsió del Partit dels militants Joan Casanel·las, Pere Comes, Joan Lluhí, Josep Tarradellas i Antoni Xirau. La nota facilitada després de la reunió deia: "El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya, en reunió extraordinària presidida pel senyor Lluhí, i amb assistència de vint-i-quatre dels seus components, examinava l'actuació

política que d'un temps a aquesta part porten a cap els militants senyors Casanellas, Comes, Lluhí, Tarradellas i Xirau i el document que per ells li ha estat dirigit i davant la situació de l'Ajuntament de Barcelona, agreujada pels esdeveniments de l'última sessió, ha pres els següents acords: a) Considerar que el manifest dels esmentats militants, així com la seva actuació anterior i posterior, constitueixen una falta greu de disciplina i un desprestigi per l'Esquerra Republicana, que els fa merexedors, d'acord amb l'article 37 dels Estatuts, de l'expulsió del Partit i passar el cas a la Federació corresponent per a la seva tramitació reglamentària d'acord amb l'article 38, que fixa el procediment i recursos a seguir. b) Davant la situació lamentable que s'ha creat a l'Ajuntament de Barcelona, dipositar la seva confiança al Govern de la Generalitat perquè resolgui, amb tota urgència, el procediment més ràpid i eficaç per a evitar que continuïn els mals que d'aquell estat es deriven; i c) Convocar per al dia 7 d'octubre un Congrés nacional extraordinari per a donar compte en ell de les resolucions adoptades i d'altres assumptes que el Consell Executiu cregui oportú sotmetre-li" (1).

D'altra banda, la Secretaria general d'Esquerra Republicana, per mitjà del Secretari del Partit, Joan Tauler, i en compliment de l'acord pres en el darrer Comitè Executiu, convocà totes les entitats adherides al Partit al segon Congrés extraordinari, que tindria lloc el 7 i 8 d'octubre, al local del Coliseu Pompeia (carrer Travessera, 8, Gràcia). (2).

L'ordre del Congrés, segons el qual s'havien de

desenvolupar les sessions, era el següent: "I. Presentació de credencials de Delegats i constitució del Congrés. II. Lectura i aprovació de l'acta del Congrés extraordinari anterior. III. Resolució del Consell Executiu, acordades en la seva darrera reunió del dia 27 del mes de setembre propassat, referents al manteniment de la disciplina dintre del Partit i a la situació de l'Ajuntament de Barcelona. IV. Altres assumptes que el Consell Executiu acordi sotmetre a al deliberació del Congrés" (3).

D'altra banda, "La Humanitat", com a portaveu oficial d'Esquerra Republicana, el dia 7 d'octubre publicava dues notes que suposaven una declaració que la política oficial del Partit era aquella que estava representada per Francesc Macià, i notaven l'estratègia portada a terme per Esquerra Republicana en el passat, a més a més d'aquella fixada per l'esdevenidor, ultra de remarcar els principis programàtics fonamentals del Partit. Així, s'afirmava: "(...) Aquest segon Congrés extraordinari ve en moments transcendents per a la política de Catalunya i de la República. Moments transcendents que serviran per a afermar la posició del Partit, que sota l'alta direcció de l'Honorable Francesc Macià, proclamà la República i dugué a Catalunya l'Estatut. Congrés extraordinari de nom i de fets. Extraordinari, perquè d'ell n'ha de sortir enrobustida la vitalitat del Partit, inútilment amenaçada pels seus enemics. Extraordinari, perquè té lloc en vigílies d'una nova lluita electoral. Extraordinari perquè és conseqüència del procedir democràtic de l'única partit en el qual poden confiar els homes d'esquerra, catalanistes i republicans" (4).

I continuava: "El Congrés nacional extraordinari inaugura les sessions en circumstàncies especialment deliciades. La democràcia catalana es troba en front d'una crisi política greu en el Govern de la República, que exigeix de tots màxima serenitat i categòrica disciplina en els rengles del Partit. Al darrera, hi ha tota una obra realitzada. La revolució, l'autonomia de Catalunya, l'Estatut, el Govern, el Parlament català. Abans, encara, l'exili i la persecució, que trobaren la glòria victoriosa del 12 i del 14 d'abril. Heus ací el que s'ha fet -executòria insigne d'un partit popular. Ara cal consolidar aquella obra amb la Llei, amb l'exercici constant del règim digne de democràcia, amb l'exigència a tots d'esforç i de treball, de deure i de responsabilitat.(...) El Congrés d'E.R.C. haurà d'afrontar l'estudi de tots aquests problemes, haurà de precisar les directrius a adoptar, haurà de sancionar el que s'ha fet i el que es farà. I haurà d'impulsar, encara més, tot allò que en els postulats de la democràcia catalans signifiqui justícies i llibertats més àmplies i fecundes. Un home presidirà, amb la seva alta figura preclara, l'assemblea deliberant d'E.R.C.: Francesc Macià. La seva silueta ha d'ésser, per a tots, per a tota aquesta magnífica democràcia en marxa que és l'entranya vital de les llibertats catalanes, la garantia més ferma de l'esdevenidor" (5).

A les sessions d'aquest Congrés extraordinari hi assistiren dos-cents vint-i-quatre delegats (6).

En la primera sessió d'aquest Congrés extraordinari -el dia 7 d'octubre-, el primer punt de l'ordre del dia d'aquest era: "Presentació de credencials de

delegats i constitució del Congrés". Tot seguit, Joan Tauler, com a Secretari del Partit, va prendre la paraula per afirmar que la Secretaria General entenia que donat el caràcter extraordinari d'aquest Congrés no hi havia necessitat de nomenar mesa de discussió, i que aquesta estaria constituïda pel mateix Comitè Executiu (7). A continuació es va nomenar una Comissió d'actes perquè hi havia un cas de duplicitat en les delegacions de l'Ateneu Nacionalista dels Districte IV, i perquè aquesta Ponència pogués entendre en la qüestió de les actes, en el cas de presentar-se algun altre dubte (8).

Seguidament, va prendre la paraula Ventura Gassol, que s'adreçà al Congrés en nom de Francesc Macià, en aquests termes: "Porto l'encàrrec de saludar tots els congressistes en nom del Directori d'Esquerra Republicana de Catalunya i d'una manera especial en nom de l'honorable President Francesc Macià, que no havent pogut venir aquest matí per raons de la tasca intensa que l'ocupa m'ha demanat que jo us saludés en nom d'ell i que ell, ja sigui aquesta tarda, ja sigui en una altra sessió ho farà personalment.(...) Jo, doncs, us saludo en nom del Directori, i en nom del seu President i us demano que amb serenitat, però amb passió, amb seny, però sense fredor, penseu i mediteu i després voteu, segons us digui la vostra consciència. Queda, doncs, obert el segon Congrés extraordinari d'Esquerra Republicana de Catalunya" (9). A més a més, Ventura Gassol, en aquest breu parlament, va fer una referència directa a la principal tasca d'aquest Congrés extraordinari: que fos l'Assamblea dels delegats la que ratifiqués els acords del Comitè Executiu Cen-

tral celebrat el dia 27 de setembre en afirmar:
"(...) Plau-me, però, fer un petit comentari per tal de destacar la significació que té en aquests moments el Segon Congrés. En aquests moments, quan a tot el món es troba en un gran perill (...), la verdadera democràcia (...), ha estat el mateix Directori d'Esquerra aquell que demanés la celebració d'aquest Congrés. Tots vosaltres sabeu les coses greus que han passat darrerament a Catalunya, algunes de les quals han passat dintre d'Esquerra Republicana de Catalunya. Tots sabeu que el Directori ha pres les seves decisions (...). Nosaltres, davant d'aquestes decisions que poden ésser definitives per a l'orientació i confirmació del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, hem volgut portar aquestes decisions al que és l'autoritat suprema del partit d'Esquerra. Portar-les a vosaltra, congressistes d'aquest Segon Congrés, per què ens digueu si proveu o no proveu les decisions que han pres els organismes que estan per dessota de la vostra sobirania" (10).

En aquest moment, es va entrar en el segon punt de l'ordre del dia: "Lectura i aprovació de l'acta del Congrés extraordinari anterior". Aquesta va ser llegida per Joan Tauler, i, seguidament, aprovada (11). Tot seguit, es va obrir un debat sobre l'ordre del dia proposició del delegat Torres Vidal, que no estava conforme amb l'apartat IV de l'ordre: "Altres assumptes que el Consell Executiu acordi sotmetre a la deliberació del Congrés", perquè atemptava a la democràcia del Partit. Després del debat, quedà ben aclarit que segons l'esmentat apartat podrien fer-se les suggerències i proposicions que creguessin conve-

nients els delegats, les quals haurien de fer-se a la mesa, composta pels membres del Comitè Executiu (12).

En la segona sessió d'aquest Congrés extraordinari -el dia 7 d'octubre-, es posà a debat el tercer punt de l'ordre del dia: "Resolució del Consell Executiu, acordades en la seva darrera reunió del dia 27 del mes de setembre propassat, referents al manteniment de la disciplina del Partit i a la situació de l'Ajuntament de Barcelona". Va prendre la paraula, en nom del Directori, Ventura Gassol, i, de seguida, va plantejar novament que la tasca principal d'aquest Congrés extraordinari era ratificar els acords del Comitè Executiu del Partit d'expulsar de la militància d'aquest als polítics del grup de "L'Opinió". Així, va afirmar: "(...) tots vosaltres ja n'esteu assabentats del que ha passat amb els del grup de "L'Opinió". Tots vosaltres heu vist la campanya que ha menat "L'Opinió" i no precisament d'ara, sinó de molt temps ençà, campanya que ha anat creant aquesta inquietud i aquesta disconformitat entre els de l'esmentat grup i el Directori, entre els de l'esmentat grup i la gran majoria del partit. Això ha fet que el Directori es veiés en el moment dolorós (...) de jutjar la posició dels companys del grup de "L'Opinió", trobant que els feia mereixedors, d'ésser expulsats del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya. Com que el Directori, però, coneix, com té l'obligació de conèixer, els Estatuts, sabent que ell no era qui per a decretar aquesta expulsió, respectuós (...) amb els organismes del Partit, va acordar simplement declarar el que ell creia i passar el cas a l'organisme

immediatament superior que tenia facultats, segons els estatuts, per a fallar-los, i que no era altra que la Comarcal. I com que ells es devien a la Comarcal de Barcelona, es va portar la qüestió a la de Barcelona i aquesta va fallar que creia com el Directori i decretava que els companys del grup de "L'Opinió" havien d'ésser expulsats del partit. Es aquest punt el que ara portem a la consideració de la present Assemblea per tal que digui concretament si el Directori i la Comarcal varen obrar bé, com així ho creuen ells, si varen fer-ho amb justícia i si van interpretar l'esperit de la majoria del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya. (...) Farè, però, història de com s'ha anat produint aquesta inquietud dintre del partit" (13). Ventura Gassol es referí a la tradició del periòdic "L'Opinió" durant la Dictadura de Primo de Rivera, per les seves campanyes contra aquest règim. A més a més, assenyala que, amb la proclamació de la República, aquesta publicació es va convertir en un diari que era òrgan oficiós del Partit. Però, seguidament, Ventura Gassol passà a exposar que "L'Opinió", en cert moment, va deixar d'expressar l'opinió més general dins l'Esquerra Republicana. Així, afirmava: "Arribà un moment, però, que "L'Opinió" va començar a demostrar un criteri especial i particularista de grup, més o menys nombrós, fins a tal punt que, en un dels Congressos ordinaris del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, (...), el Congrès per majoria, i gairebé per aclamació, (...) es va inclinar que el diari "L'Opinió" no podia ésser l'òrgan oficiós de l'Esquerra; i és que "L'Opinió" no devia estar d'acord amb el criteri i amb el sentit

de la majoria dels elements de l'Esquerra Republicana de Catalunya" (14). Tot seguit, Ventura Gassol exposà el seu parer sobre el procés de dissidència del grup de "L'Opinió" en el si d'Esquerra Republicana. En primer terme, es referí a la crisi de gener de 1933 en el govern de la Generalitat, assenyalant: "I vingué després que cada dia s'anà agreujant més i més la crítica de "L'Opinió", contra totes les coses de l'Esquerra Republicana de Catalunya, fins que, un dia, es produí aquella crisi lamentable, (...) la que jo en diria la crisi dels quatre. Quan el Govern de Catalunya es trobava funcionant normalment, quan s'anava acomplint tots els acords que s'havien pres, un dia amb sorpresa, amb veritable sorpresa del President i dels altres aconsellers, es presentaren els quatre amics de "L'Opinió" a don Francesc Macià i li exposaren els seus punts de vista sobre la delegació de facultats, i sobre altres incidents que ja sabeu vosaltres que passaren aleshores, (...) i varen dir-li: "O accepteu els nostres punts de vista o nosaltres dimetirem tots quatre". Sorprès va quedar el President i sorpresos vàrem quedar els altres consellers de la Generalitat, d'aquesta decisió, ja que no sabíem, i encara avui l'ignorem, quina mena de greuge havíem pogut inferir als nostres amics de "L'Opinió", que ens tractessin amb aquella manca de consideració no dient-nos-en ni paraula, i no produint la crisi dintre el si del Govern sinó els quatre reunits, volent imposar, perquè tenien majoria dintre del Consell de la Generalitat de Catalunya, el seu criteri.(...) Però com que el senyor Macià, que en les decisions greus és l'home de més ponderació (...) no va voler ballar

ell sol aquesta qüestió, va dir: "S'ha produït una crisi tan especial com aquesta, doncs anem a plantejar-la davant de tota la nostra majoria del Parlament de Catalunya". I davant de tota la majoria es varen exposar els motius que havien donat els companys de "L'Opinió" per a presentar la seva dimissió. La majoria va acceptar aquesta dimissió.(...) El senyor Macià els va dir, per evitar divisions i escissions de partit, (...), si per al nou govern que anava a constituir, li donarien un nom dels d'ells, i sabeu que contestaren? La resposta fou: "O tots o cap". I aquí hi ha el principal motiu d'aquesta crisi del nostre Partit.(...) Però sí que diré que amb aquesta actitud revelaven ço que era en el fons, el mòbil que els empenyia i que no era altre que imposar dintre del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya l'hegemonia del grup de "L'opinió". Si no fos així, haurien acceptat un lloc en el Govern de Catalunya que s'anava a formar, i no s'haurien produït, totes aquestes inquietuds que tants disgustos ha costat als homes d'Esquerra Republicana de Catalunya. Vingué, després de no haver pogut atançar-los a nosaltres i de no haver volgut donar cap nom al nou Govern, que varen seguir les crítiques, cada dia més dure i més severes dels de "L'Opinió". I arribà aquell moment en què les diferències entre uns i altres culminà en la interpretació d'un dels articles de l'Estatut Interior de Catalunya. Es batallà molt, els uns i els altres; de com havia d'ésser la delegació del President; de quina havia d'ésser la seva posició dintre del Consell; de si havia de governar o no. Però, nosaltres, els que estàvem enfront del punt de vista polític dels del grup de

"L'Opinió", va arribar un moment que ens vàrem dir: "Hem de fer tots els esforços per tal d'evitar que es produeixi una divisió, per l'escàndol que això produiria i per la manera com seria aprofitat pels nostres enemics". Vam veure quina transacció havíem de fer per a poder anar junts una altra vegada i que no perdurés la divisió, i l'acord fou que el President de la Generalitat, encara que assistís als Consells del Govern de la Generalitat de Catalunya, si mai es produïa una votació, no tindria vot. A base d'aquest acord, vàrem tornar a fer les paus i el diari "L'Opinió", dintre dels seus articles, es dedicà, tots aquells dies, a demostrar que ells tenien raó, com es veia pel triomf que havia tingut el seu criteri. Doncs, si el vostre criteri ha triomfat i si nosaltres hem cedit, perquè seguíreu atacant el Govern i la majoria d'E.R.C. És que ells persistien en l'esperit del qual us parlava abans i que encara no havien arribat allà on volien, a allò que era el seu anhel: tenir l'hegemonia dintre el Partit" (15).

En segon terme, Ventura Gassol es referí a una incompatibilitat de tàctiques polítiques en el si d'Esquerra Republicana durant 1933: mentre Francesc Macià es preocupava de pressionar el Govern central pel retard sofert en el traspàs de serveis, els polítics del grup de "L'Opinió" plantejaren la crisi a l'Ajuntament de Barcelona mitjançant la dimissió de cinc tinents d'alcalde. Així, Gassol remarcava: "Van anar passant altres coses i s'arribà a aquell moment, un dels més culminants de la política de Catalunya i d'una manera especial d'Esquerra Republicana.(...). Quan en Francesc Macià, un dia, cansat de la lentitud

amb què s'anaven traspasant els serveis a Catalunya (...) es decidí anar a Madrid (...). I bé, en Macià, després d'haver anunciat això, se'n va anar a Madrid amb tota solemnitat perquè vegessin els del Govern Central que eren la majoria dels catalans que anaven a exigir el traspàs immediat de serveis (...). I què va passar, llavors, catalans? Tots ho sabeu. En aquells moments, quan Catalunya es jugava la carta més forta que tenia per a poder obtenir més de pressa els serveis que tenia dret a exigir, els del grup de "L'Opinió" varen produir aquella dimissió dels càrrecs de regidors de l'Ajuntament de Barcelona, creant aquell altre escàndol i aquella inquietud dintre del Partit, que obligà Francesc Macià a tornar ràpidament a Barcelona amb la recança que ja podeu suposar, donat el seu caràcter. I això, qui ho produí? Ho produí els qui dia darrera dia s'estaven queixant de la lentitud del traspàs dels serveis, fent-ne responsable, no els de Madrid sinó els del Govern de Catalunya, quan són ells els que han posat la pedra més important al camí de la resolució d'aquest conflicte, perquè varen donar un cop mortal en aquell moment al partit d'E.R.C., fent allunyar en Macià de Madrid, quan la seva permanència allà tan decisiva havia d'ésser contra la lentitud del traspàs de serveis per tots tan condemnada" (16).

A més a més, Ventura Gassol es queixà de la política de dissidència portada a terme pel grup de "L'Opinió" des de el seu periòdic, des de la tribuna pública, i sense acudir als organismes dirigents d'Esquerra Republicana: "No és un partit democràtic el nostre? Doncs acudiu als organismes corresponents.

La decisió que prengueren era prou important perquè ho fessin així, i consultessin el partit. (...), perquè, essent com eren del partit, no ho deien i amb les seves orientacions no ajudaven el partit en lloc de criticar-lo contínuament? (...) És que us creieu vosaltres que per portar una orientació a un partit s'han d'ocupar els llocs més alts? Això fora l'anul·lació dels militants del partit. Els militants del partit, que sou el poble, que reunits en els congressos sou l'autoritat superior de l.E.R. de C. us haveu de sentir tan col·laboradors del partit com els diputats, com els consellers, com tot el Govern. I és d'aquesta manera com un partit és fort. Quan els consellers i altres representants no se senten sols, sinó que darrera seu tenen tot el partit que els ajuda i els empeny als actes que ells facin" (17).

Ventura Gassol es referí a les reunions celebrades al Palau de la Generalitat amb els homes de "L'Opinió", el Comitè Executiu i els diputats d'Esquerra Republicana per trobar una via de pacte i concòrdia dins del Partit. I, llavors, fou quan es va encomanar a Humbert Torres i els seus companya de l'entitat Joventut Republicana de Lleida, per haver estat al marge d'aquestes lluites i enfrontaments, a fer tot el necessari per a superar aquesta divisió. Així, a proposta d'Humbert Torres, es va acordar celebrar un míting de propaganda esquerrana, catalanista i republicana que fos un acte per a mostrar a tots els militants d'Esquerra Republicana i dels partits adversaris, que ja estava superada aquesta divisió. D'aquesta manera, Ventura Gassol exposà que, malgrat tot, els homes del grup de "L'Opinió" continuaren amb la

seva política dissident: "Es va realitzar això? No. Passaren uns quants dies i primer un incís, després una manxeta, després un article descarat, tornaren a convèncer-nos que els nostres amics de "l'Opinió" no volien entrar en aquella unió a la qual se'ls cridava, si no que anaven encara darrera la mateixa idea de l'hegemonia del seu grup que volien imposar a E.R.C. Però, nosaltres, malgrat tot, encara no vàrem voler abandonar l'esperança i penseu que en aquests últims temps ja teníem un òrgan on defensar-nos. Teníem ja "La Humanitat", i jo us prego, perquè judiqueu amb tot el coneixement de causa, que us fi-xeu que a tots els atacs de "L'Opinió" nosaltres no contestàvem. No és que no ens dolgués no defensar-nos, però volíem evitar els trencaments, costés el que costés" (18).

Ventura Gassol féu referència també a una segona reunió al Palau de la Generalitat, a la qual també assistí Humbert Torres per tal d'intentar novament atansar les dues tendències. Els homes del grup de "L'Opinió" es queixaren de la lentitud en el traspàs de serveis i deien que ells ho haurien fet millor, que el Parlament de Catalunya havia de treballar més, que Pere Coromines era incompatible amb el càrrec de conseller i el de la Comissió de Traspàs de Ser-veis, que les Joventuts d'Estat Català no eren dis-ciplinades. Així, finalment, es va acordar, amb l'a-jut d'Humbert Torres, el míting de Lleida, com acte de concòrdia. Però, més tard, l'afer de Joan Loperena i Eduard Layret al Parlament de la República, fet que tota l'Esquerra Republicana lamentà, la celebra-ció d'un míting de les Joventuts d'Esquerra i la in-

sistència amb la incompatibilitat de Coromines, foren les excuses, va dir Ventura Gassol, per no assistir a Lleida (19).

Com a conseqüència, Ventura Gassol explicà per què va ser la separació d'Esquerra Republicana dels homes del grup de "L'Opinió", i exposà amb un èmfasi especial la indisciplina d'aquests polítics en funció d'haver-se enfrontat amb Francesc Macià i amb la seva estratègia política. Així, assenyalava:"(...) Es va produir el trencament que tots sabeu. Em direu: és un cas d'indisciplina? Perquè jo no comprenc que no sigui un cas d'indisciplina l'home aquell que estant dintre d'un partit mai parla de les coses que hi van bé i s'entreté a denunciar a l'opinió pública el que ell creu defectes del partit i sobretot a desvaloritzar els seus homes i els seus organismes. El cas que lamento més no és el de la indisciplina que fins de vegades podria explicar-se per un excés de zel a sentir els ideals d'Esquerra. A mi, el que més m'arriba a l'ànima (...) són aquests atacs que jo qualificaria d'immorals, políticament parlant, d'aquests atacs que han fet dia darrera dia contra els homes del partit. I d'una manera vergonyant contra el President de la Generalitat de Catalunya.(...) Voler minvar el valor d'en Francesc Macià, en un moment que en tenim tanta necessitat, en moments de perill de les esquerres, no a Catalunya, sinó a altres llocs d'Espanya, és cosa verament insensata. Jo us dic que si a cada poble dels que constitueixen Espanya, tinguessin un home com en Francesc Macià, la República estaria assegurada per sempre" (20).

I en darrer terme, Ventura Gassol defensà l'Es-

guerra Republicana -i contraatacà a la vegada-, de les últimes ofensives dels homes del grup de "L'Opinió" en contra del Partit i dels seus organismes de govern, afirmant: "L'encegament els ha fet que cada vegada no trobin prou fort l'atac.(...) No n'han tingut prou d'atacar el Directori, el Govern de Catalunya, el President de la Generalitat, si no que han dit: els organismes ens són adversos? Doncs atacarem els organismes. I per això, ells no són aquí, ara, a respondre davant del Congrés, com haurien d'ésser-hi. (...) Però, sí que he de dir que no comprenc com els seus no l'han desautoritzat parlant com parla sovint en plural, d'una manera tan despectiva dels congressos d'E.R. de Catalunya. Jo l'endemà d'haver llegit unes declaracions en les quals es qualificava els nostres congressos de "birries" (...) vaig córrer a veure els diari, per veure si almenys havien tingut la consideració i el decorum necessaris, desautoritzant el que havia atacat un organisme tan noble, tan pur i tan digne com són els Congressos d'Esquerra Republicana de Catalunya" (21).

D'aquesta manera, Ventura Gassol va cloure el seu parlament amb les següents paraules: "(...) però quan jo he vist els editorials de "L'Opinió", que d'aquests sí que en són responsables, atacant l'Esquerra Republicana de Catalunya i acusant-la de tenir els homes més incapaços i més immorals, i en els quals ells deien que per aquests motius no podien estar amb nosaltres, jo em pregunto: "Doncs, si tan incapaços i tan immorals eren aquells homes d'Esquerra per què han hagut d'esperar que nosaltres els treguéssim i no se n'han anat ells per la seva lliure

voluntat? Ja us he dit totes les raons que a mi, lamentant-ho molt, em varen fer creure que era convenient que les pertéssim a la Comarcal i al Congrés extraordinari. Ho coneixeu tot. Sou homes capaços i homes dignes. Féu, per tant, allò que us dicti la vostra consciència" (22).

Després d'aquest llarg i important parlament de Ventura Gassol, en la segona sessió d'aquest Congrés extraordinari, parlament en el qual exposà tot el procés de dissidència i crítica dels polítics del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana, i, finalment, la seva expulsió del Partit, podem constatar diversos extrems. Primer, aquesta intervenció de Ventura Gassol en aquest Congrés era l'exposició de la línia oficial del Partit, de la línia que havia triomfat després del procés de crisi, i que era aquella que estava representada per la tendència de l'Estat Català, i encapçalada per Francesc Macià. Segon, expressà que aquest procés de crisi interna d'Esquerra Republicana s'havia concretat fonamentalment amb l'enfrontament entre el sector de l'Estat Català, línia que s'havia configurat com oficial del Partit, i el sector dissident del grup de "L'Opinió". Tercer, el procés de crítica d'Esquerra Republicana que portaren els homes de "L'Opinió" des d'aquest periòdic, es va deure, en certa mesura, contestada des de "La Humanitat", periòdic que defensava la línia oficial del Partit, de la tendència de Francesc Macià. És a dir, els atacs i contraatacs dels dos sectors d'Esquerra Republicana es van reflectir en la premsa diària perquè cada un dels sectors tenia un periòdic portaveu propi. D'altra banda, cal remarcar també que

en aquest desenvolupament de la crisi interna de l'Esquerra, el tercer sector o tendència rellevant dins del Partit, el dels republicans de Lluís Companys, es va identificar totalment amb la línia de l'Estat Català i de Francesc Macià.

D'aquesta manera, en aquesta mateixa segona sessió del Congrés extraordinari, i després del parlament de Ventura Gassol es ratificà l'acord d'expulsió dels polítics del grup de "L'Opinió", pres pel Comitè Executiu celebrat el 27 de setembre. Així com també s'aprovà una esmena de Carles Duran en el sentit de que els militants indisciplinats expulsats del Partit fossin invitats, en deguda forma, a abandonar els càrrecs representatius que ostentaven en nom d'Esquerra Republicana (23).

Tot seguit, el president del Congrés posà a debat el segon extrem d'aquest punt de l'ordre del dia, o sigui, tot allò que feia referència a la darrera crisi de l'Ajuntament de Barcelona. Per això, es va concedir la paraula a Joan Casanoves. Aquest va començar el seu discurs historiant sobre els primers temps d'aquest Consistori, els moments en que Esquerra Republicana comptava solament amb una majoria fictícia, i com es va impedir que es poguessin realitzar les directrius que portava aquest Partit per a imposar-les a l'Ajuntament de Barcelona. Es referí, en concret, a la primera crisi que es produí a l'Ajuntament, en la qual l'Esquerra Republicana no es volia atribuir el govern de la ciutat quan ja no comptava amb una majoria suficient per a governar segons criteri propi. Després, féu referència a la segona crisi de l'Ajuntament, ja explicada anteriorment per Ventura

Gassol, que es produí quan Francesc Macià estava a Madrid per aconseguir el traspàs de serveis, i a Barcelona es resolgué la constitució de l'Ajuntament automàtic. A causa d'això, va encarregar-se novament de dirigir la minoria d'Esquerra Republicana amb la condició de que només farien allò que fos simplement de tràmit. A continuació, va al·ludir a la qüestió dels autobusos i explicà com hi havia elaborat un pla de conjunt. Assenyalà la seva posició en aquest afer: "Jo era de l'opinió que donat el cas que ens havíem imposat de donar el caràcter d'automàtic al nostre Ajuntament i estant pròximes les eleccions, nosaltres podíem deixar tota la feina feta, perquè quan vingúés un nou Ajuntament fos aquell el que la portés a terme" (24) Però, passà a remarcar que els organismes de govern del Partit es van fer seu aquest projecte i el que el realitzés l'Ajuntament actual: "Però, aleshores, naturalment, els autors del projecte, els regidors d'aquest Ajuntament, havien fet particip d'aquests avantatges a la Comarcal per l'eficàcia del que podia representar la consecució d'aquesta obra, produint-se un moviment d'entusiasme al voltant de la concessió d'aquestes vuit línies d'autoòmnibus. En aquest moment se'm cridà per les altes jerarquies del partit i se'm manifestà que vist l'estat d'opinió que tenia aquest problema, calia buscar la solució per tal que el pugués realitzar aquest Ajuntament. Jo no seré -vaig dir- cap dificultat perquè es pugui realitzar aquesta obra. El partit ho vol i l'opinió ho reclama, doncs, encara que nosaltres moralment ens trebem dintre d'un període electoral, jo crec que es pot explicar molt bé al públic de Barcelona

la nostra conducta. Amb aquestes, la Comarcal de Barcelona havia fet seu el projecte i havia recomanat aquest dictamen, o sigui, el projecte Vâchier. La Comarcal recomanà a tots els regidors que fessin seu aquest projecte. La minoria durant aquesta època d'Ajuntament automàtic es reuní amb poca freqüència però s'havia parlat a la minoria que vist el desig de la Comarcal, vist el desig de tots els organismes s'havia d'aprovar" (25). Llavors, Joan Casanoves, com a cap de la minoria consistorial d'Esquerra Republicana, passà a explicitar detingudament la seva actitud en la sessió municipal en què es votà la concessió de les vuit línies d'autobusos: "Jo sé que a l'Ajuntament, dictàmens de molta més importància res ten sovint a prec d'una minoria damunt la taula una setmana i en aquest cas semblava que s'havia dit que a petició d'una minoria quedaria damunt la taula. Això ocorria a mitja tarda quan anava a l'Ajuntament amb aquesta impressió. I bé a un quart d'onze de la nit, el nostre cap, havent meditat sobre aquesta qües tió i no sabent si quedaria o no damunt la taula, hom reiterà l'ordre de què hi quedés costés el que costés.(...) Jo havia entès que quedaria damunt la taula perquè semblava implícitament convingut que així es fes. L'actitud de la minoria va produir-me, naturalment, una forta sorpresa en no accedir a les meves indicacions que jo vaig fer reiteradament.(...) Com que em preocupava l'actitud de la minoria i com que no podia votar, vaig dir que em seguissin els qui com jo pensessin i que en aquest cas sentiria haver de separar-me de la minoria. (...) No va ésser una qüestió d'indisciplina, sinó més aviat es van

deixar portar pel seu entusiasme en aprovar la qüestió aquesta" (26). Joan Casanoves seguí explicant com es desenrotllà la votació al Consistori, i afirmà que el fet de la disciplina no l'havia plantejat ni al Directori, ni al seu cap, ni el plantejava ara al Congrés, però, tot remarcant: (...) "El que sí m'interessa desmentir és que jo havia de sortir perquè no podia ocupar l'escó i en aquell moment em seguí algun regidor que encara és a la nostra minoria i algun dels que vosaltres heu confirmat l'expulsió del Partit. (...) En aquest moment, cal mantenir el crèdit i el respecte a la posició política d'Esquerra Republicana de Catalunya" (27).

Tot seguit, va prendre la paraula Jaume Vâchier, un dels regidors que votaren a favor de la tramitació urgent del dictamen de concessió de les vuit noves línies d'autobusos, per tal d'analitzar tot aquest procés de la concessió municipal. Afirmà que Joan Casanoves, potser per oblit, no havia dit que l'automatisme de l'Ajuntament de Barcelona era circumstancial i que, recolzant-ho en l'acord del Congrés de Montjuïc, no aconseguiria determinats projectes d'ordre general. Va reconèixer que les obligacions de Joan Casanoves podien haver-lo tingut allunyat de la tramitació del dictamen. Declarà haver sol·licitat oportunament una reunió a l'efecte, i remarcà la significació de Joan Casanoves com a cap de la minoria d'Esquerra Republicana. Insistí en l'unanimitat de la Federació Comarcal de Barcelona favorable a la concessió, i recordà l'oposició dissimulada de la minoria de la Lliga Catalana als afers primordials per a la vida de la ciutat. També s'ocupà de

les famoses cartes exhibides per la Lliga Catalana, que qualificà de veritable "chantage", i condemnà amb durs conceptes l'actitud del regidor que va exhibir-les. Afirmà que l'única causa censurable en aquest afer era la llargada incommensurable de la seva tramitació, de la qual es protestà en termes molt enèrgics. A més, féu al·lusió a la seva idea contrària a les concessions de caràcter particular. Historiar el pla d'eliminació elaborat per ell, i que deixava fora tres dels quatre concursants i donant bel·ligerència al més convenient per Barcelona. Es mostrà partidari de l'enllaç de les barriades extremes, i defensà l'eliminació dels concursants que no aspirassin a les vuit línies. Féu examen de les discussions promogudes al respecte, i exposà novament la unanimitat que va assolir el seu pla de conjunt (28).

En aquest moment, va prendre la paraula Amadeu Aragay, regidor que va votar a favor de la tramitació urgent del dictamen de concessió de les noves línies d'autobusos. Començà el parlament afirmant que exposaria el seu criteri en l'aspecte de la urgència. Féu un elogi de Joan Casanoves i digué que per això havia plantejat el problema d'una manera objectiva, i que no ho plantejaria d'una altra manera perquè va veure de seguida que la discrepància provenia d'una confusió de poders. Continué afirmant que un dia va rebre una comunicació de la Comarcal per la qual se'ls deia que era convenient la urgència en l'aprovació del pla Vâchier, i que va posar-se a les ordres de Jume Vâchier, autor del pla de conjunt i adalid de la seva defensa. Tot seguit, ex-

posà que per a discutir la urgència es va convocar una reunió consistorial, que comentava així: "Hi vàrem restar la minoria i en mitja hora resolguérem el que no havíem pogut resoldre en un any, però les coses s'havien posat de tal manera que era imprescindible la urgència. I jo vaig dir que aquest assumpte interessava a Barcelona, sí, perquè ho volia el nostre Partit, ho volia el poble. Vuit dies damunt la taula no era el fet de vuit dies més tard, és que no s'hauria aprovat. Però és que després hi ha una altra cosa. ¿Vosaltres sabeu què hauria passat durant vuit dies? Encara hi havia una altra cosa que s'ha de dir, perquè s'ha de dir tot el que defensi el prestigi del Partit i el prestigi dels seus homes, i aquesta altra cosa era una visita d'un senyor a un Departament de la Generalitat el qual anava a oferir una quantitat en metàl·lic per tal que el dictament quedés damunt la taula: era el diputat a les Constituents en Gran Jassans". (29).

Així, passà a justificar la seva actuació en aquesta sessió municipal en la qual es votaren la concessió de les vuit línies d'autobusos, en assenyalar: "Quan es feia aquesta proposició per tal que quedés un afer així damunt la taula... L'amic Casanoves portava un encàrrec particular. Havia arribat fins el nostre President la veu que s'havien fet unes amenaces i ell volia uns dies per a poder castigar el o els culpables, i per això el President Macià va cridar l'amic senyor Casanoves. Nosaltres no sabíem res perquè la tàctica que es volia seguir era equivocada, car el Partit no pot actuar al caliu del què diuen els nostres enemics. Per totes aquestes

consideracions i perquè, a més, teníem a la Plaça de la República set o vuit-cents ciutadans que ens demanaven que votéssim com així vàrem votar" (30).

Amb tot això, va prendre la paraula Lluís Companys, el qual plantejà al Congrés la inculpació feta a Grau Jassans, i demanà que nomenés una Comissió per tal d'investigar sobre la certesa d'aquesta acusació per a poder aplicar la sanció adequada, en el cas que fos necessari. Així, afirmava: "El company Aragay acaba de pronunciar ara, en l'Assemblea, una denúncia greu, que, per la condició i la persona de la qual es tracta, el diputat Grau, aquesta denúncia no pot quedar ensorrada ni estafada. És una denúncia concreta. Ja ha arribat l'hora en els partits democràtics, que ens poguem mirar cara a cara i dir tot allò que es pugui dir.(...) Però quan es precisa una denúncia com la que s'ha precisat en aquesta Assemblea, us dic que aquesta denúncia no pot ésser ensorrada. Jo demano que es nomeni una Comissió de persones, sense ningú que tingui relació directa amb el denunciat, per tal d'investigar la certesa d'aquests fets i que llavors s'imposi la sanció adequada a aquesta denúncia i a totes les que es puguin fer. Jo dic que, desconixedor en absolut d'aquests fets, si són certs, demano a l'Assemblea que nomeni una Comissió per tal que s'imposi la sanció deguda, d'acord amb la magnitud del fet comès" (31).

A continuació, va intervenir Josep Dencàs sobre aquest mateix assumpte, i amb la finalitat d'introduir nous extrems que encara no s'havien fet públics. Així, va afirmar: "Seré breu, però els mots del company Aragay m'obliguen a parlar.(...) No puc creure

que ell (Grau Jassans) cregués en la possibilitat que jo acceptés una cosa semblant. Concretà com l'oferta de diners va ésser feta per tal que "La Humanitat" fes una forta campanya en contra de la urgència del projecte de referència. Davant la magnitud del fet, jo vaig dir que calia que la persona que feia l'oferta comparegués al meu despatx per creure oportú que un notari en prengués acta" (32).

Es passà a nomenar la Comissió que tenia que entendre sobre aquest assumpte, éssent nomenats els següents militants: per Barcelona ciutat: Miquel Badia, per Barcelona circumscripció: Pere Mestres, per Girona: Jordi Farigola; per Lleida: Humbert Torres, i per Tarragona: Francesc Vallverdú (33). D'altra banda, a proposta de Sebastià Clarà es recomanà a la Comissió la urgència dels treballs a realitzar (34).

En aquests moments, va prendre la paraula Joan Casanoves per rectificar respecte les afirmacions anteriors: "He escoltat en silenci els meus contrapopinants quant a la sessió municipal dita dels autobusos. M'he produït amb l'altesa de mires que ha reconegut en mi el company Aragay, abstenint-me de dir moltes coses". (35). Joan Casanoves continuà el seu parlament recordant la seva intervenció en distintes etapes de la vida municipal. Afirmà que sempre que ell ha dut la direcció municipal s'havia reunit regularment la minoria d'Esquerra Republicana, va rebatre les acusacions fetes per Armengol de Llano, i recordà l'existència d'una certa subminoria, que es reunia per separat, i que motivà expulsions de tots conegudes. Passà a fer novament història de la seva actitud davant de l'afar dels autobusos, i la justifi-

ficà extensament. Explicà perquè no s'arribà a un acord previ abans d'aquella sessió, i manifestà la necessitat de vetllar sempre pel prestigi del President, fins i tot per la pròpia funció representativa. A més, remarcà que des que va establir-se l'Ajuntament automàtic hi havia l'acord, general, de donar a la vida d'aquest el caràcter propi d'un període electoral. Tot seguit, exposà per què no havia plantejat la qüestió de disciplina, i afirmà que per damunt de l'afer dels autobusos hi havia un perill de cisma del Partit, del qual no en volia responsabilitat. A més, afirmà: "Això i les ordres rebudes que calia obeir, és que algú ha pensat a desobeir mai cap acord de la Comarcal?" (36). A més, remarcà que al seu temps, la tramitació d'urgència d'aquesta concessió d'autobusos, restaria eficaça al dictamen. Finalment, Joan Casanoves acabà dient que la seva gestió podia sotmetre's a la consideració del Congrés (37).

Tot seguit, va prendre la paraula Josep Dencàs per rectificar. Així, puntualitzà els dos aspectes de l'extrem que es debatien, analitzant l'abast de la indicació de Francesc Macià i l'acord de la Federació de Barcelona. A més, pregà, que en vigílies d'un enfrontament electoral, hom s'abstingués d'extremar l'ofensiva contra un Ajuntament, el qual, per causes de tots conegudes, no havia pogut fer la tasca que d'ell s'esperava. Acabà demanant que el Congrés encoratgés uns homes els quals cessaven dintre pocs dies, i, si en la seva actuació s'havien registrat deficiències, serien àmpliament superades pel nou Ajuntament que s'elegeria (38). Finalment, a

proposta de la presidència del Congrés, es va suspendre la sessió.

En la tercera sessió d'aquest Congrés extraordinari, del dia 7 de juny, el president Rauret, recordà el doble aspecte de la proposició que va quedar sobre la taula. Remarcà que s'havia deixat resolt l'afer amb allò que afecta la disciplina, i proposà que es discutís el segon apartat, és a dir, la conveniència o no conveniència de la concessió de les línies d'autobusos. Estant així les coses, demanà la paraula el delegat Sebastià Clarà, i explicà per què el sector obrerista que representava s'havia identificat amb Esquerra Republicana, on havien juntat la tradició de les velles lluites amb l'assoliment dels postulats esquerristes del Partit. Afirmà que el debat havia de ser objectiu, i advocà perquè es prescindís de baralles de família, les quals podrien derivar amb un nou predomini de la Lliga Regionalista. S'ocupà, seguidament, de la qüestió dels autobusos, de la imposada indisciplina. Afirmà que tot el succeït obeïa a una infamant maniobra de la Lliga i recordà tota l'actuació d'aquest Partit respecte a aquest assumpte. Remarcà que, escoltats Joan Casanoves, Jaume Vàchier i Amadeu Aragay, l'afer havia quedat prou clar, i conseqüentment calia deixar per acabada aquesta qüestió i reconèixer que no hi havia hagut indisciplina i sí que calia enfortir els elements directius del Partit, per tal que no es reproduïssin mai més fets com aquests. A pregunta de la presidència, el Congrés adoptà per aclamació la tesi de Sebastià Clarà (39). En aquest moment, el president Rauret, indicà que hi havia d'acabar de la taula

una proposició signada pel Centre d'Esquerra Republicana del Districte IX i altres demanant l'immediat compliment de l'acord relatiu a les línies d'autobusos. Jaume Aiguader, com a alcalde de la ciutat, afirmà que ningú del Directori ni del Partit, no discutien la conveniència de les línies esmentades, sinó que lo que es discutís era la licitud de concedir-les a una empresa determinada. D'altra banda, assenyala que de la informació que es portaria a la pràctica, ordenada per ell, amb les atribucions que la llei li conferia, en depenia l'aprovació d'aquestes línies. I dita informació deixaria ben aclarida l'honestedat que havia presidit aquest afer (40). Tot seguit, diversos assembleistes acaben demanant que sortís del Congrés l'aprovació de les esmentades línies. Jaume Aiguader remarcà que no era l'acord el que s'havia suspès, sinó la seva aplicació, i es mostrà partidari de la informació i creia que no calia tractar més aquests afers municipals (41).

A continuació, va prendre la paraula Francesc Macià, referint-se, en primer terme, a les crisis successives dels Governos Azaña i Lerroix (42).

I, de seguida, apuntà la possibilitat existent de dissolució de les Corts Constituents i de convocatòria de noves eleccions legislatives durant el mandat d'un govern recolzat en les dretes. Per això, plantejava el problema de quina postura adoptava Esquerra Republicana davant d'aquests esdeveniments, i es pronunciava a favor de l'afermament dels principis programàtics del Partit.(43).

Seguidament, passà a tractar els problemes latents

a l'Ajuntament i, sobretot, la qüestió de l'establiment de les vuit línies d'autobusos. Així, sobre això, assenyalava: "Jo entenc que ha d'ésser una decisió unànime de l'Esquerra, ja que nosaltres volem que s'estableixin aquestes comunicacions entre les barriades extremes i el centre de Barcelona, perquè això afavoreix els obrers i la gent humil. De manera que nosaltres les creiem convenientes i, per tant, jo demano a l'Esquerra que es declari en aquest sentit; que nosaltres, per sobre de tot, volem que les línies d'autoòmnibus s'estableixin i que s'estableixin al més aviat possible" (44). A més a més, Francesc Macià passà a historiar el procés que portà a aquesta crisi a l'Ajuntament de Barcelona: la voluntat per part d'Esquerra Republicana d'establir comunicacions amb els barris extrems, la formació de l'Ajuntament automàtic, la justificació de l'existència en el si de la minoria consistorial d'Esquerra de dues posicions oposades en la sessió municipal esmentada, la informació pública demanada per l'alcalde sobre aquest assumpte, en remarcar: "S'havia ja presentat aquesta qüestió que fa més d'un any estava sota discussió; es varen obrir els plecs; es varen demanar informes, i nosaltres, en compliment del que s'havia dit, no anàvem de pressa perquè es resolgués aquest afer. Però vingueren les barriades extremes i expressaren el seu anhel, els seus desitjos, i ens varen dir que era convenient que això es fes com més aviat millor i que era d'una gran importància per a ella; i llavors, nosaltres vàrem dir que això es podia presentar a la resolució de l'Ajuntament. Però en demanar-se que fos urgentment, l'alcalde crec que

va complir amb el seu deure dient que no volia que es presentés com a urgent; va quedar sobre la taula; i el dia que s'havia de resoldre em vaig assabentar que hi havia una sèrie de coses que semblaven tan tèrboles que talment semblava que estiguessin damunt de llot i fang. Jo vaig dir -davant d'això- al cap de la minoria que potser el millot fora que es deixés sobre la taula una altra vegada; que s'obris una informació pública perquè es pogués veure clarament que això ho demanava el poble de Barcelona i així nosaltres podríem dir que era un estat d'opinió que ho demanava i presentar-ho a la resolució de l'Ajuntament".

"Vosaltres sabeu què va passar aleshores; no hi va haver manca de disciplina; el que hi va haver va ésser una confusió; l'amic Casanoves va defensar el punt de vista que jo havia indicat per aquella nit; els altres defensaren el nostre acord de dies endarrera; en conjunt, el que hi va haver fou una confusió i nosaltres vàrem creure que no hi havia lloc a imposar cap sanció, perquè no es tractava de cap cas d'indisciplina".

(...) "Aleshores, l'Alcalde va demanar una informació pública; informació pública la qual crec que ja porta uns quants dies i que dintre de dotze o quinze s'ha d'acabar. Aleshores, feta aquesta informació pública, és quan es veurà allò que el públic i l'opinió pública demanen".

"Tinc la seguretat que tots demanaran que es posin en servei els autobusos. No demanaran que sigui una companyia o altra. Jo dic que demanaran simplement els autobusos (...)"

"Som partidaris, perquè creiem que seria un benefici que aquesta informació acabi com es demana. Nosaltres podem resoldre abans que s'acabi el període electoral. Resoldrem en justícia.(...) I nosaltres podrem resoldre amb l'activitat i amb la urgència que vulgueu, sobre aquesta qüestió, després que la Federació ens digui com ella pensa.(...). És per això (...) que jo us demano que acabin les discussions; deixem-les, perquè estem en la qüestió de l'Ajuntament, i totes les opinions queden absolutament salvades, esperant la resolució aquesta que us deia" (45).

Així, després del parlament de Francesc Macià en aquest Congrés extraordinari, fou presentada i aprovada la següent proposició: "El II Congrés Nacional Extraordinari d'Esquerra Republicana de Catalunya, acorda:

- a) Afirmar el sentit catalanista i esquerrà del nostre Partit.
- b) Declarar que cal que el traspàs de serveis es faci d'una manera ràpida, lleial i completa perquè Catalunya no es vegi deturada en els inicis de les seves llibertats, sinó que pugui arribar a la plenitud dels drets que li són reconeguts pel seu Estatut.
- c) Afirmar, una vegada més, la seva confiança en els principis republicans, democràtics i socials, i conjurar-se a fer-los prevaler al servei de Catalunya i de la República" (46).

Francesc Macià va demanar a Lluís Companys que defensés dita proposició. Així, aquest va recordar l'establiment de la República, encara no feia tres anys, sense veure-ho. Però, encara el fet que

l'adveniment de la República sense violència va suposar que no s'haguessin aniquilat moltes situacions preestablertes. Així, ara no es plantejava el dret d'exposar en polèmiques els punts de vista de les dretes, sinó que tornaven a sortir amb el mateix impuls d'abans els problemes plantejats per la reacció. D'aquesta manera, davant del nou estimul de les dretes a tot de l'Estat espanyol, Lluís Companys, afirmava: "Sobre aquest moviment polític, jo sols he de fer que sotscriure les paraules del President: Si la República trontolla en algun lloc, que no ho crec, perquè malgrat les nostres debilitats i desencerts hi ha la rojor i la vergonya de les èpoques passades, el sentiment democràtic, que ha fet néixer la República, laboratori en el qual cadascú pot exposar els seus sentiments, si en algun lloc fracassés la República, Catalunya seria el baluard més fort de la República, i aquí es congregaria el sentiment de reconquesta revolucionaria.(...) És clar, companys, és possible i gairebé segur, que aquest moment difícil se superarà" (47).

I, de seguida, Lluís Companys passà a remarcar l'esperit d'aquesta proposició: "Per això la proposició no està destinada a parlar del moment polític que encara no el sabem bé, està destinada a parlar dels moments normals de la República; què ha de fer Catalunya, i com pensa Catalunya, sobre Catalunya i sobre la República en relació amb els altres pobles d'Espanya i en relació amb les decisions de l'Estat i del Parlament espanyol. I per això en aquesta proposició s'afirma una vegada més el nostre catalanisme, el nostre nacionalisme" (48).

Lluís Companys concretà dins del marc definit per la proposició quin era el camp de la catalanitat i del nacionalisme defensat per Esquerra Republicana, que es definia per l'autonomia política emmarcada en l'Estatut de Catalunya, que fou aprovat per les Corts Constituents. Així, deia: "Res ni ningú no pot arribar a trepitjar ni una ratlla d'aquelles autoritzacions, d'aquelles funcions sutoànòmiques que ens han estat reconegudes en l'Estatut inicial de les nostres llibertats. A vegades sembla, amics meus, que l'Estatut de Catalunya no hagi estat producte nascut d'un sentiment democràtic (...) Sembla que no ha estat producte d'una discussió lliure, sinó que molt sovint, amb els regateigs que ens hem vist obligats a fer sembla que l'Estatut de Catalunya hagi nascut d'un compromís forçat i s'hagi d'arrancar per la força a les Corts Constituents i que l'ànima borbònica encara quedi impresa en la consciència espanyola. Nosaltres hem d'afirmar que serem lleials i hem estat lleials a l'Estatut reconegut per les Corta Constituents i demanem la mateixa lleialtat. (...) Però en l'hora històrica present, Catalunya té un Estatut i aquest Estatut el complirà, i el farà complir també d'una manera lleial i d'una manera completa, a totes les autoritats de la República. Per això hi ha aquesta decisió rodona, aquesta afirmació categòrica de la nostra catalanitat i del nostre pensament i a la nostra voluntat de Catalunya nació" (40).

En segon terme, es referí a l'afirmació republicana d'aquesta proposició, substancial en el pensament polític d'Esquerra Republicana: "Fer després una afirmació podríem dir-ne rabiosa del nostre lleial

republicà. Perquè jo crec que no pot ésser un nacionalisme bo, el que no sigui liberal, democràta i republicà." (50).

En darrer terme, féu referència al procés de dissidència i separació d'Esquerra Republicana dels homes del grup de "L'Opinió", recollint la crítica que la direcció del Partit els feia que havien portat la crítica des de la tribuna pública i no l'havien plantejat en el si d'un Congrés. D'aquesta manera, Lluís Companys plantejava la conveniència que les qüestions internes del Partit es resolguessin en el si dels Congressos. Així, afirmava: "No tingueu por als enemics de fora. Està bé que l'Assemblea parli de tot, a mi no em fan por aquestes discussions de l'Assemblea, que n'hi hagi d'Assemblees, equivocades o no, si és una cosa viva i ardent, millor. No em fan por les Assemblees; que vinguin Assemblees, que es discuteixin els assumptes; però jo us demano a tots que no tingueu por dels enemics de fora. Tingueu por dels enemics de dintre, (...) sinó que, plena la vosta ànima amb la resolució i amb l'afany de vèncer, de cara als alts ideals d'Esquerra, aixecant la mirada, posant el cor ple de bondar enfront de les nostres misèries, tingueu fe amb nosaltres, en el cabdill i en les resolucions futures del nostre Partit. Salut" (51).

Després d'aquest parlament de Lluís Companys, va pronunciar unes breus paraules Francesc Macià per anunciar la crisi del Govern de la República, i afirmà: "Les últimes notícies que acabo de rebre són que el President de la República ha cridat al senyor Martínez Sarrius i li ha encarregat la formació de go-

vern, amb decret de dissolució. Els partits Acció Republicana, O.R.G.A., Radical Socialistes Independents i nosaltres, hem negat cap col.laboració sense inclusió dels socialistes en el Govern de concentració. Després han entaulat negociacions per tal que el senyor Lerroux demani col.laboració socialista. Si això no es produís la cosa prendria derivacions difícils. Jo he dit que estem disposats a defensar la llibertat de Catalunya i que això potser farà que la nostra terra sigui el llaç d'unió de la República Catalana amb la República Espanyola" (52).

Tot seguit, un delegat demanà que, després de les manifestacions que acabaven de fer Francesc Macià i Lluís Companys, s'aprovés un vot de confiança al Comitè Executiu Central, i que es donés aquest Congrés extraordinari per acabat. Així s'acordà per aclamació (53).

A més a més, "La Humanitat" de 10 d'octubre, apareixia amb un article editorial (54) en el qual es valorava els resultats del Congrés. Resultats que foren els següents: expulsió d'Esquerra Republicana dels polítics del grup de "L'Opinió", triomf rotund de la línia política de Francesc Macià, i conseqüentment del sector de l'Estat Català del Partit, i finalment, adhesió total del sector de republicans de Lluís Companys a l'estratègia política de Francesc Macià. Aquest editorial es pronunciava de la següent manera: "Les llargues deliberacions del Congrés de la democràcia catalana, reunit el passat dissabte en uns moments angoixants de la vida política de la República podrien ésser resumides en tres punts: el discurs de Companys, el discurs de Macià i l'esten-

tori i categòric aplaudiment que en subratllà tota l'excelsa importància. S'arribava a aquell instant (...), després de llargues mesades d'actuació, amb executòria d'obra realitzada i amb dolor de ferida oberta sobre la pròpia carn. El govern gasta, els homes es fatiguen, les conductes es discuteixen. (...) Gassol, a la tarda, amb la gallardia del seu verb, explicava al Partit la indisciplina recent d'uns homes. I el Partit sancionava amb unanimitat rotunda, l'expulsió dels indisiplinats. El rengle s'estrenyia -fora d'ell, uns pocs homes- per a retrobar el tacte de colzes que refés el quadre. En la democràcia la supèrbia rebel no és una raó. No n'hi ha d'altra que el mot d'ordre per a tots, sense excepcions. Si el parlament de Gassol refeia la disciplina, els discursos de Companys i de Macià, a la nit, galvanitzaven l'empenta vital de la democràcia catalana. (...). Era el que és, el que no ha deixat mai d'ésser la democràcia esquerrana de Catalunya en les hores delirants de la rebeldis i en les hores calmes del govern (...)" (55).

En darrer terme, cal també esmentar que arran d'aquest segon Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra Republicana, en el qual el sector del grup de "L'Opinió" fou expulsat de la disciplina del Partit, el sector obrerista de l'Esquerra, configurat en el segon Congrés ordinari es va definir i adherir totalment a favor de l'estratègia política de Francesc Macià i del sector de l'Estat Català. És a dir, es pronunciaven en termes contundents a favor de la línia política guanyadora en aquest segon Congrés extraordinari i en contra de la política portada

a terme pels dirigents del grup de "L'Opinió". D'aquesta manera ho expressava des de les pàgines del setmanari portaveu de dit sector obrerista "Mall" "Esquerra Republicana de Catalunya fou integrada, en el moment de la seva fundació per nuclis polítics provinents de camps diversos que coincidiren en una unitat d'ideals i d'actuació consistent en un triple esquerranisme nacional, polític i social. El sol iniciament de les seves activitats com a partit, requerí, doncs, la fusió en un sol bloc de totes les fraccions que l'integraven en formar-se".

(...) "Els elements antiesquerrans, en llur maquivelisme, han arribat a l'extrem de bastir una segaç combinació d'afalagaments i menyspreus, d'elogis i desprestigis, en el fi d'enfrontar els nostres homes, han assenyalat discrepàncies i diferències inexistents per aprofundir-les després d'inventades i afeblir, així, la puixança de l'Esquerra".

"Doncs bé: en el període de prova, en la crisi de consolidació perquè passa el nostre Partit, cal reaccionar en sentit optimista. Com ha dit molt oportunament en un moment memorable l'il.lustre President, cal imposar, per damunt de tot, la unitat i la disciplina. Hi estem en absolut d'acord. Aquesta és una tasca urgent. Imposar, però, la unitat i la disciplina, solidaritzar la gran massa de l'Esquerra en una reintegració unànime, vol dir imposar, també, als qui ocupen llocs de responsabilitat i de govern, aquesta unitat d'acció. Vol dir, encara exigir enèrgicament el compliment del deure perquè el deure acomplert i l'adherència d'uns i altres, produeixi i determini l'adhesió coherent de la gran massa del

poble català identificat amb els principis bàsics d'Esquerra Republicana (...). I si per a dur a terme aquesta necessària tasca és precis arraconar del Partit aquells elements, que són un entrebanc per l'avenç de les idees i per la pràctica maximalista dels principis bàsics que l'informen, fem-ho sense vacil·lacions ni dubtes; per damunt de tot hi ha l'interès suprem de la Catalunya obrera, laica i esquerrana". (56). I, a més a més, en un altre article remarcaven: "Es paradoxal? Si la paradoxa es repeteix amb freqüència i esdevé una cosa que entra en el camp de la naturalitat i és precisament així com es produeixen sovint les agrupacions o col·lectivitats polítiques quan són un producte fraccionari (altra paradoxa) de la massa, de la totalitat del cos que a desgrat i a contra cor els ha donat l'ésser. Veiem doncs com àdhuc en le gènesi perdem de bell antuvi la naturalitat i, evidentment, ja no la recobrem mai més".

(...) "Els senyors Lluhí, Comes, Xirau, Tarradellas i els apèndix llurs, cal citar-los, senyors Casanelles, Ventalló i Vilalta, són models en aquell aspecte. (...) Cal donar-los la raó, diuen ells. I se la prenen. (...) Ells profetitzaren un govern general per a Catalunya; dessinteressats però i modestos el volien per al senyor Tarradellas (tot sol). Profetitzaren així mateix les eleccions municipals: tard o d'hora es faran i ells, desinteressats, com que també profetitzaren la desfeta de l'Esquerra, fan ús d'aquella prudència que els caracteritza i els capacita de manera que els trobi aixopluc fora del partit. És possible, més ben dit segur, que l'Es-

guerra guanyarà les eleccions i les actes no siguin per als senyors Comes, Lluhí, Tarradellas i Xirau i els llurs apèndixs Casanelles, Ventalló i Vilalta. Trist destí el d'ésser profetes únicament per a les coses del altres (...)" (57).

Notes el Capítol V apartat 5.-

- (1) "La Ht" 28 setembre 1933; "L'Op" 28 setembre 1933; "Foment" 29 setembre 1933; Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936). p. 149.
- (2) "La Ht" 1 octubre 1933; "La Ht" 3 octubre 1933; "La Ht" 5 octubre 1933; "La Ht" 6 octubre 1933; "La Ht" 7 octubre 1933; "Las Noticias" 5 octubre 1933; Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 150.

A l'Arxiu Històric Nacional de Salamanca, hem consultat les credencials d'algunes entitats d'Esquerra Republicana per aquest segon Congrés Nacional extraordinari, amb el nomenament dels delegats efectiu i suplent. Només es conserven les credencials d'aquestes entitats: de Barcelona ciutat, Centre d'Esquerra Republicana del Port Districte II, Casal Català de l'Esquerra de l'Eixample i Casal Nacionalista Sagrerenc; a més, la del Centre Republicà Català de Bellvis. (Secció Político-Social. Barcelona 144).
- (3) "La Ht" 8 octubre 1933; "Foment" 4 octubre 1933 "Foment" 5 octubre 1933; "Foment" 7 octubre 1933.
- (4) Editorial "Avui, el Congrés", "La Ht" 7 octubre 1933.
- (5) "Avui comencen les tasques del Congrés extraordinari d'E.R.C. Una democràcia en marxa", "La Ht" 7 octubre 1933.

- (6) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (7) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (8) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (9) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (10) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (11) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (12) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (13) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (14) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (15) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (16) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (17) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (18) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (19) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (20) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (21) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (22) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933.

- (23) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (24) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (25) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (26) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (27) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (28) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (29) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (30) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (31) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (32) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (33) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (34) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (35) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (36) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (37) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (38) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (39) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (40) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (41) "La Ht" 8 octubre 1933.
- (42) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (43) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (44) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.

- (45) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (46) "La Ht" 10 octubre 1933.
- (47) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (48) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (49) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (50) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (51) "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (52) "La Ht" 8 octubre 1933; "L'Op" 8 octubre 1933.
- (53) "La Ht" 8 octubre 1933; "Las Noticias" 8 octubre 1933.
- (54) Editorial "El Congrés d'"E.R.C."; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (55) Editorial "El Congrés d'"E.R.C."; "La Ht" 10 octubre 1933.
- (56) "Unitat i disciplina esquerrana" "Mall" 7 octubre 1933.
- (57) "Els autèntics". "Mall" 7 octubre 1933.

Un altre article en el qual dit sector obrerista es pronunciava contra els polítics del grup de "L'Opinió" era el de Pere Foix: "Carta oberta a Joan Lluhí i Vallescà". "Mall" 14 octubre 1933.

6. LA CONSTITUCIÓ DEL P.N.R.E. (1)

Després del llarg procés de dissidència i crítica del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana, procés que va anar de gener a setembre de 1933 i que culminà amb el manifest de caire císmàtic dels polítics de "L'Opinió" "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", començà un nou camí de constitució d'una organització pròpia. "L'Opinió" del 30 de setembre, apareixia ja amb una nota que assenyalava: "Donats el gran nombre d'adhesions que els nostres amics separats d'E.R. de C. reben contínuament de tot Catalunya, encoratjant-los a portar endavant llur actuació, i per tal d'endegar d'una manera eficient l'estat d'opinió esquerrista i catalanista que signifiquen, ens plau fer avinent que per ara ha quedat instal·lat un Secretariat provisional a la Redacció de "L'Opinió", -Ronda de Sant Pere, 11-, que estarà obert tots els dies feiners, de sis a vuit de la tarda, per atendre i orientar els que ho demanen. De la direcció del Secretariat se n'ha fet càrrec l'ex-conseller de Governació i diputat Josep Tarradellas" (2).

A més, "La Humanitat" del 30 de setembre, va aparèixer també amb la nota següent: "Un document, amb dotze signatures, la majoria de les quals pertanyen a elements joves de la redacció del diari "L'Opinió", ha estat fet públic un document d'adhesió a la posició dels senyors Lluñí, Xirau, Comes, Tarradellas i Casanelles" (3).

D'altra banda, en la sessió municipal de 29 de

setembre, Antoni Vilalta, en nom de Joan Casanelles, Pere Comes i Joaquim Ventalló, constituïts en minoria autènticament d'esquerra, va presentar oficialment aquest nou grup al Consistori (4). A més, cal remarcar també algunes manxetes, de "L'Opinió" d'aquests dies, reflex del seu propi ideari: "Res de personalismes. Intransigència d'ideals i intransigència de conducta. Heus ací el que ens mou" (5); "Tot govern que comença sense gallardia ha d'actuar amb feblesa i ha d'acabar fugint" (6). Es a dir, els polítics de "L'Opinió" s'encaminaven cap a la constitució d'una nova organització política.

Així, el 4 d'octubre, aparegué un article a "L'Opinió" titulat "Bandera d'esquerra", en el qual s'acusava de manca absoluta de sentit de responsabilitat al Govern de la Generalitat de Catalunya després de la seva crisi del 2 d'octubre. S'acusava, també, de demostrar irresponsabilitat els dirigents del partit governant a la Generalitat de Catalunya, i, a més a més, respecte la política general de la República per la seva col.laboració amb el Govern Lerroux. Aquest editorial desautoritzava a l'Esquerra Republicana com una alternativa política vàlida a Catalunya en aquest moment, d'aquesta manera: "Però a Catalunya, qui ha d'aixecar la bandera? ¿L'han d'aixecar aquests homes que estan donant tan tristos espectacles davant de Catalunya i davant d'Espanya? Serà en va que ho intentin. Han caigut, en l'ànim popular, perquè el poble ha vist que els seus actes, els seus fets, les seves obres, no s'adeien a les seves paraules. Haurà estat un escarment. Ara no els serà possible tornar a encendre

castells de focs literaris en els discursos, ni tocar el voraviu de les masses amb quatre frases fetes, sentimentals o romàntiques. Ara el poble català no se'n fiarà de la ideologia tota sola, sinó que es fixarà encara més en la conducta de les persones i en els seus actes. Ja s'ha acabat d'escoltar les paraules i de creure-les. Ara el poble vol fets. I com volen que els escoltin, si en matèria de fets van amb les mans buides!" (7). D'altra banda, assenyalava l'èxit polític que havia tingut el grup de "L'Opinió" en el territori català, de la següent manera: "Aquest anhel dels ciutadans d'esquerra i de tots els altres ciutadans de Catalunya, de trobar en els llocs de govern homes responsables, l'hem palpat i el palpem nosaltres aquests dies amb la quantitat i la qualitat de les adhesions i els encoratjaments que rebem per la nostra actitud de crítica de la irresponsabilitat".

"Ho teníem previst. Però mai no havíem sospotat un esclat espontani tan intens, tan ràpid, tan vast, de part a part de Barcelona, de part a part de Catalunya. Feia temps que la consciència ciutadana d'esquerra s'anava sentint presa de defallença. Li semblava impossible que la democràcia catalana, posada a governar, no pogués donar sensació de capacitat i de responsabilitat. La nostra declaració que érem intransigents en ideals i intransigents en la conducta, ha obert el cor a l'esperança" (8). Després de les afirmacions anteriors, aquest editorial remarcava la necessitat de crear una organització política que fos el marc d'actuació i de referència dels homes de "L'Opinió". D'aquesta manera, s'assenyalava: "I ha vingut l'acoblament intern nostre de

tants patriotes disposats a secundar-nos -tot i no tenir estructurada cap organització-, que això ens força a crear-la immediatament. L'anem a crear perquè entenem que hi tenim un deure, però la creem amb un dret de "veto" que el Comitè de preparació es reserva sobre totes aquelles individualitats i col·lectivitats que es prestin a posar-se al nostre costat. En el partit que va néixer no hi cap tothom. Hi caben els homes d'esquerra que portin una fulla de serveis polítics límpida; hi caben els catalans republicans que hagin estat lleials amb Catalunya tota la seva vida. No hi caben els gànsters, ni els arribistes, ni els irresponsables. Intransigència d'ideals i intransigència de conducta. Amb aquesta bandera, disposats a enarborar-la sols si no ens hagués seguit ningú, acompanyats ara dels que s'han posat al nostre costat i de la massa que ens seguirà, diumenge vinent, al matí, ens presentarem al Teatre del Bosc per a afirmar els principis que venim defensant, per Catalunya i per la República"(9).

D'altra banda, els polítics del grup de "L'Opinió" van organitzar un míting d'afirmació del seu ideari al Teatre del Bosc, el dia 8 d'octubre, pronunciant parlaments Josep Quero, Antoni Vilalta, Joan Casanelles, Josep Tarradellas, Antoni Xirau, Joan Lluhi, i presidint l'acte Pere Comes. Aquesta assemblea havia de suposar una afirmació de la ideologia nacionalista, republicana i esquerrana dels elements del grup de "L'Opinió". i una crida a formar una nova organització al voltant d'aquests elements separats de la disciplina d'Esquerra Republicana. Així, el periòdic "L'Opinió" d'aquesta data va

aparèixer amb una manxeta en la qual s'afirmava: "Avui, el míting del Bosc, quedarà afirmat, una vegada més l'ideari i la conducta del nacionalisme d'esquerra" (10). I en la seva primera pàgina figurava un article editorial titulat "El míting d'avui" en el qual es desautoritzava novament l'Esquerra Republicana com una alternativa política vàlida a Catalunya. Així, s'afirmava: "Durant un temps es pogué creure que l'esquerrisme nacionalista organitzat dintre un partit polític que té els òrgans de Govern, l'Esquerra Republicana, havia trobat l'instrument adequat per a regir la cosa pública a l'empesa d'un programa redactat gairebé pels nostres amics. Desengany darrera desengany ens han convençut de tot el contrari" (11). I, d'altra banda, perfilava la necessitat d'una nova organització política que fos l'alternativa a l'Esquerra: "(...) quan es gasten els instruments per a fer triomfar una ideologia, cal substituir-los per altres de més eficients. (...) Davant d'aquest perill (eleccions legislatives de novembre de 1933), que no per amargar-lo seria menys real, fem una crida als catalans nacionalistes d'esquerra perquè s'aixequin com un sol home, amb l'entusiasme dels grans moments històrics, i s'apleguin per a donar-se una estructuració apta per al triomf" (12). També tractaren novament aquest tema de l'organització d'un nou partit polític, a l'article editorial de "L'Opinió" del dia 10. Així, s'afirmava: "Diumenge, en el míting del Bosc, es féu encara quelcom més. Es posà la primera pedra d'una nova organització política que sota els principis gloriosos del nacionalisme

i de l'esquerrisme es posarà en condicions de recollir una bandera tristament abandonada i portar-la al triomf que cada dia s'allunya més dels que fins avui l'havien usada. Dintre de molt poc aquesta organització política rebrà l'estructura convenient i el nom adequat a la seva funció. Les masses aplegades al Teatre del Bosc i les que hi eren en esperit deixaran de sentir-se orfes de direcció i en forma plenament democràtica podran donar-se elles mateixes aquells organismes que els convinguin per arribar a la direcció de la cosa pública" (13).

Aquest acte havia de suposar una afirmació de la ideologia nacionalista, republicana i esquerrana dels polítics del grup de "L'Opinió", i una crida a formar una nova organització al voltant d'aquests elements separats de la disciplina d'Esquerra Republicana.

Així, en aquest míting al Teatre del Bosc va començar prenent la paraula Pere Comes, que presidia l'acte, i que en va fer la presentació: "Ciutadans! Aquest acte, com diu el seu anunci, és un acte d'afirmació nacionalista i d'esquerra. L'han imposat les circumstàncies polítiques en què es troba Catalunya i la República, sobretot des dels començaments d'aquest any 1933".

"Especialment la política catalana, en aquest any 1933, ha tingut trontolls importants i s'han produït esdeveniments que cal comentar i explicar a fons. El mes de gener va haver-hi una crisi a la Generalitat de Catalunya, que motivà la sortida de quatre consellers. Els debats polítics, tant a la Cambra espanyola com al Parlament de Catalunya, ens

han demostrat que l'aplicació de la nostra autonomia sofreix retards i obstacles greus. Tothom sap que el Parlament català no funciona amb la normalitat deguda. Sabeu també que l'Ajuntament de Barcelona està en franca davallada".

(...) "Venim a exercir un dret i a acomplir un deure que la dictadura prohibia, però que exigeix la democràcia actual. Tots els homes que ostenten càrrecs públics han de justificar la seva conducta davant l'opinió, davant el poble que va elegir-los".

"(...) Nosaltres hem vingut ací a fer un acte d'afirmació d'ideals d'esquerra i de nacionalisme, sense abandonar el noble terreny de la crítica serena i lleial. Aquesta crítica l'hem de fer perquè ens cal fer-la" (14).

Durant aquest míting, els polítics del grup de "L'Opinió" es van pronunciar fortament en contra les Joventuts d'Esquerra Estat Català. La primera d'aquestes referències la féu Antoni Vilalta quan afirmà: "I tenim que la Comarcal d'Esquerra, aquest organisme que ha resultat pertorbador en mans d'Estat Català, veritable F.A.I. de l'Esquerra (...)" (15). D'altra banda, Joan Casabellas assenyala que volia analitzar l'actuació d'Estat Català, sense referir-se, però, en els seus homes. Remarcà, doncs, que aquesta organització no s'havia dissolt dins d'Esquerra Republicana sinó que havia conservat esquemes organitzatius propis al marge dels generals del Partit. Així, notava: "En les reunions de la Generalitat, dèiem, entorn de l'actuació d'Estat Català, que la consideràvem perniciosa als interessos d'Esquerra Republicana de Catalunya i incompatible

a la ideologia i la disciplina d'aquesta; dèiem clarament que no era possible consentir que en un partit hi convivissin dos noms, dues banderes, dues disciplines, dos programes polítics".

"A la Conferència d'Esquerres, de la qual sortí organitzada Esquerra Republicana de Catalunya, hi assistiren diversos partits i grups polítics. Tots renunciaren als seus noms i les seves particulars iniciatives per a realitzar la unió dels republicans d'esquerra, que havia d'acabar -i que, en efecte, acabà- amb la Monarquia i instaurar la República. Aquella unió republicana només tenia un nom: Esquerra Republicana de Catalunya".

"Per què, doncs, havia de subsistir el nom d'Estat Català, que era una de les forces assistents a aquella Conferència memorable? Per què Estat Català, dintre la disciplina d'Esquerra Republicana, havia de celebrar mítings pel seu compte, en el curs dels quals sovint hom no feia més que contradir els principis del Partit?" (16).

A més a més, Joan Casanelles continuà remarcant que un partit ha de tenir una sola disciplina i els seus militants han d'acabar tot allò que disposin els organismes dirigents. D'aquesta manera, afirmava que la Joventut d'Esquerra Estat Català no observava la disciplina del Partit, i ho assenyalava així: "A l'Esquerra Republicana de Catalunya això no s'interpreta d'aquesta manera: sota el lema general de liberalisme, esquerrisme i democràcia, actua intensament una organització que segueix una disciplina militarista i absolutista. L'ideal d'Esquerra Republicana de Catalunya no és aquest. Quan nosaltres

contribuïrem a crear aquest Partit polític ho férem convençuts que anàvem a constituir una força que havia de defensar els principis democràtics, laics, socialitzants, nacionalistes, liberals. (...). Mai no propugnàrem, però, per la imposició de les idees per la força de les pistoles. I avui hem de constatar amb pena, que dins Esquerra Republicana de Catalunya hi ha un nombrós sector que actua amb aquesta forma, que és consentit pels seus dirigents i pels militants en general" (17).

Per aquesta actuació de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, Joan Casanelles les qualificava com una organització de tipus feixista, de la següent manera: "Amics: és ben clara la distinció existent entre les idees liberals i democràtiques i els procediments feixistes, d'acció directa. A desgrat de la diferència, però, aquestes idees i aquests procediments coexisteixen a Esquerra Republicana de Catalunya, i han d'ésser la seva desfeta definitiva. (...) Però mai com a homes d'esquerra no podrem estar d'acord amb aquelles organitzacions polítiques que volen aplicar-se la justícia per la seva mà, que empren l'acció directa, agafin els altres homes, els apallissin i els martiritzin" (18).

A més a més, els polítics del grup de "L'Opinió", en aquest míting remarcaven la seva separació del Partit, malgrat ésser-ne els fundadors. Així, no expressava Joan Casanelles: "Venim a adreçar-vos la paraula com a fundadors d'Esquerra Republicana de Catalunya. L'origen d'aquest Partit podreu trobar-lo en les nostres campanyes de "L'Opinió" setmanari, en les nostres lluites per la República i pels ideals

d'esquerra durant l'època de la dictadura. El fet real de la nostra directíssima intervenció en la fundació d'aquell Partit, el constatareu examinant les ponències redactades aleshores, la majoria de les quals porten les nostres signatures. I com que hem contribuït a la formació i teníem en l'actuació d'aquesta, no poques esperances concentrades, no hem pogut consentir que fos adulterada la seva essència i l'hem abandonada quan anava en franca i dolorosa davallada".

"Abans, però, hem usat de tots els recursos democràtics, realitzant una crítica serena des de "L'Opinió"; reunint-nos amb els elements directius del Partit per a cercar una coincidència; fent tota mena d'esforços, en una paraula, per a situar l'Esquerra Republicana al lloc que li pertocava. En aquestes reunions celebrades a la Generalitat, uns homes ens donaren la raó i manifestaren que estaven disposats a transigir. Però, a desgrat de les promeses, la seva conducta no canvià en el més mínim. I, nosaltres, ens creguérem en l'ineludible deure de manifestar-nos davant l'opinió pública, deixant de banda els personalismes i de cara, únicament, als nostres ideals de tota la vida" (19).

A partir d'aquest principi, els polítics del grup de "L'Opinió" insistiren que el seu objectiu proper era la creació d'una nova organització política. D'aquesta manera, Josep Quero afirmava: "Els homes que veieu en aquests moments davant vostre, vénen a constituir una nova organització política a la qual jo vull prestar tota la meva intel·ligència i tota la meua voluntat (...). Doncs bé: als

homes que han seguit aquesta conducta, als homes que tenen aquesta mora, nosaltres, els militants d'esquerra, no podem deixar-los sols. Hem de seguir-los, perquè en això ens hi va la nostra consciència política, perquè és necessari per a mantenir d'una manera íntegra el nostre catalanisme i la nostra ideologia nacionalista i d'esquerra. (...) Només us vull dir una darrera cosa: la bandera del 14 d'abril l'hem tornada a recollir per Catalunya i per la República" (20). En aquest mateix sentir, Antoni Vilalta notava: "Anem cap a constituir una nova força política, disposats a intervenir en totes les lluites de la democràcia i a triomfar. (...). Anem cap a formar una agrupació oberta, franca, àmplia i cordial per a tots els homes de bona voluntat i d'ideals" (21).

D'altra banda, quan Antoni Xirau es referí a la creació d'aquesta nova organització política, en va definir consegüentment el seu programa. Així, assenyalava: "Quin és el nostre programa? Es el mateix que fou en el bon temps de l'Esquerra. Tots el coneixeu. (...) Us el diré en poques paraules perquè, ja que ha estat desvirtuat per l'Esquerra, nosaltres el recollim per tal de defensar-lo íntegrament. Heus ací els seus principis bàsics: Nacionalisme pur. Amb les nostres poques forces, però amb entusiasme fervent, hem lluitat a Catalunya i a les Corts Constituents pel redreçament de la gran Catalunya. Amb totes les nostres forces seguirem la lluita sense repòs".

"Laficisme i esquerrisme, principis constitucionals amb els sentiments purs de la democràcia, l'únic

que fa gran els pobles".

"I, finalment, justícia social. Lluitarem per l'assoliment, cada dia, d'un major grau de justícia social. Enemics com som de la dictadura de dretes i de la dictadura d'esquerres, volen anar a la conquesta d'un règim millor, sense lluites i sense sang, dintre de la nova llei, fins acabar per sempre amb l'explotació econòmica de l'home per l'home" (22).

De la mateixa manera, Antoni Xirau també va remarcar els principis fonamentals d'aquesta futura organització política. Així, Vilalta notava que després de la sortida dels polítics del grup de "L'Opinió" d'Esquerra Republicana, aquesta sortida no significava que haguessin abandonat la lluita pels principis inspiradors del Partit. I definia aquest programa de la següent manera: "Nosaltres hem estat sempre nacionalistes, republicans i esquerrans, sense que cap d'aquests sentiments predomini damunt dels altres. Però si algun d'ells fos precís destacar per damunt de tots, si calgués orientar precisament la nostra actuació sobre un d'aquests tres sentiments que ens dirigeixen, proclamem solemnement davant vostre, poble de Catalunya, que el que accentuariem seria el nostre esquerrisme. Volem sostenir també els nostres postulats de sempre, però especialment els nostres postulats socials.(...) Aixequem la caiguda bandera de l'Esquerra.(...) La traiem d'aquesta vergonya i esperem obtenir l'adhesió popular suficient per a realitzar les il·lusions que Esquerra Republicana de Catalunya ha defraudat!" (23).

D'altra banda, el 5 d'octubre, es va celebrar una assemblea general extraordinària a l'entitat "La Falç", en la qual s'havia de posar a debat una proposició del Comitè Directiu acordant la separació de l'entitat de l'Esquerra Republicana. D'aquesta manera, l'ordre del dia de la sessió era la següent: I. Dimissió de la Comissió Permanent. II. Rectificació de l'acord de l'Assemblea general ordinària del 1931, referent a l'adhesió de l'entitat a Esquerra Republicana. III. Elecció de nova Comissió Permanent. (24). Posat a discussió de si s'havia de ratificar o no la confiança al Consell Directiu respecte a la proposició presentada sobre l'actitud a adoptar fou posada a votació. El resultat fou aquest: 176 vots ratificant la confiança al Consell Directiu per 98 en contra. Tot seguit, va posar-se a discussió el següent apartat de l'ordre del dia, referent a la separació de "La Falç" de la disciplina d'Esquerra Republicana. Els socis que votaren a favor de la separació sol·licitada foren 162 i 94 en contra. Així, "La Falç" va esdevenir una entitat nacionalista independent, no efecta a cap disciplina de cap partit (25). D'altra banda, "La Humanitat" publicà una nota per als socis de "La Falç" que donaren el seu vot per la continuïtat a l'Esquerra Republicana, es servissin assistir al Casal d'Esquerra Estat Català de Gràcia, per tal de donar-se de baixa col·lectivament de "La Falç" i continuar dins la disciplina del partit d'Esquerra Republicana (26). Aquesta reunió fou ajornada i se celebrà definitivament el 15 d'octubre, a l'entitat Centre Catalanista d'Esquerra (Rambla de Catalunya, 11 (27)).

En la sessió del Parlament de Catalunya, del 10 d'octubre, Joan Lluhí presentà la nova minoria nacionalista i esquerrana que acabaven de constituir i va expressar el desig d'aquesta de col.laborar en l'obra legislativa del Parlament.

A més, arran de la crisi del Govern de la Generalitat d'octubre de 1933, i amb la formació del nou govern el dia 4, aquesta minoria presentà una proposició incidental, demanant que el President de la Generalitat comparegués davant del Parlament per donar compte d'aquesta crisi. Així, aquesta proposició deia: "Els diputats que sotasignen tenen l'honor de proposar a la Cambra: Primer.- Que d'acord amb els preceptes de l'Estatut de Catalunya, el President de la Cambra se serveixi requerir l'Honorable senyor President de la Generalitat de Catalunya perquè comparegui davant d'aquest Parlament a respondre dels actes de govern per ell realitzats durant la tramitació de la crisi; Segon,- Que se suspengui la sessió el temps necessari per a donar lloc a la compareixença que s'interessa. Palau del Parlament, 10 d'octubre del 1933. Antoni Xirau, Josep Tarradellas, Joan Lluhí, Pere Comes, Joan Casanelles, Manuel Serra, Joan Comorera, Joan Fronjosà, Carles Gernard, Jaume Simó, Pere Lloret" (28). Aquesta proposició no va prosperar, ja que va ser refusada per 44 vots en contra, i 27 vots a favor, havent votat a favor d'aquesta els diputats de Lliga Regionalista, d'Unió Socialista de Catalunya, els cinc de la nova minoria nacionalista d'esquerra, Jaume Simó i Pere Lloret (29). D'altra banda, malgrat no prosperar en el Parlament català dita

proposició. això suposava que els diputats de la minoria nacionalista d'esquerra, expulsats d'Esquerra Republicana, i que havien constituït una minoria parlamentària pròpia, continuaven defensant les seves anteriors posicions respecte a la delegació de funcions executives del President de la Generalitat. Així, el periòdic "L'Opinió", de l'11 d'octubre, apareixia amb una manxeta que assenyalava: "Anir, al nostre Parlament, començà a dibuixar-se la figura d'abús de poder presidencial" (30), i durant la sessió parlamentària de 10 d'octubre, Antoni Xirau defensà vivament la postura de que el President de la Generalitat tenia l'obligació de venir al Parlament a respondre dels seus actes de govern per no ésser un poder moderador, i, concretament, havia de respondre del nomenament del Govern de la Generalitat de 4 d'octubre, perquè el nomenament dels consellers era fet directament i únicament pel President, i, per tant, no havia delegat aquesta funció. En aquest sentit, Antoni Xirau assenyalava: "No podem començar a vulnerar l'Estatut amb interpretacions equívokes que falsegen el parlamentarisme democràtic.(...) El que governa ha de respondre dels seus actes davant del Parlament, i no fer-ho així és mancar a l'Estatut. Nosaltres protestem que no s'hagin salvat amb la dignitat deguda les prerrogatives del Parlament. (...) El nomenament de consellers és un acte de govern, i com a conseqüència el President ha de venir a la Cambra. Si no es fa així, jo veig dibuixar-se una figura antidemocràtica que es diu "abús de poder" (31). Després d'aquestes declaracions, el conseller primer del nou govern,

Miquel Santaló, es proposà rebatre les tesis d'Antoni Xirau sense aconseguir èxit. D'aquesta manera, en la sessió parlamentària d'11 d'octubre es va acabar el debat polític entorn de la declaració del nou govern, i es va procedir a llegir una proposició de confiança al govern que signaven diversos diputats de la majoria. A l'hora de votar la confiança, els diputats del grup de "L'Opinió" es van abstenir, juntament amb Jaume Lloret i Simó Bofarull, absentant-se del Saló de Sessions. La confiança fou votada per 44 vots contra 14. Hi votaren a favor els socialistes (32).

"L'Opinió" del 13 d'octubre publicà un article editorial denunciant l'actitud dels diputats de l'Esquerra en la sessió parlamentària del dia 10, que votaren la no compareixença del President Francesc Macià al Parlament (33).

Aquest editorial afirmava: "Aquests 44 diputats de l'Esquerra que l'altre dia votaren perquè el President de la Generalitat no hagués de comparèixer davant del Parlament a donar compte dels seus actes de govern, d'aquells actes que ell personalment realitza sense poder-ne delegar l'execució a ningú, quin servei més flac han fet als principis de la democràcia en aquests moments de la Catalunya renaixent, en els quals tanta importància té cada fet, pel precedent que senta! I quin mal ús han fet de la seva representació com a diputats, votant en un sentit que evidentment no respon al que pensa cap dels democràtes que els varen donar el vot fa onze mesos!" (34).

A partir de l'11 d'octubre, començà a funcionar

un Secretariat provisional a la redacció de "L'Opinió" (ronda de Sant Pere, 11), per tal de rebre les adhesions dels militants separats de l'Esquerra Republicana i que s'adherien a aquest nou corrent esquerrista i catalanista. El director del Secretariat era Josep Tarradellas (35).

D'aquesta manera, a partir del nucli impulsor del Secretariat provisional, i a través de les diverses adhesions que aquest rebia, el 15 d'octubre es va convocar la celebració d'una reunió per a aprovar un pla de conjunt encaminat a estructurar aquesta nova força política (36).

Així, el dia 15 d'octubre, a l'entitat Estatge Català (carrer Diputació, 122), tingué lloc, l'assemblea de constitució del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, per tal d'estructurar d'una manera provisional aquesta nova organització política, la primera manifestació política del qual havia estat el míting del Teatre del Bosc, celebrat el dia 20 de setembre, i que els seus militants que s'adheriren foren aquells identificats amb el manifest signat pels polítics separats d'Esquerra Republicana. Aquesta assemblea fou presidida per Pere Comes, el qual passà a exposar la necessitat d'anar a la immediata formació d'un Partit d'ideologia nacionalista republicana d'esquerra. Al·ludí la intervenció en el Govern de la Generalitat dels quatre consellers que provocaren la crisi de gener de 1933 per discrepàncies ideològiques, i la campanya realitzada dins l'Esquerra Republicana a l'objecte d'obtenir el sanejament ideològic i de conducta d'aquest Partit. Manifestà que durant set mesos els elements

del grup de "L'Opinió" havien realitzat tota mena de gestions amb aquesta finalitat anterior, però perquè resultaven infructuoses, havien decidit la publicació del manifest adreçat "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana". Assenyalà que entengueren com un deure ineludible prosseguir la lluita, i fent-ho així, varen anar bastint una nova organització política, de la qual remarcava: "En la reunió d'avui venim a endegar aquestes converses particular; a donar estructura provisional a la nova organització política que ve a recollir la bandera que han abandonat els homes d'E.R. de Catalunya. Podem dir que l'anomenat grup de "L'Opinió" ha passat a la història i que ara anem a crear una organització que ha de tenir la importància que mereix en el moviment polític de casa nostra. Volem crear un partit amb les mateixes prerrogatives que els altres i amb les garanties d'èxit que aquesta puguin tenir".

"La direcció del nou Partit la portarà i assumirà un comitè d'acció política (37). Aquest Comitè no tindrà presidència, puix que nosaltres volem formar un partit netament democràtic i no volem insinuar tan sols la possibilitat d'un cabdillatge. Donarem la màxima importància al secretariat general. Crearem també dues comissions: l'administrativa (38) -base econòmica del Partit- i la de propaganda" (39). D'altra banda, Pere Comes manifestà que a partir del dia 17 d'octubre quedava oberta la Secretaria del PNRE instal·lada al carrer Santa Anna, 2 (40).

D'altra banda, el programa polític del P.N.R.E.

(41) venia definit pels adjectius del seu propi nom, és a dir, nacionalisme, republicanisme i esquerrisme. D'aquesta manera, ho definien els polítics del Grup de "L'Opinió": "El Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra porta un nom que ja és tot un programa. Nacionalisme en el sentit de personalitat col·lectiva d'un poble que té una ànima nacional amb tots els atributs que li són propis i que, per tant, vol ben afermat el principi de lliure determinació, sense limitacions imposades de fora. Nacionalisme que no és més que l'afirmació d'una existència encaminada a viure dintre el concert dels pobles civilitzats, amb el contacte federatiu que la conveniència imposa i recomana sense el més lleu detriment de la dignitat".

"Republicanisme que vol dir democràcia, govern del poble pel poble, sense privilegis de casta o condició que no siguin eixits dels mèrits inherents a la capacitat i a l'activitat de cada ú".

"Esquerrisme, això és, tendència a l'alliberament de la consciència humana de prejudicis dogmàtics de cap mena i proclamació de l'absoluta preeminència del Poder civil, sense oblidar la implantació incruenta, però decidida i evolutiva, d'una justícia social que faci impossible l'explotació de l'home per l'home".

"El nou Partit assegura que sabrà portar al triomf aquests principis mitjançant una estructuració eficient, fundada damunt d'una democratització pura del procediment polític. A aquest fi, fugirà resoltament de tot cabdillatge i l'òrgan director o comitè d'actuació estudiarà tota presidència per-

manent que no sigui la transitòria i mutable de cada reunió encaminada només a l'ordenació momentània de les deliberacions.(...)" (42).

Un cop constituït el P.N.R.E., el 20 d'octubre es va obrir definitivament el Secretariat general del Partit, instal·lat al carrer Santa Anna, número 2. (43).

D'altra banda, arran de la creació d'aquest nou partit polític, i en la sessió municipal de 20 d'octubre de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, el regidor Martí Feced -membre del Consell General d'Actuació Política del P.N.R.E.-, manifestà que juntament amb el regidor Bassas, se separaven de la disciplina d'Esquerra Republicana i es constituïen en minoria nacionalista republicana d'esquerra d'aquest Ajuntament (44).

El 27 d'octubre se celebrà el primer míting del P.N.R.E., després de la constitució del Partit, al Centre Català d'Esquerra del districte cinquè (45). En aquest acte es tractaren diversos temes referents a la política catalana del moment i en relació amb la crisi del govern republicà. El tema central del míting va ser un atac frontal a la política d'Esquerra Republicana, i l'explicació del perquè es va constituir el P.N.R.E., definint les línies fonamentals del seu programa. Alfred Cabanes criticà l'actuació d'Esquerra Republicana, d'una banda, i l'atacà també al sector de l'Estat Català, de l'altra: "L'ambició dels homes d'Estat Català és exclusivament la d'adquirir un càrrec a la Generalitat, a l'Ajuntament o a la policia. Estat Català, a pesar de tot el que es digui per tal de desvirtuar-lo, fa

feixisme pur, afirmació que es desprén de les mateixes paraules llançades des de la tribuna de l'Estadi, pel cap dels escamots, Miquel Badia, el passat diumenge". (46).

Seguidament, Antoni Xirau exposà els principis programàtics definidora del P.N.R.E., remarcant que aquests són, ni més ni menys, aquells que havia negligit l'Esquerra Republicana, d'aquesta manera: "En combatre l'E.R. de Catalunya, no anem a combatre la seva ideologia. El nostre Partit la comparteix, perquè els seus homes l'han fixada. El que passa és que, havent abandonat l'Esquerra Republicana aquella ideologia, nosaltres venim a recollir-la, disposats a fer-la triomfar contra la reacció i contra aquells republicans que han mancat al seu deure. El P.N.R.E., netament nacionalista, no comparteix pas el nacionalisme feixista. El nostre nacionalisme no és el d'odi als homes, sinó d'amor a la pàtria, per això l'hem definit clarament: Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra.(...) Sota aquest lema hem defensat els drets de l'home i els drets dels pobles a l'autodeterminació; hem fet reconèixer la llibertat religiosa; la llibertat d'expressió del pensament. Som lliurepensadors, entenent que si bé l'home pot tenir la religió que li escaiqui, no pot estar, en canvi, sotmès, com antany, a les més terribles vexacions".

"Quant a programa direm que no som socialistes, perquè no acceptem la lluita de classes, però sí que som socialitzants, aspirant a la transformació del règim de propietat, convertint-lo en un règim col·lectiu, al qual pot arribar-se mitjançant un

sistema gradual i progressiu. Aquest sistema per la transformació de la propietat és el sindicat de producció. L'obra magnífica de la Rússia Soviètica en pro de la col·lectivització de la terra i de les fàbriques s'ha fet gràcies al sindicat de producció. Volem que el poble, per arribar a aquesta transformació, tingui la suficient capacitat, perquè així podrà substituir dignament els burgesos en la direcció que avui porten de la vida política i econòmica". (47).

Tot seguit, Antoni Xirau expressà també que per tal d'assolir el triomf electoral de les esquerres i l'aplicació de l'anterior programa, calia treure dos perills que existien a Catalunya: la reacció simbolitzada per la Lliga Regionalista i per l'Esquerra Republicana. Així, no es podia consentir l'enfrontament electoral únic d'aquests dos partits i el que el poble només pogués triar entre ells. Per això, el P.N.R.E. es presentava a les eleccions per tal d'enfrontar a l'Esquerra Republicana (48). Antoni Xirau continuava assenyalant: "No us faci por que diguin que anem a fomentar la divisió de les esquerres. No és una lluita contra homes d'esquerra la que anem a plantejar nosaltres, sinó una lluita declarada contra uns feixistes vergonyants, contra uns homes que no han sabut complir el seu deure. Per aquesta deserció evident, no podem deixar el poble sense una bandera autènticament esquerrista, no podem desertar nosaltres" (49).

D'altra banda, Pere Comes, tractà els mateixos temes. Es a dir, per què els elements del grup de "L'Opinió" havien abandonat Esquerra Republicana, i quin era l'orientació política de la nova orga-

nització que havien creat i, a més a més, Pere Comes atacà la ideologia i l'actuació de les J.E.R.E.C., qualificant-les d'antidemocràtiques: "Quant a democràcia del Partit d'E.R. de C., què podem dir-ne? Una democràcia que consent al seu si organismes armats, que tenen nomenats caps i subcaps que hi ha un Estat dins un altre Estat, amb disciplina distinta? Una organització antidemocràtica amb uniforme, que fa el pas militar, que ataca els ciutadans en la seva llibertat d'associació, de reunió i de premsa, llibertats que tants anys de lluita han costat a la democràcia? Ni nacionalisme ni democràcia. Si anéssim a analitzar el seu esquerrisme ens trobaríem en el mateix. Res d'esquerrisme. Paraules i prou (...)" (50).

En darrer terme, va prendre la paraula Joan Lluhí i Vallescà, enraonant en el mateix sentit que els oradors anteriors, és a dir, referint-se a la pèrdua de funcionalitat política d'Esquerra Republicana i al paper que havia de jugar en el futur el P.N.R.E. Va dir: "De l'ambició creadora del 14 d'abril no en queda res en els homes de l'E.R. de C. (...). Cal donar la sensació que la política és una cosa elevada i noble, que les passions i els interessos particulars no compten davant la gran responsabilitat que el governant contreu (...). Amics: enmig de tanta desorientació en la democràcia catalana aspirem a retrobar la direcció que requereixen els moments presents, l'orientació que neix de la pròpia democràcia. Hem de tornar a guanyar conquerint novament la confiança popular. I, en obtenir-la, procurarem ser-nos-en dignes. El de-

sig de la democràcia catalana ha d'ésser aquest: estar orgullosa de l'actuació honrada i neta dels homes que va designar perquè la representessin en els organismes públics. Hem de declarar, per tant, la guerra als arribistes, als que canvien de camisa massa sovint i als que es posen una camisa per uniforme, i hem de demostrar la capacitat, l'autoritat de la democràcia catalana. En això ens trobareu sempre com a soldats de files". (51).

Tot just acabat de constituir el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, aquest partit es tingué que enfrontar de seguida amb les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933 i amb les municipals de 14 de gener de 1934. A les eleccions legislatives el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra es presentà a aquestes formant part de la Coalició d'Esquerres Catalanes a les circumscripcions de Barcelona ciutat (Acció Catalana Republicana, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, Partit Republicà democràtic Federal "El Pacte" i Acció Republicana), i de Barcelona província (Acció Catalana Republicana, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, P.R.R.S. i Acció Republicana) Els resultats electorals suposaren, a tot Catalunya, un retrocés general de les posicions dels partits republicans i un avançament general de les posicions de les forces dretanes. En aquestes eleccions, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra no aconseguí cap diputat en ambdues circumscripcions. Degut a aquesta situació, a les eleccions municipals de 14 de gener de 1934, es formaven a les distintes poblacions catalanes, candidatures de coalició en

les quals participaven Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, Acció Catalana Republicana, Partit Republicà Democràtic Federal, A.R., P.R.R.S. i altres partits republicans. Així, en els distints municipis catalans es constituïren candidatures de coalició republicana al voltant d'E.R.C., enfrontant-se a Lliga Catalana, o a coalicions al voltant d'aquest partit. A més, es formaren també algunes candidatures marginals. Els resultats electorals d'aquestes donaren la victòria a la coalició de partits republicans en una gran majoria de municipis catalans.

Després de l'aparició a "L'Opinió" el 21 de setembre del manifest "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya", "L'Opinió" del 3 d'octubre, donava la notícia que havia quedat constituït un comitè provisional de Joventuts afecte a l'orientació política assenyalada en l'anterior manifest, i també el Secretariat d'aquest que estava instal·lat a la Ronda de Sant Pere, 11, i que anava a càrrec d'Alfred Cabanes i Rafael Font i Farran. (52).

Els elements de la Joventut Esquerrista van passar a formar la Joventut d'aquesta nova organització política que es configurava.

En l'assemblea de constitució del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, el dia 15 d'octubre, el president d'aquesta, Pere Comes, procedí a la lectura d'una proposició en la qual es demanà la creació d'una joventut del nou Partit, assenyalant: "Tots vosaltres coneixeu la història d'aquesta joventut, l'actuació de la qual en el si d'Esquerra

Republicana de Catalunya suscità primerament tota mena de reserves i desencadenà després la més absoluta i infonamentada oposició per part, no tan sols dels que monopolitzaven la representació de les noves promocions, sinó també per part dels elements dirigents del Partit". (53). Manifestà, a més a més, Pere Comes, que aquesta Joventut, per mitjà d'una assemblea es constituïria molt aviat amb caràcter provisional, i després, en una altra reunió, d'una manera definitiva, sempre d'acord amb les normes autènticament democràtiques (54). Aquesta proposició fou aprovada per unanimitat, i el Comitè provisional de la Joventut del nou Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra va quedar constituït pels membres següents: Alfred Cabanes, Rafael Font i Farran, Ferran Ludevid, Josep Mª Lladó i Figueres i Celestí Morlans. (55).

D'aquesta manera, en haver-se celebrat l'assemblea de constitució del P.N.R.E., i haver-se nomenat una Comissió encarregada de constituir una Joventut del Partit, els elements d'aquesta adreçaren a l'opinió pública el manifest "Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra" (56) en el qual s'exposava la necessitat "(...) de crear una organització política on pogués enquadrar-s'hi dignament la joventut que actua en el camp del nacionalisme esquerrista" (57), es pronunciaven amb força contra les joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya per crear un confusionisme separatista altament perjudicial als interessos de la Catalunya esquerrista, i per crear també un confusionisme al voltant dels principis democràtics proclamats per l'últim Repu-

blicana, en fer néixer un feixisme vergonyant. Tot seguit, anunciaven la seva incorporació al P.N.R.E., i feien una crida a la joventut catalana perquè s'afiliés a aquesta nova organització de joventut (58).

L'Assemblea de constitució de la Joventut del P.N.R.E. va tenir lloc el 26 d'octubre, a la seu social de l'entitat Estatge Català (Diputació, 122, pral.) (59). D'altra banda, a partir del 20 d'octubre, la Secretaria de la Joventut del P.N.R.E. va quedar instal·lada al carrer Santa Anna, 2, segon pis (60). D'aquesta manera, durant el procés de constitució de les Joventuts del P.N.R.E., Josep Mª Lladó i Figueres, reflectint l'opinió general d'aquesta organització, atacava durament les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català: "Els problemes polítics són de competència de treball, de confiança i es resolen amb la col·laboració activa de cada ciutadà, no pas per una providencial inspiració. Dissortadament, aquesta missió no l'ha sabut complir, ni la complirà si segueix pel mateix camí, la Joventut d'Estat Català. Per diverses raons. Pels seus recursos de lluita; perquè no es preocupa de capacitar políticament i socialment els seus homes. La polèmica política -d'això no s'en fan càrrec els d'Estat Català- ha de desenrotllar-se lleialment, de cara a cara, perquè hom pugui sortir sempre al pas dels arguments inconsistents. Tot el demás vol dir defugir el diàleg, sentir-se impotent per a defensar una posició. La imposició de la raó per la força està bé que sigui un recurs per a un partit feixista, però no és lícit ni és decorós que l'uti-

litzi un partit que es diu democràtic i liberal
i que vol donar a entendre que és respectuós amb
totes les idees en joc" (61).

Notes al Capítol V apartat 6.-

- (1) Sobre el tema de la constitució del P.N.R.E. vegeu cfr. Joan B. Culla: El catalanisme d'es guerra (1928-1936), p. 193 a 252; Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 150.
- (2) "L'Op" 30 setembre 1933.
- (3) "La Ht" 30 setembre 1933.
- (4) "L'Op" 30 setembre 1933; "La Ht" 30 setembre 1933.
- (5) "L'Op" 1 octubre 1933.
- (6) "L'Op" 3 octubre 1933.
- (7) Editorial "Bandera d'esquerra". "L'Op" 4 octubre 1933.
- (8) Editorial "Bandera d'esquerra". "L'Op" 4 octubre 1933.
- (9) Editorial "Bandera d'esquerra". "L'Op" 4 octubre 1933.
- (10) "L'Op" 8 octubre 1933.
- (11) Editorial "El míting d'avui". "L'Op" 3 octubre 1933.
- (12) Editorial "El míting d'avui". "L'Op" 3 octubre 1933.
- (13) Editorial "El gran acte de diumenge, al Bosc" "L'Op" 10 octubre 1933.
- (14) Parlament de Pere Comas al míting del Teatre

del Bosc, celebrat el 8 octubre 1933. "L'Op"
10 octubre 1933.

- (15) Parlament d'Antoni Vilalta al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (16) Parlament de Joan Casanelles al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (17) Parlament de Joan Casanelles al mitin...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (18) Parlament de Joan Casanelles al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (19) Parlament de Joan Casanelles al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (20) Parlament de Josep Quero al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (21) Parlament d'Antoni Vilalta al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (22) Parlament d'Antoni Xirau al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (23) Parlament d'Antoni Vilalta al míting...,
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (24) "La Ht" 5 octubre 1933; "L'Op" 5 octubre 1933.
- (25) "La Ht" 5 octubre 1933; "La Ht" 7 octubre
1933; "L'Op" 5 octubre 1933; "L'Op" 6 octubre
1933 i "L'Op" 7 octubre 1933.
- (26) "La Ht" 7 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre
1933.
- (27) "La Ht" 13 octubre 1933; "La Ht" 15 octubre
1933.

- (28) "L'Op" 11 octubre 1933; "L'Op" 12 octubre 1933.
- (29) "L'Op" 11 octubre 1933.
- (30) "L'Op" 11 octubre 1933.
- (31) Discurs d'Antoni Xirau a la sessió del Parlament de Catalunya de 10 d'octubre.
"L'Op" 11 octubre 1933; "L'Op" 12 octubre 1933.
- (32) "L'Op" 12 octubre 1933.
- (33) Editorial "Catalunya no hi està conforme. 44 vots contra els principis democràtes". "L'Op" 13 octubre 1933.
- (34) Editorial "Catalunya no hi està conforme. 44 vots contra els principis democràtes".
"L'Op" 13 octubre 1933.
- (35) "L'Op" 11 octubre 1933.
- (36) "L'Op" 15 octubre 1933.
- (37) La Comissió d'Actuació Política del P.N.R.E., nomenada en aquesta assemblea de constitució, quedava composta pels següents noms: Joan Casanelles, Pere Comes, Joan Lluhí i Vallescà, Carles Martí Feced, Josep Quero Morales, Josep Tarradellas, Joaquim Ventalló, Antoni Vilalta i Antoni Xirau. "L'Op" 17 octubre 1933.
- (38) La Comissió administrativa del P.N.R.E., nomenada en aquesta assemblea de constitució, quedava composta pels següents noms: Isidre Serra, Josep Vallés, Francesc Aullera, Josep Viscardi, Joan Picó, August Alarç, Albert

Reig, Frederic Montagut, Frederic Carbó i Robert Gil. "L'Op" 17 octubre 1933.

- (39) Parlament de Pere Comes a la reunió de constitució del Partit Nacionalista d'Esquerra. "L'Op" 17 octubre 1933.

La Comissió de Propaganda del P.N.R.E. nomenada en aquesta assemblea de constitució, quedava composta pels següents noms: Narcís Vallvé, Agustí Moliner, Màrius Mir, Josep M. Solà, Josep Duran i Pujadó, Pere Romeu, Xavier Regàs, Gaietà Rahola, Francesc Daroca, Miquel Vinyes, Juli Martí, Marcel Macip, Sever Gibert, Josep Argelich, Albert Janer, Adrià Vilalta, Rossend Lloret, Ramon Domènech, Josep Raduà i Francesc Mesa. "L'Op" 17 octubre 1933.

- (40) Parlament de Pere Comes a la reunió de constitució..., "L'Op" 17 octubre 1933.

- (41) "Els principis fonamentals del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i l'Organització provisional del Partit". "L'Op" 18 octubre 1933.

- (42) Editorial "Nou Partit polític". "L'Op" 17 octubre 1933.

- (43) "L'Op" 19 octubre 1933; "L'Op" 20 octubre 1933.

- (44) "L'Op" 20 octubre 1933; "L'Op" 21 octubre 1933.

- (45) Prengueren la paraula en aquest acte Miquel Vinyes, Alfred Cubanes, Rafael Font i Ferran

Antoni Xirau, Pere Comes i Joan Lluhí i Vallescà.

- (46) Parlament d'Alfred Cabanes al míting..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (47) Parlament d'Antoni Xirau al míting..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (48) Parlament d'Antoni Xirau al míting..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (49) Parlament d'Antoni Xirau al míting..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (50) Parlament de Pere Comes al míting..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (51) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà al míting ..., "L'Op" 29 octubre 1933.
- (52) "L'Op" 3 octubre 1933; "L'Op" 12 octubre 1933.
- (53) "L'Op" 17 octubre 1933.
- (54) "L'Op" 17 octubre 1933.
- (55) "L'Op" 17 octubre 1933.
- (56) Aquest manifest estava signat per Alfred Cabanes, Rafael Font i Farran, Ferran Ludevid, Josep Mª Lladó i Figueres i Celestí Morlans i Pujol. "L'Op" 18 octubre 1933.
- (57) "Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra". "L'Op" 18 octubre 1933.
- (58) "Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra". "L'Op" 18 octubre 1933.
- (59) "L'Op" 25 octubre 1933.

- (60) "L'Op" 20 octubre 1933.
- (61) Josep Mª Lladó i Figueres: "De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra". "L'Op" 19 octubre 1933.

7. RELACIONS AMB TOTS ELS ALTRES PARTITS REPUBLICANS ESPANYOLS.

Durant el mes de març del 1932, es parlà insistentment de la possible formació d'un "Cartel" d'esquerres. S'afirmava que es faria una crida a les forces polítiques d'esquerra per tal de plantejar una política de conjunt, i que hi serien invitats els partits Radical-socialista, Acción Republicana, O.R.G.A., Esquerra Republicana de Catalunya, i l'Agrupación al Servicio de la República. També s'assenyalava que aquesta invitació no exclouïa altres partits republicans d'esquerra. La finalitat de constitució d'aquest Cartel era formar una coalició que es capacités per a governar i anés unida a les lluites electorals (1). D'altra banda, també es remarcava que el pròposit d'aquest Cartel era constituir una majoria al Parlament de la República, que comencés ja a manifestar-se en aquesta institució, per tal de mantenir en tot moment un sentit francament esquerrista de la política de govern, i les tàctiques i els procediments d'esquerra, cosa en la qual sovint no havia pogut respondre l'actual govern per manca d'orientació fixa (2).

D'altra banda, a principi d'agost del 1932, es llançà la notícia que alguns elements dels partits governamentals estaven realitzant gestions amb la finalitat de constituir una nova agrupació política que s'anomenaria Front d'Esquerres. Hi col·laborarien les organitzacions socialistes, Radical-

socialistes i Acció Republicana, per tal de portar a terme una acció conjunta d'ajut a la majoria parlamentària al Parlament republicà (3). Així, en aquestes dates, el "Heraldo de Madrid" publicava unes manifestacions de Manuel Cordero, López de Goicoechea i Lluís Bello, en les quals es mostraven partidaris d'aquest Front d'Esquerres. A més a més, afirmaven que així es podria plantar cara a les dretes, les quals pretenien una revolució cruenta (4).

Al voltant d'octubre de 1932, la incidència del partit Acció Republicana, i de Manuel Azaña en concret, va ser cada vegada més important en el procés de formació del Front d'Esquerres. Així, Llúcia Vinyes, en un article a "La Humanitat", comentava aquesta decisió de Manuel Azaña, amb aquestes paraules: "Els diaris van plens sobre la Federació d'Esquerres. Tothom opina (...). Azaña és un home que sap on va i el que vol. Quan va llançar la iniciativa sabia que abans d'arribar a un resultat definitiu havia de passar per aquest període de discussió, de comentari, de xafardeig. Per què ho haurà fet? Com ho haurà fet? Amb quin "arrière-pensée" ho ha deixat enlaire.(...). Tothom suposa, si més no, que l'intent de Manuel Azaña és crear-se un partit, absorbint-los tots des de la presidència del Govern i per això tothom no vol, sí, una Federació d'Esquerres, però gaudint de la mateixa independència d'ara. (...). La idea de Manuel Azaña era que tots els grups parlamentaris d'esquerra s'ajuntessin sota una direcció i per a un programa clar i definitiu. Això seria un instru-

ment de govern a propòsit per al dia-llunyà- que els socialistes abandonessin el poder. Si més no, la federació serviria per a estrènyer els llaços d'amistat política entre els parlamentaris d'esquerra (...). Federació d'esquerres? Se'n parlarà molt, semblarà anar tot molt malament però a la fi s'arribarà a una conclusió: es farà mal que pesi als petits grans homes de la política" (5).

D'altra banda, "El Socialista" comentava també la desorientació creada per la iniciativa de Manuel Azaña respecte a la Federació d'esquerres, i afirmava que calia donar-ne la culpa al propi Manuel Azaña per no haver determinat les característiques de la Federació, la qual cosa havia impossibilitat la realització d'una missió concreta i eficaç. A més, "La Humanitat" afegia aquest comentari: "En resum, la política revolucionària de la República que representa el senyor Azaña té un nombre de vots que no pot minvar ni créixer la complicada federació d'esquerres. La vaguetat que s'adverteix en el projecte es presta a molts d'inconvenients i a cap avantatge que acompanyi en rigor la idea del cap del Govern, perquè les iniciatives clares sempre s'agafen ràpidament" (6).

Així les coses, el dia 5 de novembre del 1932, es va celebrar una reunió per tal de tractar de constituir la Federació d'Esquerres. Hi assistiren les minories d'Acción Republicana, Esquerra Republicana de Catalunya, Radical-socialista i O.R.G.A. Antoni Sbert assistí a aquestes reunions en nom de la minoria d'Esquerra Republicana. Un cop acabada la reunió, el 6 de novembre, va lluir